

E. Jool

bilten

sudske prakse Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine

*1) Glava je prava vlasništva, ma
dov. konni - str. 169*

*2) Devalvacije
kamate (27/II 200) str. 41-42*

broj 4

Sarajevo,
oktobar — decembar, 1990. godine

S A D R Ž A J

KRIVIČNO PRAVO	5
- sudske odluke	5
GRADANSKO I PRIVREDNO PRAVO	14
- sudske odluke	14
UPRAVNO PRAVO	68
- sudske odluke	68
ABECEDNI STVARNI REGISTAR	83
- za krivično pravo	83
- za građansko i privredno pravo	83
- za upravno pravo	87
REGISTAR PROPISA	89
- za krivično pravo	89
- za građansko i privredno pravo	89
- za upravno pravo	90

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON SFRJ

1.

Član 365, tačka 1. ZKP, u vezi sa članom 22. KZ SFRJ

OKRIVLJENI SU POSTUPALI KAO SAIZVRŠIOCI U IZVRŠENJU KRIVIČNOG DJELA TEŠKOG SLUČAJA RAZBOJNIŠTVA IZ ČLANA 151. STAV 1. KZ SRBIH, KADA SU SE PRETHODNO DOGOVORILI DA ODUZMU NOVAC OD OŠTEĆENOG I U SLUČAJU KADA JE JEDAN ^{od} OD NJIH OŠTEĆENOM ZAPRIJETIO I IZVADIO MU NOVAC IZ DŽEPA, KOJEG SU KASNIJE ZAJEDNO POTROŠILI, JER SU OSTALA TROJICA KOJA SU SE NALAZILA NA MJESTU DOGAĐAJA OD KOJIH GA JE JEDAN I DOVEZAO AUTOMOBILOM SAMIM PRISUSTVOM IAKO NISU UPOTREBLJAVALI SILU I PRIJETNJU NITI ODUZIMALI NOVAC, DJELOVALI NA OŠTEĆENOG ZASTRAŠUJUĆE, TAKO DA ON NIJE SMIO DA PRUŽI OTPOR ONOME KOJI MU JE UPUTIO PRIJETNJU I UZEO NOVAC.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je oglosio krivim četvoricu okrivljenih zbog krivičnog djela teškog slučaja razbojništva iz člana 151. stav 1. KZ SRBIH i izrekao im određene kazne.

Okrivljeni su protiv prvostepene presude izjavili žalbe između ostalog i zbog povrede krivičnog zakona na njihovu štetu. Trojica okrivljenih tu povredu vide u tome što su oglašeni krivim za navedeno krivično djelo, tvrdeći da su oni bili samo prisutni na licu mjesta, da nisu upotrebljavali silu i prijetnju prema oštećenom, niti da su uzeli od njega novac. S tim u vezi naveli su da je samo jedan od njih četvorice zaprijetio oštećenom i oduzeo mu novac. Prema tome oni tvrde da nisu učestvovali u radnji izvršenja djela i da nisu mogli biti oglašeni krivim za navedeno krivično djelo.

Međutim, Vrhovni sud BiH, je odbio žalbe okrivljenih i potvrdio prvostepenu presudu.

Naime, ovaj sud nalazi da je prvostepeni sud utvrdio da su se sva četvorica okrivljenih koji su vidjeli da oštećeni ima novaca dogovorili da ga oduzmu i u tom cilju da su se uputili na mjesto događaja od kojih je jedan oštećenog odvezao

automobilom i istjerao ove a drugi oštećenom zaprijetio i uzeo mu novac, a ostala dvojica bili samo prisutni, nakon čega su novac podijelili, odnosno zajedno potrošili. Po ocjeni ovoga suda, prvostepeni sud je sasvim ispravno postupio kada je kod takvog stanja stvari, zaključio da su i oni okrivljeni koji su bili prisutni na licu mjesta odnosno dovezli oštećenog djelovali na oštećenog zastrašujuće i da upravo zbog toga on nije smio da pruži otpor onome okrivljenom, koji mu je zaprijetio i uzeo novac.

Iz tih razloga žalbeni prigovori ove trojice okrivljenih da nisu učinili krivično djelo za koje su oglašeni krivim, nisu osnovani. Pri tome ovaj sud je imao u vidu i odredbe iz člana 22. KZ SFRJ, prema kojima ako više lica učestvovanjem u radnji izvršenja ili na drugi način, zajednički učine krivično djelo smatraju se saizvršiocima. Prema tome i trojica navedenih okrivljenih su na drugi način zajednički učinili krivično djelo sa onim koji je učestvovao u samoj radnji izvršenja krivičnog djela, jer su radili ono o čemu su se prethodno dogovorili.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kz.222/90, od 18. 10. 1990. godine)

2.

Član 365, tačka 5. ZKP, u vezi sa članom 43. stav 1. tačka 1. KZ SFRJ

PRVOSTEPENI SUD JE UČINIO POVREDU KRIVIČNOG ZAKONA IZ ČLANA 365. STAV 1. TAČKA 5. ZKP, U VEZI SA ČLANOM 43. STAV 1, TAČKA 1. KZ SFRJ U KORIST OKRIVLJENOG KADA MU JE ZA KRIVIČNO DJELO (IZ ČLANA 186. STAV 2, U VEZI SA ČLANOM 182. STAV 1. KZ SRBIH) ZA KOJE JE PROPISANA KAZNA ZATVORA NAJMANJE 3 GODINE, UZ PRIMJENU ODREDBI O UBLAŽAVANJU KAZNE IZ ČL. 42. I 43. KZ SFRJ, IZREKAO KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 6 MJESECI.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je okrivljenog oglasio krivim, zbog krivičnog djela iz člana 186. stav 2. u vezi sa članom 182. stav 1. KZ SRBIH i za to krivično djelo uz primjenu odredaba iz članova 42. i 43. KZ SFRJ izrekao mu kaznu zatvora u trajanju od 6 mjeseci.

Protiv te presude okrivljeni i javni tužilac su izjavili žalbe, okrivljeni zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog povrede krivičnog zakona, a javni tužilac zbog odluke o kazni. Javni tužilac smatra da nije bilo mjesta primjeni odredaba o ublažavanju kazni niti izricanju tako blage kazne.

Vrhovni sud je žalbu okrivljenog odbio kao neosnovanu, a žalbu javnog tužioca uvažio i prvostepenu presudu u odluci o kazni preinačio tako što je okrivljenom za navedeno krivično djelo primjenom odredaba iz čl. 42. i 43. KZ SFRJ izrekao kaznu zatvora u trajanju od 1 godine i 2 mjeseca, dakle, opet blažu kaznu od one koja je zakonom propisana za to djelo. Međutim, Vrhovni sud nalazi da nisu osnovani

žalbeni prigovori javnog tužioca kojima tvrdi da nisu ispunjeni zakonski razlozi za primjenu odredaba o ublažavanju kazne predviđeni u čl. 42. i 43. KZ SFRJ, ali nalazi da su utvrđene osobite okolnosti došle i previše do izražaja, a u vezi s tim i da je okrivljenom prvostepenom presudom izrečena preblaga kazna. Polazeći od toga Vrhovni sud je prvostepenu presudu u odluci o kazni preinačio na način kako je to naprijed opisano.

Javni tužilac nije ukazivao na povredu krivičnog zakona, niti je ovaj sud tu povredu otklonio. Ona nije uopšte uticala na preinačenje prvostepene presude u pogledu odluke o kazni. Međutim, tu povredu ovaj sud je samo konstatovao i objasnio u čemu se ona sastoji na naprijed opisani način u cilju instruktivnog djelovanja ovoga suda na niže sudove. Istina, ta povreda je, izricanjem kazne preko jedne godine zatvora otklonjena, ali ne po tom osnovu, već po osnovu odluke o kazni na koju je ukazao javni tužilac u žalbi.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kž.492/90 od 7. 11. 1990. godine)

3.

Član 69. u vezi sa članom 98. KZ SFRJ, u vezi sa članom 500. stav 3. ZKP

ROK ZASTARJELOSTI MJERE BEZBJEDNOSTI ODUZIMANJA PREDMETA (ČLAN 69. KZ SFRJ) KOJU JE SUD IZREKAO POSEBNIM RJEŠENJEM U SMISLU ČLANA 500. STAV 3. ZKP, POŠTO JE PROPUSTIO DA TO UČINI PRESUDOM, RAČUNA SE OD DANA PRAVOSNAŽNOSTI TOGA RJEŠENJA, A NE PRESUDE.

Iz obrazloženja:

Pravosnažnom presudom prvostepenog suda okrivljeni je oglašen krivim zbog krivičnog djela pokušaja ubistva iz člana 36. stav 1. KZ SRBIH, u vezi člana 19. KZ SFRJ.

Kada je prvostepeni sud donio presudu propustio je da donese odluku o izricanju mjere bezbjednosti oduzimanja pištolja kojim je okrivljeni učinio krivično djelo.

Zato je sud prvog stepena, na osnovu ovlaštenja iz člana 500. stav 3. ZKP donio rješenje o izricanju mjere bezbjednosti oduzimanja pištolja.

Okrivljeni je protiv toga rješenja izjavio žalbu, u kojoj, između ostalog, tvrdi da je došlo do apsolutne zastare izricanja i izvršenja mjere bezbjednosti.

Međutim, Vrhovni sud BiH je žalbu okrivljenog odbio, jer je stao na stanovište da se mjera bezbjednosti oduzimanja predmeta može izreći (ako su ispunjeni uslovi iz člana 69. KZ SFRJ) sve dok nije došlo do zastarjelosti krivičnog gonjenja, a kada je mjera bezbjednosti oduzimanja predmeta izrečena, njeno izvršenje zastarijeva u roku od 5 godina računajući od dana pravosnažnosti odluke njenom izricanju (član 98. stav 2. KZ SFRJ). Kako je prvostepeni sud

propustio da donese takvu odluku presudom onda rok zastarjelosti njenog izvršenja ne teče od dana pravnosnažnosti te presude, već od dana pravnosnažnosti rješenja, kojim je ta mjera izrečena. Pošto je okrivljeni izjavio žalbu protiv tog rješenja ovaj sud je našao da žalba okrivljenog u pogledu zastare izricanja izvršenja

mjere bezbjednosti nije osnovana, jer zastara krivičnog gonjenja za učinjeno krivično djelo, kao izricanje i izvršenje mjere nije nastupilo.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kž. 468/90 od 31. 10. 1990. godine)

KRIVIČNI ZAKON SRBIH

4.

Član 148. stav 1. tačka 1. KZ SRBIH

PROSTOR OKO POGONA PREDUZEĆA OGRAĐEN ŽIČANOM OGRADOM VIŠINE OKO 2 METRA, SMATRA SE ZATVORENIM PROSTOROM U SMISLU ČLANA 148. STAV 1. TAČKA 1. KZ SRBIH, I ONAJ PO PROVALI U TAKAV PROSTOR I IZ NJEGA ODUZME POKRETNE STVARI U NAMJERI PRIBAVLJANJA PROTIVPRAVNE IMOVINSKE KORISTI, ČINI KRIVIČNO DJELO TEŠKE KRAĐE IZ ČLANA 148. STAV 1. TAČKA 1, A NE KRIVIČNO DJELO KRAĐE IZ ČLANA 147. STAV 1. KZ SRBIH.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je okrivljenog oglasio krivim zbog krivičnog djela teške krađe iz člana 148. stav 1. tačka 1. KZ SRBIH, koju je učinio na naprijed opisani način.

Nezadovoljan takvom presudom okrivljeni je izjavio žalbu. U žalbi, između ostalog, navodi da prostor pogona ograđen žičanom ogradom ne predstavlja zatvoreni prostor u smislu člana 148. stav 1. tačka 1. KZ SRBIH, pa prema tome kada je ulazio nekoliko puta u takav prostor preko žičane ograde i prisvajao određene stvari, da nije učinio krivično djelo teške krađe iz člana 148. stav 1. tačka 1. već krivično djelo krađe iz člana 147. KZ SRBIH.

Međutim, polazeći od prednjih činjenica Vrhovni sud BiH je odbio žalbu okrivljenog kao

neosnovanu i potvrdilo prvostepenu presudu. Naime, ovaj sud je našao da prostor oko pogona, koji je ograđen žičanom ogradom visine oko 2 metra predstavlja zatvoreni prostor u smislu odredbe iz člana 148. stav 1. tačka 1. KZ SRBIH. Stoga, lice koje je provalilo u tako zatvoreni prostor i prisvojilo određene stvari u namjeri pribavljanja protivpravne imovinske koristi učinilo je krivično djelo teške krađe iz člana 148. stav 1. tačka 1. KZ SRBIH. Polazeći od toga, neosnovani su žalbeni prigovori okrivljenog da je na njegovu štetu povrijeđen krivični zakon, kada je oglašen krivim za to krivično djelo, a ne za krivično djelo krađe iz člana 147. KZ SRBIH.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kž. 548/90 od 7. 12. 1990. godine)

5.

Član 149. KZ SRBIH

U RADNJAMA OKRIVLJENOG SU SE ISPUNILI SVI BITNI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA RAZBOJNIČKE KRAĐE IZ ČLANA 149. KZ SRBIH KADA JE PROVALIO U KABINU KAMIONA, DEMONTIRAO RADIOKASETOFON I POŠAO VANI, PRI ČEMU GA JE ZAUSTAVIO VOZAČ KAMIONA, KOGA JE OKRIVLJENI U NAMJERI ZADRŽAVANJA UKRADENOG RADIOKASETOFONA ISTIM UDARIO, A NAKON TOGA BACIO RADIOKASETOFON I IZVADIO NOŽ I DVA PUTA UDARIO VOZAČA, A ZATIM POBJEGAO.

Iz obrazloženja:

Po ocjeni Vrhovnog suda, prvostepeni sud je pravilno prednje ponašanje okrivljenog pravno kvalifikovao kao krivično djelo razbojničke krađe iz člana 149. KZ SRBIH.

Neosnovani su žalbeni prigovori okrivljenog da u tim njegovim radnjama nisu ispunjeni svi bitni elementi toga krivičnog djela. Naime, prvostepeni sud svoju ocjenu o pravnoj kvalifikaciji

krivičnog djela ispravno temelji na činjenicama koje je utvrdio na pouzdan način, a to su, da je okrivljeni provalio u kabinu kamiona, da je demontirao radiokasetofon, dakle, da ga je odvojio od glavne stvari i time uzeo u svoje pritežanje, jer ga je i ponio iz kabine u namjeri pribavljanja protivpravne imovinske koristi, a kada ga je vozač kamiona zatekao na mjestu izvršenja djela, da bi zadržao radiokasetofon udario je njime vozača u čelo. Time se to djelo

smatra dovršenim. Činjenica, što je okrivljeni nakon toga bacio radiokasetofon i nožem udario vozača i nanio mu lake tjelesne povrede, nema nikakvog uticaja na pravnu ocjenu djela.

6.

Član 365. tačka 4. ZKP, u vezi sa članom 150. KZ SRBiH

PRVOSTEPENI SUD JE POVRIJEDIO KRIVIČNI ZAKON U KORIST OKRIVLJENOG KADA GA JE OGLASIO KRIVIM ZA JEDNO UMJESTO ZA DVA KRIVIČNA DJELA RAZBOJNIŠTVA IZ ČLANA 150. KZ SRBiH, KOJEG JE UČINIO UPOTREBOM SILE I PRIJETNJE PREMA DVA MALODOBNA LICA I ODUZEO IM NOVAC I STVARI U NAMJERI PRIBAVLJANJA PROTIVPRAVNE IMOVINSKE KORISTI.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je okrivljenog oglosio krivim za jedno krivično djelo razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH, kojeg je učinio tako što je dvojicu maloljetnika na prevaran način (obećavajući da će im naći posao), odveo u jednu mračnu sportsku salu i upotrebom sile i prijetnje oduzeo im novac i stvari, a zatim se udaljio.

Okrivljeni je preko svoga branioca izjavio žalbu protiv te presude zbog povrede krivičnog zakona na njegovu štetu, smatrajući da je učinio krivično djelo teške krađe, a ne razbojništva za koje je oglašen krivim. Okrivljeni pri tome polazi od drugačijeg činjeničnog stanja nego što je pošao prvostepeni sud. Naime, okrivljeni tvrdi da nije upotrijebio silu i prijetnju prema oštećenima, pa da ne postoji jedan od bitnih elemenata krivičnog djela razbojništva.

Međutim, Vrhovni sud, polazeći od utvrđenja prvostepenog suda, da je okrivljeni upotrijebio silu i prijetnju, prema dva lica i da im je oduzeo novac i stvari, nalazi da prvostepeni sud nije povrijedio krivični zakon na štetu okrivljenog kada ga je oglosio krivim za krivično djelo razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH.

Naprotiv, ovaj sud je našao da je prvostepeni sud kod naprijed izloženog činjeničnog stanja povrijedio krivični zakon u korist okrivljenog ka-

7.

Član 365. tačka 1. ZKP, u vezi sa članom 204. KZ SRBiH

NIŽESTEPENI SUDOVI SU UČINILI POVREDU KRIVIČNOG ZAKONA IZ ČLANA 365. TAČKA 1. ZKP, U VEZI SA ČLANOM 204. KZ SRBiH U KORIST OKRIVLJENOG KADA SU GA OSLOBODILI OD OPTUŽBE NALAZEĆI DA SE KRIVIČNO DJELO IZ ČLANA 204. KZ SRBiH NE MOŽE IZVRŠITI U NENAŠELJENOM MJESTU I AKO NA TOM MJESTU, GDJE JE OKRIVLJENI ZLOSTAVLJAO I POVRIJEDIO OŠTEĆENOG NIJE BILO DRUGIH GRADANA.

Iz obrazloženja:

Prema činjeničnom opisu krivičnog djela iz dispozitiva optužnice, okrivljeni je u vremenu od 01-04 sata, dakle noću, na putu od autobuske stanice do sela u tri navrata napao oštećenog, vrijedao ga, udario rukama u prsa, gurao ga, a

8

Zbog toga je žalba okrivljenog odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kž. 371/90 od 18. 10. 1990. godine)

da ga je oglosio krivim za jedno krivično djelo razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH, umjesto da ga je oglosio krivim za dva krivična djela razbojništva.

Naime, da bi postojalo jedno produženo krivično djelo razbojništva, pored ostalih uslova za konstrukciju produženog krivičnog djela, potreba je i istovjetnost oštećenog. Ovo stoga, što po nalaženju ovoga suda, kada su u pitanju krivična djela uperena protiv ličnosti čovjeka, onda je za pravnu konstrukciju krivičnog djela nužno da postoji identitet oštećenog. Prema tome, kako se radi o dvojici oštećenih onda je okrivljeni učinio u sticaju dva krivična djela razbojništva. Stoga kada ga je prvostepeni sud oglosio krivim za jedno djelo, povrijedio je krivični zakon u njegovu korist. Kako na takvu povredu niko ne ukazuje žalbom, a niti drugostepeni sud na nju pazi po službenoj dužnosti (pazi samo ako je učinjena na štetu optuženog) to je ovaj sud tu povredu samo konstatovao, ali je nije mogao otkloniti.

Obzirom na to i da žalba okrivljenog nije osnovana, ista je odbijena i prvostepena presuda potvrđena u smislu člana 384. ZKP.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kž. 565/90 od 12. 12. 1990. godine)

zatim izvadio nož i zamahnuo u pravcu grudi oštećenog koji je podmetnuo ruku tako da ga je nož udario u ruku i rasjekao je, nakon čega je oštećenog udario rukama po glavi i licu, oborio ga na zemlju, povukao prema potoku gdje mu je sjeo na prsa, počupao odjeću i ostavio ga u jarku, a kada se ovaj podigao i krenuo, ponovo mu skočio na leđa, udario šakama i počeo da

davi, usljed čega je oštećeni počeo krkljati, pa je oštećenog, koji je ovom prilikom zadobio lake tjelesne povrede pustio da ide kući.

Prvostepeni, a i drugostepeni sud smatra da u ovakvim radnjama okrivljenog nema elementarna krivičnog djela nasilničkog ponašanja iz člana 204. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ SRBiH, te ga je prvostepeni sud oslobodio od optužbe svojom presudom koju je drugostepeni sud potvrdio.

Nižestepeni sudovi za takav svoj stav polaze od toga da na licu mjesta nije bilo drugih građana sem oštećenog i da se događaj odigrao van naseljenog mjesta.

Javni tužilac je podigao zahtjev za zaštitu zakonitosti smatrajući da su nižestepeni sudovi povrijedili krivični zakon u korist okrivljenog kada su ga, kod prednjeg činjeničnog opisa, koje je utvrđeno, oslobodio od optužbe, te je predložio da se ta presuda samo utvrdi, a da se pravosnažna presuda ne dira.

Ovaj sud je uvažio zahtjev javnog tužioca iz sljedećih razloga:

Radnje krivičnog djela iz člana 204. stav 1. KZ SRBiH su: grubo vrijeđanje drugog lica, zlostavljanje drugog lica, vršenje nasilja prema drugom licu, izazivanje tuče, naročito drsko ponašanje, bezobzirno ponašanje i na drugi način ugrožavanje spokojstva građana ili remećenje javnog reda i mira.

Prema tome krivično djelo nasilničkog ponašanja je izvršeno onda ako je navedenim nasilničkim radnjama bilo ugroženo spokojstvo građana ili je bio poremećen javni red i mir. Ovo dalje znači da su ova dva uslova ugrožavanje spokojstva građana i remećenje javnog reda i mira postavljeni kao alternativni uslovi.

Očigledno je da se u konkretnom slučaju ne radi o remećenju javnog reda i mira. Prema

8.

Član 226. stav 3. KZ SRBiH, u vezi sa članom 8. stav 2. KZ SFRJ

ZA KVALIFIKOVANI OBLIK KRIVIČNOG DJELA ZLOUPOTREBE POLOŽAJA ILI OVLAŠĆENJA IZ ČLANA 226. STAV 3. KZ SRBiH, NE MOŽE SE REĆI DA ISPUNJAVA USLOVE IZ ČLANA 8. STAV 2. KZ SFRJ (DA NIJE KRIVIČNO DJELO), JER ONO KAO KVALIFIKOVANI OBLIK, NE MOŽE PREDSTAVLJATI KRIVIČNO DJELO NEZNATNE DRUŠTVENE OPASNOSTI, NITI MOŽE BITI MALOG ZNAČAJA BEZ OBZIRA NA VISINU PROTIVPRAVNE IMOVINSKE KORISTI.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je okrivljenog oglasio krivim zbog krivičnog djela zloupotrebe položaja ili ovlašćenja iz člana 226. stav 3. KZ SRBiH za to djelo mu izrekao uslovnu osudu, kojom mu je utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 3 mjeseca

tome ostale su sve ostale radnje koje čine ovo djelo.

Kada je u pitanju ugrožavanje spokojstva građana ono postoji onda ako je ponašanje učinioca djela bilo takvo, da je moglo da izazove kod građana duševni nemir, uznemirenost, osjećaj straha ili ličnu nesigurnost. Po ocjeni ovoga suda nije od značaja da li je ovo ponašanje zapaženo i od drugih lica ili samo od onih prema kojima su ti nasilnički postupci vršeni. Dovoljno je da su po objektivnoj ocjeni učinjeni postupci takvog karaktera i intenziteta da mogu ugroziti spokojstvo građana. Iz tih razloga za postojanje ovoga djela nije bitno da li je ono učinjeno na javnom mjestu (vidi komentar KZ SR Srbije, SAP Kosova i SAP Vojvodine uz ovaj član).

Ako se ima u vidu da su u konkretnom slučaju naprijed opisane radnje bile usmjerene prema oštećenom koji je takođe građanin, onda je trebalo ocijeniti da li je bilo ugroženo sem njegovog spokojstva, spokojstvo i drugih građana bez obzira da li su oni bili prisutni događaju ili su za njega saznali, a pogotovo kod činjenice da je okrivljeni zbog takvog i sličnog ponašanja ranije kažnjavan. Istina, ranije kažnjavanje ne ulazi u element ovog krivičnog djela, ili može poslužiti kao dokaz o ugroženosti spokojstva, sem napadnutih lica, i drugih građana.

Iz svih navedenih razloga, ovaj sud je uvažio zahtjev javnog tužioca za zaštitu zakonitosti jer je našao da su nižestepeni sudovi učinili povredu Krivičnog zakona u korist okrivljenog iz člana 365. tačka 1. ZKP, u vezi sa članom 204. stav 2. u vezi stava 1. KZ SRBiH, te je tu povredu konstatovao, a nije dirao u pravosnažnu presudu.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kvlz. 418/90, od 7. 11. 1990. godine)

i istovremeno odredio da se ta kazna neće izvršiti ako u roku od jedne godine ne učini novo krivično djelo.

Protiv te presude okrivljeni je izjavio žalbu zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i povrede krivičnog zakona. Između ostalog, okrivljeni u žalbi tvrdi da ga je prvostepeni sud

trebao osloboditi od optužbe, jer po njegovom mišljenju iznos koji je prisvojen predstavlja neznan iznos, pa da su se ispunili uslovi iz člana 8. stav 2. KZ SFRJ, za njegovo oslobodjenje od optužbe.

Ovaj sud je žalbu okrivljenog odbio kao neosnovanu i prvostepenu presudu potvrdio. Donoseći takvu presudu, ovaj sud nalazi da ni osnovni oblik krivičnog djela zloupotrebe položaja ili ovlašćenja iz člana 226. stav 1. KZ SRBiH u ovom slučaju zbog načina na koji je izvršeno ne ispunjava uslove iz člana 8. stav 2. KZ SFRJ, a pogotovo njegov kvalifikovani oblik, koji zbog toga što je kvalifikovan ne može predstavljati

krivično djelo neznatne društvene opasnosti niti može biti malog značaja bez obzira na visinu protivpravno prisvojene imovinske koristi za sebe ili drugog. Naime, da bi jedno djelo moglo da se ocijeni kao djelo neznatne društvene opasnosti u smislu člana 8. stav 2. KZ SFRJ, potrebno je da se steknu oba zakonska uslova, a to je da je ono malog značaja i da je njegova posljedica nezatna ili da je uopšte nema. Kako se nisu ispunili ovi uslovi, to je žalbeni prigovor okrivljenog istaknut u ovom pravcu ocijenjen neosnovanim.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kž. 386/90 od 5. 10. 1990. godine)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU

9.

Član 35. stav 3. ZKP

OŠTEĆENI KAO TUŽILAC I PRIVATNI TUŽILAC NISU OVLAŠTENI ZA PODNOŠENJE PRIJEDLOGA ZA PRENOŠENJE MJESNE NADLEŽNOSTI SA JEDNOG NA DRUGI SUD.

Iz obrazloženja:

Oštećeni kao tužilac po svom punomoćniku podnio je prijedlog Vrhovnom sudu BiH, za prenošenje mjesne nadležnosti sa jednog osnovnog suda na drugi sud.

Međutim, ovaj sud je takav prijedlog odbacio, jer je podnesen od strane neovlaštene stranke.

Naime, prema odredbi iz člana 35. stav 3. ZKP rješenje o prenošenju mjesne nadležnosti može donijeti nadležni sud na prijedlog istražnog sudije, sudije pojedinca ili predsjednika

vijeća ili javnog tužioca koji postupa pred sudom koji odlučuje o prenošenju mjesne nadležnosti, kad se krivični postupak vodi po zahtjevu javnog tužioca.

Kako oštećeni kao tužilac nije naveden među ovim strankama, kojima pripada pravo na podnošenje takvog prijedloga, ovaj sud je prijedlog kojeg je podnio oštećeni kao tužilac odbacio kao nedopušten.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kr. 163/90 od 7. 11. 1990. godine)

10.

Član 364. stav 1. tačka 11. ZKP

PRVOSTEPENI SUD NIJE UČINIO BITNU POVREDU ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 364. STAV 1. TAČKA 11. ZKP, TIME ŠTO U OBRAZLOŽENJU SVOJE PRESUDE NIJE NAVEO RAZLOGE ZAŠTO OKRIVLJENOM NIJE IZREKAO BLAŽU KAZNU OD KAZNE PROPISANE ZAKONOM ZA KRIVIČNO DJELO UBISTVA IZ ČLANA 36. STAV 1. KZ SRBiH, UČINJENOG U PREKORAČENJU GRANICA NUŽNE ODBRANE (ČLAN 9. STAV 3. KZ SFRJ).

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom okrivljeni je oglašen krivim zbog krivičnog djela ubistva u prekoračenju granica nužne odbrane iz člana 36. stav 1. KZ SRBiH, u vezi sa članom 9. stav 3. KZ SFRJ, te mu je za to djelo izrečena kazna zatvora u trajanju od 8 godina.

Protiv te presude okrivljeni je izjavio žalbu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, povrede krivičnog zakona i odluke o kazni.

Vrhovni sud BiH je djelimično uvažio žalbu okrivljenog i prvostepenu presudu preinačio u odluci o kazni, tako što je okrivljenom izrekao kaznu zatvora u trajanju od 5 godina.

Međutim, ovaj sud je odbio žalbeni prigovor okrivljenog, kojim u žalbi tvrdi da je prvostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 11. ZKP, time što nije naveo razloge u presudi o tome zašto mu nije izrekao ublaženu kaznu za krivično djelo koje je učinio u prekoračenju granica nužne odbrane, kada je zakonom propisano (član 9. stav 3. KZ SFRJ) da se može blaže kazniti u slučaju prekoračenja granica nužne

odbrane. Ovaj sud polazi od činjenice da uslovi za ublažavanje kazne u zakonu nisu tako određeni da obavezuju sud da ublaži kaznu, već uvijek tako da postoji samo mogućnost njenog ublažavanja i u kojim granicama. Prema tome zakon dopušta, ali i ne obavezuje sud da mora ublažiti kaznu. Međutim, kada sud nađe da su se ispunili uslovi za ublažavanje kazne bilo da je zakonom dozvoljeno blaže kažnjavanje bilo da postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići opšta i posebna svrha kažnjavanja iz čl. 5. i 33. KZ SFRJ, i ako okrivljenom izrekne blažu kaznu od zakonom propisane, onda je dužan u obrazloženju presude navesti razloge. Suprotno tome, ako sud okrivljenom nije izrekao blažu kaznu od kazne propisane zakonom, bez obzira što se radi o prekoračenju granica nužne odbrane kada zakon dopušta mogućnost blažeg

11.

Član 364. stav 2, u vezi sa članom 369. ZKP

KADA JE DRUGOSTEPENI SUD ODLUČIVAO O ŽALBI JAVNOG TUŽIOCA PROTIV PRVOSTEPENE PRESUDE, KOJOM JE OKRIVLJENI OGLAŠEN KRIVIM, PRIJE NEGO ŠTO JE DOSTAVLJENA ŽALBA NA ODGOVOR OKRIVLJENOM, VEĆ SAMO NJEGOVOM BRANIOCU, POVRIJEDIO JE ODREDBE IZ ČLANA 369, U VEZI SA ČLANOM 123. STAV 4. ZKP-a, A TIME JE UČINIO I BITNU POVREDU ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 364. STAV 2. ZKP-a.

Iz obrazloženja:

Presudom prvostepenog suda okrivljeni je oglašen krivim zbog krivičnog djela iz člana 186. stav 5. u vezi sa članom 181. stav 3. KZ SRBiH i za to djelo mu je izrečena uslovna osuda, kojom mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od jedne godine i istovremeno odlučeno da se ta kazna neće izvršiti ako okrivljeni u roku od 2 godine ne učini drugo krivično djelo.

Protiv te presude izjavio je žalbu javni tužilac, pa je drugostepeni sud prvostepenu presudu preinačio u odluci o kazni, tako što je okrivljenom izrekao kaznu zatvora u trajanju od 1 godine.

Republički javni tužilac je protiv drugostepene presude podigao zahtjev za zaštitu zakonitosti u kome je naveo da je drugostepeni sud povrijedio odredbe iz člana 369. u vezi sa članom 123. stav 4. ZKP, a time i da je učinio bitnu

12.

Član 394. stav 2. ZKP

PROTIV RJEŠENJA VIJEĆA DONESENOG U DRUGOSTEPENOM POSTUPKU U TOKU ISTRAGE ŽALBA NIJE DOZVOLJENA.

Iz obrazloženja:

Oštećeni kao tužilac je, preuzimajući krivično gonjenje, nakon odustanka javnog tužioca podnio zahtjev za sprovođenje istrage protiv okrivljenog istražnom sudiji osnovnog suda zbog

kažnjavanja nije dužan navoditi razloge zašto nije izrekao blažu kaznu. Polazeći od toga, prvostepeni sud nije učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 11. ZKP, na koju okrivljeni neosnovano ukazuje žalbom.

Naime, da li će sud okrivljenom, za krivično djelo izvršeno u prekoračenju granica nužne odbrane izreći blažu kaznu od zakonom propisane kazne, zavisiće od njegove ocjene konkretnog slučaja (stepena prekoračenja granica nužne odbrane, od svih okolnosti objektivne i subjektivne prirode, jačine napada i odbrane, sredstva napada i odbrane, odnosa napadača i napadnutog, nastale posljedice itd).

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kž. 442/90 od 13. 11. 1990. godine)

povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 2. ZKP, koja je uticala na pravilnost i zakonitost drugostepene presude, a koja se sastoji u tome što je drugostepeni sud odlučivao po žalbi javnog tužioca i donio presudu prije nego što je žalba javnog tužioca dostavljena na odgovor okrivljenom, već samo njegovom braniocu.

Ovaj sud je prihvatio takve navode iz zahtjeva za zaštitu zakonitosti, nalazeći da je drugostepeni sud na naprijed opisani način učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 2. ZKP, te je drugostepenu presudu ukinuo i predmet vratio tome sudu na ponovni postupak i odluku, s tim da prije toga žalbu javnog tužioca dostavi i okrivljenom na odgovor.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kviz. 468/90 od 26. 10. 1990. godine)

krivičnog djela iz člana 186. stav 5. u vezi sa članom 181. stav 3. KZ SRBiH.

Kako se istražni sudija protivio sprovođenju istrage, zatražio je odluku vijeća toga suda u smislu člana 159. stav 7. ZKP. Povodom toga

protivljenja vijeće je donijelo rješenje prema kome nema mjesta sprovođenju istrage.

Oštećeni kao tužilac je protiv toga rješenja izjavio žalbu vijeću višeg suda, koje je tu žalbu uvažilo, i rješenje vijeća prvostepenog suda preinačilo, tako što je protiv okrivljenog odredilo sprovođenje istrage za navedeno krivično djelo.

Vijeće višeg suda je u svom rješenju pogrešno dalo pouku o pravnom lijeku, tako da je okrivljeni izjavio žalbu Vrhovnom sudu protiv rješenja vijeća donesenog u drugom stepenu.

Međutim, Vrhovni sud je takvu žalbu odbacio kao nedozvoljenu, jer prema odredbi iz člana 394. stav 2. ZKP protiv rješenja vijeća donesenog prije i u toku istrage žalba nije dozvoljena ako zakonom o krivičnom postupku nije što drukčije određeno. U ovom slučaju nije ništa drugo određeno, pa bez obzira na datu pouku, koja je pogrešana, Vrhovni sud BiH je takvu žalbu okrivljenog odbacio.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kž. 476/90 od 7. 11. 1990. godine)

PRIVREDNI PRESTUPI

13.

Član 29. stav 1. tačka 2. i stav 2. Zakona o ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe u vezi sa članom 24. Zakona o privrednim prestupima

OKOLNOST DA OKRIVLJENI NISU OSUĐIVANI ZA PRIVREDNE PRESTUPE SAMI ZA SEBE NE MOŽE PREDSTAVLJATI OSNOV ZA PRIMJENU ODREDBE O UBLAŽAVANJU KAZNE.

Iz obrazloženja:

Razmatrajući prvostepenu presudu u pogledu odluke o kazni, a u vezi sa žalbenim navodima javnog tužioca, Vrhovni sud BiH je došao do zaključka da je prvostepeni sud okrivljenim za izvršeni privredni prestup iz člana 29. stav 1. tačka 2. i stav 2. Zakona o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe izrekao kazne koje nisu srazmjerne težini izvršenog prestupa i stepenu njihove odgovornosti. Naime, prilikom odmjeravanja kazni prvostepeni sud je precijenio olakšavajuće okolnosti koje je našao na strani okrivljenih, dok nije u dovoljnoj mjeri cijenio težinu izvršenog prestupa. U konkretnom slučaju okrivljeni su učinili težu povredu propisa o privrednom poslovanju. Ovo iz razloga što se stavljanjem u promet higijenski neispravnih namirnica ugrožavaju životi i zdravlje potrošača. Pored toga, okolnost da okrivljeni do sada nisu osuđivani sama za sebe nije mogla predstavljati dovoljan osnov za

primjenu odredbe o ublažavanju kazne iz člana 24. Zakona o privrednim prestupima pri odmjeravanju kazni okrivljenim, kako to i javni tužilac osnovano ukazuje u žalbi. Ovu okolnost trebalo je cijeniti u kontekstu ostalih okolnosti, a naročito okolnosti pod kojima je prestup učinjen i okolnosti koje su mogle nastupiti u konkretnom slučaju, a što prvostepeni sud prilikom odlučivanja o kaznama nije imao u vidu. Kod takvog stanja stvari žalbu javnog tužioca valjalo je uvažiti, prvostepenu presudu u pogledu odluke o kazni preinačiti tako što su okrivljenim izrečene kazne kao u izreci ove presude (pravnom licu 400.000 dinara, a odgovornom licu 40.000 dinara) u uvjerenju da su adekvatne težini izvršenog prestupa i stepenu njihove odgovornosti i da će se izrečenim kaznama ostvariti svrha kažnjavanja.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, PKŽ. 547/88 od 10. 7. 1989. godine)

14.

Član 49. stav 1. tačka 6. i stav 3. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava i član 33. Zakona o finansijskom poslovanju

NEBLAGOVREMENO IZMIRENJE OBAVEZA PREMA POVJERIOCIMA VIŠE NE PREDSTAVLJA PRIVREDNI PRESTUP JER JE ZAKON O OBEZBJEĐIVANJU PLAĆANJA IZMEĐU KORISNIKA DRUŠTVENIH SREDSTAVA PRESTAO DA VAŽI.

Iz obrazloženja:

Na sjednici vijeća Vrhovnog suda BiH, održanoj dana 11. 10. 1989. godine zamjenik Republičkog javnog tužioca izjavio je da odustaje

od optužnog prijedloga kojim su okrivljeni optuženi i prvostepenom presudom oglašeni odgovornim zbog privrednog prestupa iz člana 49. stav 1. tačka 6. i stava 3. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih

sredstava. Pri tome je naveo da je prema odredbi iz člana 33. Zakona o finansijskom poslovanju ("Službeni list SFRJ", br. 10/89 i 58/89) Zakon o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava prestao da važi sa 30. septembrom 1989. godine, a novim zakonom ponašanje okrivljenih nije zapriječeno kao privredni prestup. Shodno tome Vrhovni sud BiH je na temelju odredaba iz člana 349. stav 1. tačka

15.

Član 60. stav 1. tačka 3. i stav 2. Zakona o knjigovodstvu

ŠEF KNJIGOVODSTVA JE ODGOVORAN ZA KNJIŽENJE ISPRAVA ČIJA ISPRAVNOST TAČNOST I ZAKONITOST NIJE UTVRĐENA.

Iz obrazloženja:

Osporavajući prvostepenu presudu kojom je oglašen odgovornim zbog privrednog prestupa iz člana 60. stav 1. tačka 3. i stav 2. Zakona o knjigovodstvu ("Službeni list SFRJ", br. 25/81 i 53/85), okrivljeno odgovorno lice u žalbi ističe da se ne smatra odgovornim za učinjenu povredu propisa, jer je valjanost isprava prije predaje na knjiženje potvrđivao ovlašteni radnik - likvidator svojim potpisom.

Pri utvrđenom činjeničnom stanju u postupku pred prvostepenim sudom, Vrhovni sud BiH je došao do zaključka da se istaknuti žalbeni prigovor ne može prihvatiti. Naime, prema odredbi iz člana 15. pomenutog zakona svaka knjigovodstvena isprava prije predaje na knjiženje mora se kontrolisati od strane ovlaštenog radnika da bi se utvrdila njena ispravnost, tačnost i zakonitost, a što ovlašteni radnik potvrđuje svojim potpisom. U konkretnom slučaju izvedenim dokazima pred prvostepenim sudom utvrđeno je da prije knjiženja ulazne faktu-

16.

Član 203. stav 1. tačka 3. i stav 2. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima

ORGANIZACIJA I NJENO ODGOVORNO LICE ČINE PRIVREDNI PRESTUP AKO PROPUSTE DA ORGANIZUJU I TRAJNO VRŠE KONTROLU ISPUNJAVANJA PROPISANIH USLOVA RADA VOZAČA.

Iz obrazloženja:

Zaključak prvostepenog suda da su se u ponašanju okrivljenih ostvarila obilježja privrednog prestupa iz člana 203. stav 1. tačka 3. i stava 2. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima, po mišljenju ovog suda, zasnovan je na potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni materijalnog prava.

Osporavajući odgovornost za učinjenu povredu propisa okrivljeni u žalbi ponavljaju odbranu iznijetu pred prvostepenim sudom ukazujući da je vozaču uz putni nalog uručena i kontrolna knjižica, a da je svaki vozač primio i Pravilnik o radu članova posade. Navodi okrivljenih raspra-

3. Zakona o krivičnom postupku i člana 131. Zakona o privrednim prestupima donio presudu kojom se u odnosu na oba okrivljena odbija optužba da su izvršili privredni prestup za koji su optuženi.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, PKŽ. 30/89 od 11. 10. 1989. godine)

re nisu kontrolisane u pogledu njihove ispravnosti, tačnosti i zakonitosti i da nisu likvidirane od strane ovlaštenog lica na način kako je to regulisano naprijed navedenom zakonskom odredbom. Shodno tome i po mišljenju ovog suda u ponašanju okrivljenog stiču se obilježja privrednog prestupa za koji je oglašen odgovornim. Istina, žalitelj u žalbi ukazuje da se on kao šef knjigovodstva ne smatra odgovornim za učinjenu povredu propisa. Ovaj prigovor, međutim, nije osnovan, jer kako je u postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno žalitelj je morao sa svoje strane preduzeti mjere kako bi se knjiženje vršilo samo na osnovu isprava čiju je ispravnost, tačnost i zakonitost utvrdio i potvrdio svojim potpisom ovlašteni radnik. Žalitelj nije postupao na ovaj način, pa je svojim ponašanjem doprinio izvršenju privrednog prestupa za koji ga je prvostepeni sud pravilno oglasio odgovornim.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, PKŽ. 472/87 od 9. 2. 1989. godine)

vljeni su od strane prvostepenog suda koji je u svojoj odluci iznio logične i uvjerljive razloge kojima se rukovodio pri izvođenju zaključka o njihovoj odgovornosti. Stav i rezonovanje prvostepenog suda usvaja i ovaj sud. Naime, sve ukoliko su i tačne tvrdnje iznijete u žalbi da su kontrolna knjižica i pomenuti opšti akt uručeni vozaču, to ne može predstavljati osnov za isključenje njihove odgovornosti. Ovo iz razloga što su u smislu odredbe iz člana 8. pomenutog zakona organizacije udruženog rada koje vrše javni prevoz i prevoz za sopstvene potrebe dužne da organizuju i trajno vrše kontrolu da su ispunjeni propisani uslovi za rad vozača. Prema tome, okrivljeni su permanentno morali kontro-

lisati da li su ispunjeni uslovi za rad vozača. U ovom slučaju, međutim, ta kontrola je izostala, pa je prvostepeni sud pravilno zaključio da se u radnjama okrivljenih stiču obilježja privrednog

prestupa za koji su oglašeni odgovornim. Stoga je i njihove žalbe valjalo odbiti.

(Odluka Vrhovnog suda BiH Pkž. 13/89 od 1. 8. 1989. godine)

17.

KRIVIČNO ODJELJENJE VRHOVNOG SUDA BiH, NA SJEDNICI ODRŽANOJ 7. 11. 1990. GODINE DONIJELO JE SLIJEDEĆI

ZAKLJUČAK

Okrivljeni koji je izvršio krivično djelo u stanju bitno smanjene računalnosti, kome je uz kaznu zatvora izrečena i mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, mjera bezbjednosti može trajati i duže od izrečene kazne zatvora ako nisu prestali razlozi iz člana 63. stav 1. KZ SFRJ zbog kojih je ta mjera izrečena.

GRADANSKO PRAVO - OPŠTI DIO

18.

Članovi 156, 158. i 159. stav 1. Zakona o preduzećima

NOVOOSNOVANO PREDUZEĆE, NASTALO U POSTUPKU REORGANIZACIJE PO ODREDBAMA ZAKONA O PREDUZEĆIMA, IZDVAJANJEM OSNOVNE ORGANIZACIJE IZ DOSADAŠNJE RADNE ORGANIZACIJE. MOŽE ZAHTIJEVATI DA SE DRUGO PREDUZEĆE, ORGANIZOVANO OD PREOSTALIH OSNOVNIH ORGANIZACIJA U RANIJOJ ZAJEDNIČKOJ RADNOJ ORGANIZACIJI, NE SLUŽI RANIJOM FIRMOM RADNE ORGANIZACIJE AKO ONA ASOCIRA JEDINO NA OSNOVNU DJELATNOST IZDOJENE OSNOVNE ORGANIZACIJE.

Iz obrazloženja:

Pravilo je da osnovna organizacija udruženog rada koja se u postupku organizovanja po odredbama Zakona o preduzećima, izdvaja iz radne organizacije i organizacije u preduzeće, ne može zadržati firmu radne organizacije, ako obavlja istu ili sličnu djelatnost i ako se upisuje u sudski registar kod istog suda.

Ovakva organizacija, sada preduzeće, može međutim, zahtijevati zaštitu nove firme i tako što će se protiviti upotrebi ranije firme slične njenoj novoj firmi, ako dokaže da je ranija firma asocijala upravo na osnovnu djelatnost koju je ona obavljala i nastavlja da obavlja, pozivajući se na odredbe čl. 156, 158. i 159. stav 1. Zakona o preduzećima.

U prvostepenom postupku je utvrđeno da je tužilac, dok je bio OOUR u sastavu RO "Sanakeram" jedini proizvođač keramičke pločice i druge keramičke proizvode, dok su druge četiri OOUR proizvođačice ciglu, crijep, ciglarasku glinu, bavile se transportnom djelatnošću i slično, a jedini doticaj sa firmom "Sanakeram" je bila proizvodnja grube keramike. Nakon organizo-

vanja kao preduzeće, tužilac i tuženi su zadržali ove vrste djelatnosti. Pošto je tužilac (koji je prvi zatražio upis u sudski registar nakon nove organizacije) zadržao kao osnovnu i jedinu djelatnost izradu proizvoda od keramike, to on ima pravo da se jedini služi firmom koja asocija na ovu djelatnost, a tuženi, kome je samo jedna od djelatnosti, i ne primarna, proizvodnja grube keramike, ne može zadržati staru firmu koja asocija jedino na proizvodnju keramike. Postojanje dva preduzeća sa sličnom firmom koja isključivo asocija na proizvodnju predmeta od keramike, u malom mjestu, mora da izazove zabunu kod potrošača i poslovnih partnera, pa zato tužilac, koji se bavi proizvodnjom predmeta od keramike kao osnovnom i jedinom djelatnošću, za razliku od tuženog, primjenom naprijed spomenutih odredaba Zakona o preduzećima, ima pravo da zahtijeva da se tuženom zabrani upotreba firme "Sanakeram" jer on posluje pod firmom "Keramika".

(Vrhovni sud BiH, Pž. 589/90 od 30. 8. 1990. godine)

19.

Član 156. Zakona o preduzećima

AKO PREDUZEĆA NISU UPISANA U ISTI SUDSKI REGISTAR, ZABRANA KORIŠTENJA SLIČNE FIRME IZRIČE SE SAMO IZUZETNO, UKOLIKO SE DOKAŽE DA POSTOJI REALNA MOGUĆNOST DA DODE DO POMETNJE NA TRŽIŠTU.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 156. Zakona o preduzećima, pod istom ili sličnom firmom ne mogu biti upisana kod istog suda koji vodi sudski registar dva ili više preduzeća koja vrše istu ili srodnu djelatnost, a ako su dva ili više preduzeća iste ili srodne djelatnosti, čija su sjedišta na području istog suda koji vodi sudski registar, prijavila sudu firme koje se ne razlikuju jedna od druge, pravo na upis firme ima preduzeće koje je ranije prijavilo firmu sudu.

Stoga je prvostepeni sud trebao poći od pretpostavke da je u pravilu propisana zabrana upisa u sudski registar i zabranu poslovanja preduzeća "pod istom ili sličnom firmom" na području "istog suda koji vodi sudski registar", a da se zaštita zbog toga što je neko drugo preduzeće koje se nalazi na području drugog registarskog suda, prijavilo ili posluje "pod istom ili sličnom firmom" - pruža samo izuzetno, tj. ako postoji realna mogućnost da zbog iste ili slične firme dođe do pometnje na tržištu. U predmetnom slučaju je vidljivo da se tužiteljica

nalazi u Lj. i ima firmu "Dekorativna" - Tvornica dekorativnih tkanina, koja je na slovenačkom jeziku, a da se tuženi nalazi u P. SR Bosna i Hercegovina sa firmom Tekstilna industrija "Dekorativa" koja je na srpskohrvatskom jeziku, što znači da postoji jasna i uočljiva razlika u oznaci firme za prosječno pažljivo lice.

Prvostepeni sud se poziva na dopise i račune koje su poslovni partneri dostavili tužiteljici, a ne tuženom, iako su se na njega odnosili, ali se zapaža da su ovi dopisi upućeni kratko nakon registracije firme tuženog (u aprilu 1987. godine), te mogu biti objašnjeni nedovoljnom pažnjom radnika koji su radili na poslovima korespondencije u pomenutim organizacijama. Ovi dokazi nisu dovoljni za zaključak da postoji u prometu izražena mogućnost zamjene firme, koja može dovesti do pometnje (u prvom redu se misli na pometnju koja bi ugrozila plasman robe koju proizvodi organizacija koja traži zaštitu firme).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 537/90 od 26. 7. 1990. godine)

AUTORSKO PRAVO

20.

Član 3. Zakona o autorskom pravu

Članovi 3. i 4. Zakona o uslovima za objavljivanje ličnih spisa, portreta, fotografija, filmova i fonograma

LICE ČIJA SU PRIVATNA PISMA OBJAVLJENA BEZ NJEGOVOG PRISTANKA SAMO IZUZETNO MOŽE ZAHTIJEVATI NAKNADU ŠTETE ZBOG POVREDE AUTORSKOG PRAVA.

Iz obrazloženja:

Pojam autorskog djela određen je odredbom člana 3. Zakona o autorskom pravu ("Službeni list SFRJ", broj 19/78, sa izmjenama i dopunama u br. 24/86 i 21/90), tako da se "autorskim djelom smatra tvorevina iz oblasti književnosti, nauke, umjetnosti i drugih oblasti stvaralaštva, bez obzira na vrstu, način i oblik izražavanja, ako ovim zakonom nije drukčije određeno". Zakonom o uslovima za objavljivanje ličnih spisa, portreta, fotografija, filmova i fonograma ("Službeni list SRBiH", broj 33/80), propisani su uslovi za objavljivanje ličnih spisa,

u koje u smislu člana 3. stav 1. tog zakona spadaju i privatna pisma, a odredbom člana 4. stava 2. istog zakona propisano je da se privatno pismo može objaviti s pristankom lica koje ga je sastavilo. Ako bi se objavljivanjem tog pisma mogli povrijediti interesi lica kome je upućeno, potreban je i njegov pristanak.

Prvostepeni sud je trebao s pouzdanjem utvrditi da li su objavljivanjem sadržaja tužiočevih pisama, koja je ovaj uputio li-tuženom, povrijeđena tužiočeva autorska prava (u kojem slučaju kao prethodno pitanje treba ustanoviti da li tužiočeva pisma po svom karakteru,

sadržaju i dometu predstavljaju autorsko djelo u smislu odredbe člana 3. Zakona o autorskom pravu), ili se radi o povredi tužiočevih prava zasnovanih na odredbama Zakona o uslovima za objavljivanje ličnih spisa, portreta, fotografija,

filмова i fonograma, koji nisu namijenjeni javnosti.

(*Vrhovni sud BiH, Gž. 13/90 od 27. 8. 1990. godine*)

EKSPROPRIJACIJA

21.

Članovi 56. i 62. Zakona o eksproprijaciji

KOREKTIV "LIČNE I PORODIČNE PRILIKE" SHODNO SE PRIMJENJUJE I PRI ODREĐIVANJU NAKNADE ZA PODRUŠTVLJENO NEIZGRADENO GRADEVINSKO ZEMLJIŠTE.

Iz obrazloženja:

Odredba iz člana 56. Zakona o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", broj 12/87) propisuje kriterije za određivanje naknade za podruštvljeno neizgrađeno građevinsko zemljište, ali time ne isključuje primjenu korektiva iz člana 62. "lične i porodične prilike" ranijeg vlasnika eksproprijisanih nekretnina. To znači da i u slučaju određivanja naknade za podruštvljeno neiz-

građeno građevinsko zemljište određuje se naknada primjenom korektiva iz člana 62. Zakona o eksproprijaciji pod istim pretpostavkama pod kojima se primjenjuje u slučaju određivanja naknade za eksproprijisano zemljište.

(*Vrhovni sud BiH, Rev. 631/89 od 17. 5. 1990. godine*)

22.

Član 60. Zakona o eksproprijaciji

NAKNADA ZA EKSPROPRIISANE GRADEVINSKE OBJEKTE ODREĐUJE SE PREMA CIJENAMA GRADEVINSKIH USLUGA ONE RADNE ORGANIZACIJE KOJA JEDINA U MJESTU GDJE SE NALAZE EKSPROPRIISANI OBJEKTI VRŠI TAKVE USLUGE.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi pri određivanju naknade za građevinske objekte nisu pogrešno primijenili odredbu člana 60. Zakona o eksproprijaciji SRBiH.

Navedenom odredbom je propisano da se cijena građevinskih i drugih materijala potrebnih za izgradnju objekata utvrđuje prema cijenama tih materijala u maloprodaji, u mjestu gdje se nalazi eksproprijisani objekat, a cijene građevinskih i drugih usluga utvrđuju se prema

prosječnim cijenama takvih usluga, koje u tom mjestu vrše organizacije udruženog rada.

U konkretnom slučaju je utvrđeno da u V. postoji samo jedna organizacija koja vrši građevinske usluge, pa u navedenoj situaciji za utvrđenje vrijednosti građevinskih usluga mjerodavne su cijene te radne organizacije.

(*Vrhovni sud BiH, Rev. 724/89 od 27. 8. 1990. godine, isto u Rev. 728/89 od 27. 8. 1990. godine*)

STVARNO PRAVO

23.

Član 12. Zakona o šumama

ZAKONSKA PRETPOSTAVKA PREMA KOJOJ SU ŠUME U SRBiH BILE U DRŽAVNOJ SVOJINI PRIJE 6. APRILA 1941. GODINE NE MOŽE SE OBORITI POZIVANJEM NA PROTEK VREMENA DOSJELOSTI (CDRŽAJA) PO PRAVILIMA GRAĐANSKOG PRAVA DO TOGA DATUMA.

Iz obrazloženja:

Zakonska pretpostavka prema kojoj su šume u SRBiH u državnoj svojini važi još iz 16

vremena turske vladavine (Zakon o šumama od 1867. godine), koja je bila potvrđena propisima austrougarske uprave (Naredba o davanju tapija na šumskom zemljištu od 1884. godine i

ob
Na
ba
ma
SF
do

24

Čl
dr

OF
DF
SE

Iz

I
ort
tak
pre
no
o r
cije
po
pre
na

25

Čl
sta

Čl
sa

Čl

PC
PR

Iz

sre
vre
zgr
SF
odi
klju
ras
pra
f
do
svc
je
osr
sta
f
uni
se
uge

obrazloženje Zemałjske vlade BiH uz član 26. Nacrta gruntovničkog zakona za BiH), te odredbama člana 2. jugoslovenskog Zakona o šumama iz 1929. godine. Prema Zakonu o šumama SRBiH od 26. 12. 1971. godine ne može se dokazivati da je pravo vlasništva na šumi

stečeno održajem ni po pravilima građanskog prava koja su važila do 6. 4. 1941. godine kao pozitivan zakon (član 88).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 778/89 od 20. 9. 1990. godine)

24.

Član 14. stav 1. tačka 3, član 25. stav 6. i član 26. stav 3. Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije

ORUŽJE ODUZETO IMAOČU ORUŽNOG LISTA, ZBOG PREKRŠAJA KOJI GA ČINE NEPODOBNIM ZA DRŽANJE ILI NOŠENJE ORUŽJA, PRELAZI U DRUŠTVENU SVOJINU BEZ PRAVA NA NAKNADU AKO SE NE USPIJE PRODATI NI POSLIJE TRI JAVNA NADMETANJA.

Iz obrazloženja:

Utvrđeno je da je tužiocu oduzet pištolj sa oružnim listom, kao i lovačka puška sa 70 metaka i oružni list te dva remena (fišeklija) zbog prekršaja koji ga čini nepodobnim za držanje ili nošenje oružja (član 14. stav 1. tačka 3. Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije). Budući da oduzeto oružje nije prodato ni poslije tri javna nadmetanja, po samom zakonu prešlo je u društvenu svojinu bez prava na naknadu (član 25. stav 6). Zbog toga je neosnovan

zahtjev tužioca da mu tužena opština naknadi štetu.

Tužilac bi mogao tražiti naknadu štete samo pod pretpostavkom da je ona prouzrokovana nezakonitim ili nepravilnim radom organa uprave - član 283. ranijeg Zakona o državnoj upravi, sada član 319. Zakona o državnoj upravi ("Službeni list SRBiH", broj 8/90).

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 768/89 od 20. 9. 1990. godine)

25.

Članovi 11, 19. i 26. Osnovnog zakona o privrednom poslovanju (gazdovanju) stambenim zgradama u društvenoj svojini - raniji

Član 24. Zakona o izdvajanju i usmjeravanju sredstava za stambene potrebe i o samoupravnim interesnim zajednicama u stambenoj oblasti

Član 5. Zakona o stambenim odnosima

POVJERAVANJEM STANA NA UPRAVLJANJE (GAZDOVANJE) RANIJEM STAMBENOM PREDUZEĆU, PRENOSILAC NIJE GUBIO PRAVO RASPOLAGANJA STANOM.

Iz obrazloženja:

Cijeneći odredbe ugovora o udruživanju sredstava, uz primjenu Osnovnog zakona o privrednom poslovanju (gazdovanju) stambenim zgradama u društvenoj svojini ("Službeni list SFRJ", broj 35/65), ovaj sud ocjenjuje da iz odredaba navedenog ugovora ne proizilazi zaključak da je Stambeno preduzeće steklo pravo raspolaganja spornim stanom, a tužilac samo pravo davanja stana na korištenje.

Po odredbi člana 11. navedenog zakona gazdovanje stambenim zgradama u društvenoj svojini obuhvata naročito korištenje i održavanje stambenih zgrada i proširivanje materijalne osnove stambene privrede, radi unapređenja standarda stanovanja.

Prema članu 19. istog zakonskog propisa, unošenjem zgrade u stambeni fond ne prenosi se pravo davanja stanova na korištenje, ako ugovorom nije drugačije predviđeno.

Iz člana 26. navedenog zakona proizilazi i da se u likvidacionu odnosno stečajnu masu u postupku redovne likvidacije ili stečaja ne unose sredstva fonda stambenih zgrada, već se ona vraćaju osnivačima, odnosno prenosiocima sredstava, sa odgovarajućim dijelom obaveza nastalih poslovanjem tim sredstvima.

Prema tome, iz navedenih zakonskih odredaba ne proizilazi da samim unošenjem stambene zgrade ili stana u stambeni fond prestaje pravo raspolaganja stanom, odnosno da se time automatski trajno razdvajaju pravo raspolaganja i pravo davanja stana na korištenje. Do takvog razdvajanja po odredbama navedenog zakona nije ni dolazilo, što jasno proizilazi iz odredbe člana 26, a takvo razdvajanje nije moguće ni po pozitivnim zakonskim propisima (član 5. Zakona o stambenim odnosima). Pravo raspolaganja sadrži i ovlaštenje davanja stana na korištenje, kao jedno od osnovnih ovlaštenja, pa trajnim gubitkom toga ovlaštenja, pravo raspo-

laganja ne bi se moglo realizovati u punom smislu.

Naprijed izloženo mišljenje ima potvrdu i u odr. čl. 24. Zakona o izdvajanju i usmjeravanju sredstava za stambene potrebe i o samoupravnim interesnim zajednicama u stambenoj oblasti ("Službeni list SRBiH", broj 13/74), po kojim se pravnim licima koja su kao osnivači, unijeli u

26.

Član 10. Zakona o obligacionim odnosima

Član 20. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

ČLANOVI ŠIRE PORODIČNE ZAJEDNICE MOGU SE UNAPRIJED SPORAZUMIJETI DA ĆE ZAJEDNIČKIM DOPRINOSOM IZGRADITI ODREĐENI GRAĐEVINSKI OBJEKAT I SAMO ZA JEDNOG OD NJIH.

Iz obrazloženja:

Osnovi sticanja prava svojine su određeni Zakonom o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima, a to su pravni posao, zatim činjenice po kojima se na osnovu samog zakona stiče pravo svojine, kao i nasljeđivanje (član 20. stav 1).

Pravni posao-ugovor je instrument za autoregulaciju građansko-pravnih odnosa između pravnih subjekata u granicama njihove autonomije volje (član 10. Zakona o obligacionim odnosima). To znači da ugovor o sticanju prava svojine predstavlja osnov na temelju kojega se upisom u javnu knjigu ili na drugi odgovarajući način određen zakonom stiče pravo svojine (član 33).

27.

Član 43. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

SVAKI JE ZAJEDNIČKI VLASNIK POJEDINAČNO OVLAŠTEN DA SAMOSTALNO PODNESE VLASNIČKU TUŽBU ZA POVRAĆAJ STVARI.

Iz obrazloženja:

Tužilac je izgradio porodičnu stambenu zgradu u bračnoj zajednici sa majkom tuženoga. Zgrada je izgrađena u vrijeme kada je tuženi imao samo sedam godina, pa po prirodi stvari nije mogao učestvovati u izgradnji, a nema nikakvih dokaza da je od njegove eventualne imovine odvojen dio sredstava za izgradnju te zgrade. Tuženi se i ne poziva na pravo vlasništva na tu zgradu, već samo ističe prigovor nedostatka aktivne legitimacije jer da je zgrada bračna tekovina njegovih roditelja, pa nije bio

28.

Član 36. Zakona o prometu nepokretnosti

PRODAVAČ NEKRETNINE NEMA PRAVO DA TRAŽI PONIŠTENJE UGOVORA ZBOG POVREDE PRAVA PREČE KUPNJE.

Iz obrazloženja

Pravo pobijati ugovor zbog povrede prava preče kupnje pripada imaocu toga prava, a ne prodavcu koji je raspolagao nekretninom kao da nije opterećena pravom preče kupnje (člano-

2
Č
d
N
G
P
E

Iz

4.
ra
de
pi
19
sa
ra
nu
oc
1.
se
o
gc
na
vo
o p

je
viji
no
da

30
Čl
UG
OP
STI
OD
O A

Iz c

stra
vor
ra,

fund stambenih zgrada organizacije za gazdovanje stambenim zgradama u društvenoj svojini, stambene zgrade, ove vraćaju, da bi ih ponovo udružili u novoosnovane zajednice stanovanja, u smislu člana 26. istog zakona.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 84/90 od 15. 11. 1990. godine)

Budući da se građenjem stiče svojina na originalan način (ovo dolazi do izražaja naročito u ustanovi građenja na tuđem zemljištu čl. 24-26. ZOSPO), sporazumom između učesnika izgradnje, da jedan od njih stiče pravo svojine građenjem predstavlja neposredni osnov i način sticanja prava svojine, pa i bez upisa u zemljišnu knjigu (upis u zemljišnu knjigu u tom slučaju ima značaj publiciteta).

Kako ugovor o tome da članovi porodične zajednice izgrade stambenu zgradu za jednoga od njih nije protivan javnom poretku, na temelju takvog ugovora stiče se neposredno pravo svojine na izgrađenom objektu.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 689/89 od 20. 6. 1990. godine)

ovlašten tužilac (njegov otac) da sam podnese tužbu za njegovo iseljenje.

Prigovor tuženoga je neosnovan, jer po izričitoj odredbi iz člana 43. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima svaki je zajednički vlasnik pojedinačno ovlašten da podnese vlasničku tužbu protiv svakog lica koje bez osnova posjeduje stvar na koju ima zajedničko vlasništvo, pa i protiv svoga djeteta.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 767/89 od 20. 9. 1990. godine)

vi 29-34. i član 36. Zakona o prometu nepokretnosti SRBiH).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 652/89 od 14. 6. 1990. godine)

29.

Član 31. Pravilnika o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini

NE MOŽE SE SMATRATI DA JE POVUČENA PISMENA PONUDA U KOJOJ JE OČIGLEDNOM GREŠKOM U OZNAČAVANJU PONUDENE CIJENE NAVEDENA NEREALNO VISOKA CIFRA, AKO JE PRILIKOM JAVNOG OTVARANJA PISMENIH PONUDA PONUDAČ IZJAVOM U ZAPISNIK SAMO ISPRAVIO GREŠKU.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužena 4. decembra 1985. godine, oglasila prodaju garaže. Kao ponudilac se javio i tužilac sa ponudom od 1.530.000 dinara. Javno otvaranje pismenih ponuda izvršeno je 26. decembra 1985. godine, pred nadležnom komisijom, pa je saopšteno da je najveći iznos 163.760.000 dinara, ponudio P.R. P.R. je odmah izjavio da on ne nudi navedeni iznos, da se njegova ponuda odnosi na stare dinare, tako da on u stvari nudi 1.637.600 dinara. Stav komisije tužene je bio da se prigovor P.R. ne uvaži, jer da bi se tada radilo o usmenoj ponudi, a ujedno nije usvojio ni prigovor tužitelja, koji je zahtijevao da se s obzirom na ništavost ponude P.R. utvrdi da je on najpovoljniji ponudilac i da se sa njim zaključi ugovor o prodaji.

Nižestepeni sudovi su ocijenili da tumačenje ponude suprotno njenom sadržaju predstavlja povlačenje pismene ponude i stavljanje nove pismene ponude, što je u postupku prodaje pribavljanjem pismenih ponuda nedopu-

stivo, pa kako je slijedeća najpovoljnija ponuda bila tužiočeva, tužbeni zahtjev su usvojili.

Opravdano se u reviziji navodi da su nižestepene presude zasnovane na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Zbog ranijih inflatornih kretanja i devalvacije dinara, moguća je bila greška u označavanju brojeva novčanih jedinica, pa kada se ima u vidu da je u ponudi P.R. označena cijena od 163.760.000 dinara (prema stanju spisa sto puta veća od tadašnje tržišne cijene garaže), P.R. izjavom da se radi o starim dinarima i da on u stvari nudi iznos od 1.637.600 dinara, nije povukao pismenu ponudu niti dao novu usmenu ponudu, nego je samo izvršio ispravku očigledne greške u pisanju brojevanih jedinica.

S obzirom na izloženo tužitelj nije bio najpovoljniji ponudilac pa tužena nije dužna da sa njim zaključi ugovor u smislu odredbe člana 31. Pravilnika o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 28/79).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 758/89 od 18. 10. 1990. godine)

OBLIGACIONO PRAVO - OPŠTI DIO

30.

Član 22. Zakona o obligacionim odnosima

UGOVOR O UDRUŽIVANJU SREDSTAVA ZA KUPOVINU ŠTANA ZAKLJUČEN IZMEĐU BANKE I OPŠTINE RADI RJEŠAVANJA STAMBENIH POTREBA BRAČNIH DRUGOVA, RADNIKA PARNIČNIH STRANAKA, NE PROIZVODI PRAVNO DJEJSTVO AKO SU ODGOVORNA LICA BANKE ZNALI, ODNOSNO MORALI ZNATI DA JE OPŠTINA UDRUŽILA SREDSTVA SUPROTNO SVOM OPŠTEM AKTU O ANGAŽOVANJU SREDSTAVA ZA STAMBENE POTREBE.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud utvrđuje da su parnične stranke dana 20. 9. 1988. godine zaključile ugovor kojim se tužena, preko svog Izvršnog odbora, obavezala tužiteljici platiti iznos od 30%

vrijednosti dvosobnog stana potpunije označenog u ugovoru. U prvostepenom postupku tužena opština je istakla, što tvrdi i u žalbi, da je navedeni ugovor zaključen suprotno Pravilniku o mjerilima, kriterijima i postupku za rješavanje stambenih potreba radnika opštinskih organa

koje imenuje, bira i postavlja Skupština opštine, odnosno Izvršni odbor S.O. pošto K.Z. obavlja poslove referenta, pa mu je sredstva za učešće u kupovini stana mogla dodijeliti samo Radna zajednica opštinskih organa uprave.

Iz ugovora stranaka proizilazi da bi sredstvima navedenim u ugovoru trebalo obezbijediti kupovinu stana radi dodjele K.F. (zaposlenoj kod banke tužiteljice) i njenom bračnom drugu K.Z. zaposlenom u organu uprave tužene. Shodno tome prvostepeni sud je bio dužan pouzdano utvrditi da li je tužiteljica znala ili morala znati da je ugovor suprotan opštem aktu

31.

Član 27. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

IZMJENE U SAMOUPRAVNOM SPORAZUMU O POLITICI KAMATNIH STOPA O PRELASKU NA PROMJENLJIVE KAMATNE STOPE NA DEVIZNE ŠTEDNE ULOGE GRAĐANA POČEV OD 1. 7. 1986. GODINE NE MOGU UTICATI NA RANIJE ZAKLJUČENE ILI RANIJE PRODUŽENE UGOVORE O OBOČENIM DEVIZNIM ŠTEDNIM ULOZIMA SA UGOVORENOM FIKSNOM KAMATNOM STOPOM, ALI SE ODBIJANJE BANAKA DA OBRACUNAVAJU KAMATE PO UGOVORU I PRIJE ISTEKA ROKA OROČAVANJA MOŽE PRIHVATITI KAO PRAVNO RELEVANTNA IZJAVA VOLJE DA NEĆE PRODUŽITI UGOVOR SA FIKSNOM KAMATNOM STOPOM NAKON ISTEKA ROKA OROČAVANJA.

Iz obrazloženja:

Ne proizvodi pravno dejstvo odredba člana 41. stav 2. Samoupravnog sporazuma banaka od 18. 6. 1986. godine, odnosno odredba člana 4. stav 2. Samoupravnog sporazuma o izmjenama Sporazuma od 25. 3. 1987. godine, u dijelu koji se odnosi na zatečene ugovore o ulogu na štednju, jer se ugovorom izražava saglasnost volja ugovarača i ne može se mijenjati voljom samo jedne ugovorne strane, što se odnosi i na ugovorenu fiksnu kamatnu stopu. Na zatečene ugovore ne mogu se neposredno primjenjivati ni odluke Skupštine SFRJ o ciljevima i zadacima zajedničke emisije i novčane politike i zajedničkih osnova kreditne politike, kojima je određeno da će banke na devizne štedne uloge građana plaćati kamatu po kamatnim stopama u zemlji domicilne valute uvećane za određeni procenat, jer nemaju značaj propisa iz člana 27. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, već se

32.

Član 32. stav 1. i član 1107. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Opšta uzansa za promet robom broj 21

GARANTNO PISMO KOJIM SE DONOSILAC OVLAŠĆUJE DA IZNAJMI I PREUZME RENT-A-CAR VOZILO, PISANO NA MEMORANDUMU NARUČIOCA I POTPISANO OD LICA ZA KOJE JE U TEKSTU NAVEDENO DA JE DIREKTOR NARUČIOCA, TE SNABDJEVENO PEČATOM NARUČIOCA, PREDSTAVLJA PUNOVAŽNU PONUDU ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA O ZAKUPU VOZILA.

Iz obrazloženja:

Prema garantnom listu od 1. 2. 1988. godine, tuženi je zahtijevao od tužioca da donosiocu

20

tužene, s obzirom da je K.Z. kao bračni drug radnika tužiteljice, u vrijeme zaključenja ugovora, bio zaposlen kao referent u organu uprave, a zaključak o dodjeli sredstava je donio i ugovor zaključio izvršni odbor S.O. Ukoliko prvostepeni sud zaključi da je tužiteljica znala ili morala znati da je ugovor suprotan opštem aktu tužene, on ne proizvodi pravna dejstva, a u suprotnom takav ugovor ostaje na snazi (stav 2. člana 22. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 674/90 od 15. 11. 1990. godine)

odredbama tih odluka mogu uređivati ugovorni odnosi samo za ubuduće. Prema tome, banka je dužna izvršiti zaključeni ugovor po načelu izraženom u članu 262. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima (savjesno i u svemu kako glasi).

Ponašanje tužene banke, kojim je stavila do znanja tužiocu da od 1. 7. 1986. godine (u toku trajanja ugovora, koji je automatski obnovljen za period od 1. 10. 1985. godine do 1. 10. 1988. godine) neće isplaćivati ugovorenu fiksnu kamatu od 12,5%, ne može imati uticaja na izmjenju ugovora, automatski obnovljenog prije 1. 7. 1986. godine, ali se može prihvatiti da banka ne pristaje da pod istim uslovima (sa kamatnom stopom od 12,5%) obnavlja i dalje taj ugovor, tako da tužiocu po isteku ovog roka ne bi pripadalo pravo na kamatnu stopu od 12,5%.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 719/90 od 20. 12. 1990. godine)

pisma, predstavniku tuženog, iznajmi jedno vozilo marke "Opel-kadet" po aranžmanskoj cijeni za nekoliko mjeseci sa neograničenom kilometražom. Garantno pismo je pisano na memorandumu tuženog, snabdjeveno pečatom

tuže
potp
(
ter p
ispu
za z
o ob
Za
vozil
ta, p
nog

33.

Čla

NEP

ZAK

NIJE

Iz o

Za

je z

no d

se tr

1). T

34.

Čla

UGC

ODI

Iz o

U

kam

zakl

a dij

dog

odri

kam

35.

Čla

PUN

POS

Iz o

Pr

med

važa

ispo

cijer

Uq

"Fot

tehn

dioc

tuženog i potpisano na uobičajeni način, a kao potpisnik označen direktor tuženog.

Ovakvo garantno pismo tuženog ima karakter ponude i ovlaštenja donosiocu za prijem ispunjenja. Ova ponuda sadrži bitne elemente za zaključenje ugovora (član 32. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

Zahtjev tuženog za iznajmljivanje putničkog vozila je uobičajeni zahtjev privrednih subjekata, pa ovakav zahtjev ne prelazi obim normalnog poslovanja tuženog. S obzirom na to i

sadržaj garantnog pisma, ovo garantno pismo obavezuje tuženog kao ponuda i kada ne bi bilo potpisano od ovlaštenog lica, ako za to ponuđeni nije znao (ispunjeni su uslovi predviđeni Opštom uzansom za promet robom broj 21. koja se može primijeniti u smislu člana 1107. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 644/89 od 30. 8. 1990. godine)

33.

Član 56. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

NEPOSTOJEĆI UGOVOR KOJI ZAKLJUČI UMOBOLNO LICE, IAKO UGOVARAČ U VRIJEME ZAKLJUČENJA NIJE BIO LIŠEN POSLOVNE SPOSOBNOSTI, AKO ZBOG DUŠEVNOG OBOLJENJA NIJE BIO U STANJU DA SHVATI ZNAČAJ UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Zakon o obligacionim odnosima propisuje da je za zaključenje punovažnog ugovora potrebno da ugovarač ima poslovnu sposobnost koja se traži za zaključenje tog ugovora (član 56. stav 1). Takvu poslovnu sposobnost nema lice koje,

iako još nije lišeno poslovne sposobnosti, zbog duševnog oboljenja nije bilo u stanju da shvati značaj ugovora koji je zaključilo. Ugovor koji zaključi takvo lice smatra se nepostojećim.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 647/89 od 18. 5. 1990. godine)

34.

Član 67. st. 3. i 4, te član 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

UGOVORNE STRANKE SE MOGU I USMENO SPORAZUMJETI O OTPUSTU DUGA KOJI SE SASTOJI OD DOSPJELIH ZATEZNIH KAMATA.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju, u pitanju su zatezne kamate koje su u vrijeme usmenog dogovora i zaključivanja aneksa ugovora već bile dospjele, a dijelom i utužene, što znači da se usmeni dogovor o zateznim kamatama nije odnosio na odricanje unaprijed tužioca od prava na zatezne kamate, odnosno protivno pravnoj prirodi

odredbe člana 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, kao prisilnom propisu. Stranke su se preko zastupnika mogle i usmeno dogovoriti da tužilac odustane od prava na zatezne kamate koje su predmet spora, iako potiču iz ugovora o građenju (član 67. st. 3. i 4. ZOO).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 818/89 od 29. 10. 1990. godine)

35.

Član 98. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

PUNOVAŽAN JE UGOVOR O PRODAJI KOJI U IME PRODAVCA ZAKLJUČI RUKOVODILAC POSLOVNICE PREKO KOJE SE ISPORUČUJE PRODANA ROBA KUPCU.

Iz obrazloženja:

Pravilno zaključuje prvostepeni sud da je među parničnim strankama zaključen punovažan ugovor po kom se tuženi obavezao da isporuči fonolaboratoriju po fiksno ugovorenoj cijeni.

Ugovor je za pravnog prednika tuženog RO "Fotooptik" zaključio rukovodilac Poslovnice tehničke opreme RO "Fotooptik". Posao rukovodioca poslovnice po svojoj prirodi je vezan za zaključenje ugovora iz predmeta njenog poslovanja. Ovo upućuje treća lica da zaključe ugovor sa licem koje obavlja date poslove i od njega

prime ispunjenja, pa podrazumijeva i postojanje njegovog ovlaštenja za zaključenje i ispunjenje ugovora u granicama djelatnosti poslovne jedinice, u ime i za račun pravnog subjekta u čijem sastavu posluje.

U smislu člana 98. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, radnici u organizaciji udruženog rada koji rade na takvim poslovima čije je obavljanje vezano za zaključenje i ispunjenje određenih ugovora kao što su prodavci u prodavnicama, radnici koji obavljaju određene usluge u ugostiteljstvu, radnici na poslovima šalterske službe u pošti, u banci i sl. ovlašteni

su samim tim na zaključenje i ispunjenje tih ugovora.

Ovakvo navođenje ovlaštenja lica koje obavljaju određene poslove, koje predstavlja navođenje tipičnih primjera ovlaštenja u smislu citiranog člana, podrazumijeva isto ovlaštenje i u svim drugim slučajevima u skladu sa istim kriterijima.

Zaključenje ugovora od strane rukovodioca poslovnice u granicama djelatnosti poslovnice,

36.

Članovi 111. i 117. Zakona o obligacionim odnosima

PRODAVAC NE MOŽE ZAHTIJEVATI RASKID UGOVORA O PRODAJI NEKRETNINA BUDUĆEM KORISNIKU EKSPROPRIJACIJE I KADA EKSPROPRIJACIJA NAKNADNO OTPADNE, A NI PONIŠTENJE ZBOG ZABLUDE AKO JE OD ZAKLJUČENJA UGOVORA PROTEKLO VIŠE OD TRI GODINE.

Iz obrazloženja:

Tužitelji - suvlasnici prodali su tuženoj radnoj organizaciji svoj dio nekretnina. Tužena je isplatila kupovnu cijenu i sa tužiocima zaključila usmeni sporazum kojim im je dozvolila korištenje spornih nekretnina do početka izgradnje objekta za čiju izgradnju je kupila navedene nekretnine. Nadalje je utvrđeno, da zbog nedostatka sredstava tužena nije izgradila planirani objekat na spornim nekretninama, da se još uvijek iste nalaze u posjedu tužioca, te da je prije zaključenja ugovora o prodaji, odlukom nadležnog organa Skupštine opštine, utvrđen opšti interes za izgradnju poslovnog objekta na spornim nekretninama.

Tužiocima tvrde da su ugovore o prodaji zaključili u zabludi, a u cilju skraćenja postupka eksproprijacije, jer da su bili u uvjerenju da će navedene nekretnine biti eksproprijisane pošto je odlukom nadležnog organa uprave bio

37.

Članovi 26. i 125. Zakona o obligacionim odnosima

DA BI ROK ZA ISPLATU CIJENE U UGOVORU O PRODAJI BIO SMATRAN BITNIM ELEMENTOM UGOVORA (FIKSNI PRAVNI POSAO), MORA KAO TAKAV BITI IZRIČITO UGOVOREN.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama iz člana 125. u vezi sa članom 26. Zakona o obligacionim odnosima, da bi se ugovoreni termini ispunjenja neke ugovorne obaveze, koja se inače prema vrsti ugovora ne smatra njegovim bitnim elementom (u konkretnom slučaju radi se o kupoprodajnom ugovoru, pa su njegovi bitni elementi samo predmet i cijena), mogao smatrati također bitnim elementom potrebno je da stranke na nedvosmislen način obostrano izraze saglasnu

22

koja isporučuje robu po tom ugovoru, predstavlja obavljanje poslova vezano za zaključenje i ispunjenje ugovora u smislu člana 98. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima i pretpostavlja savjesnost kupca u zaključenju ugovora o prodaji sa ovim licem.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 647/89 od 30. 8. 1990. godine)

utvrđen opšti interes za izgradnju poslovnog objekta.

Polazeći od činjeničnih navoda na kojima je zasnovan zahtjev za raskid ugovora o prodaji zaključenih tokom 1979. godine, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev tužilaca.

Okolnost da su ugovori zaključeni u zabludi, jer da su tužitelji bili u uvjerenju da će navedene nekretnine biti eksproprijisane, te da u protivnom ne bi pristali na prodaju istih, ne može imati značaja za raskid ugovora, ni pod pretpostavkom da je tačna, jer iz tog razloga tužitelji ne bi mogli tražiti raskid ugovora nego samo poništenje u zakonom propisanim rokovima (čl. 111. i 117. Zakona o obligacionim odnosima), koji su u ovom slučaju protekli.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 77/90 od 18. 10. 1990. godine)

volju o tome da ispunjenje obaveze jedne od njih (u ovom slučaju plaćanje cijene) u određenom roku predstavlja bitan element ugovora, što znači da takvu klauzulu izričito unesu u pismenu ispravu ugovora, ili u protivnom da pruže odgovarajuće dokaze da je među njima zaista bila postignuta izričita i nedvosmislena saglasnost o tome.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 743/89 od 18. 5. 1990. godine)

38.

Čla
KAC
FIK
OBE
ODF
NAF

Iz o

cior
odre
vora
ugo
bon
pov
istel
da ;
pod
odr:
oba
Kac
oba
vori
jeni
plac
vati
On
dru
ra. I
dav

39.

Čla
PR
MC
PO

Iz c

f
odr
me
pov
ma
čin
je u

40

Čl:
LIC
MC
PR
ZA

Iz c

izv

38.

Član 125. Zakona o obligacionim odnosima

KADA U ROKU U KOME POVJERILAC MOŽE OBAVIJESTITI DUŽNIKA DA ZAHTIJEVA ISPUNJENJE FIKSNOG PRAVNOG POSLA (UGOVORA), DUŽNIK PREDAJE MJENICU KAO SREDSTVO OBEZBJEĐENJA PLAĆANJA CIJENE IZ UGOVORA, MOŽE SE SMATRATI DA JE POVJERILAC ODRŽAO UGOVOR NA SNAZI UKOLIKO JE SA ZNANJEM ZASTUPNIKA POVJERIOCA MJENICA NAPLAĆENA O ROKU DOSPIJEĆA.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 125. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, kad ispunjenje obaveze u određenom roku predstavlja bitan sastojak ugovora, pa dužnik ne ispunio obavezu u tom roku, ugovor se raskida po samom zakonu. Odredbom stava 2. ovog člana predviđeno je pravo povjerioca da održi ugovor na snazi, ako po isteku roka, bez odlaganja, obavijesti dužnika da zahtijeva ispunjenje ugovora. Ova odredba podrazumijeva aktivnu radnju povjerioca da održi ugovor na snazi, ako je izostalo ispunjenje obaveze dužnika, te postupanje bez odlaganja. Kada dužnik u roku u kome povjerilac može obavijestiti dužnika da zahtijeva ispunjenje ugovora, ispunio obavezu ili obezbijedi njeno ispunjenje predajom instrumenta obezbjeđenja plaćanja, onda povjerilac nije dužan obavještavati dužnika da zahtijeva ispunjenje ugovora. On može samo odbiti prijem ispunjenja ili na drugi način pokazati da neće ispunjenje ugovora. Prijemom mjenice u konkretnoj situaciji prodavac je ispoljio volju da zahtijeva odnosno da

prihvata ispunjenje ugovora, ako iz drugih okolnosti ne proizilazi da nije htio njegovo ispunjenje. Pri tom treba cijeniti i postupanje povjerioca po mjenici, u smislu odredaba člana 18. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava ("Službeni list SFRJ", broj 60/75, sa kasnijim izmjenama i dopunama), radi njene naplate. Tmalac mjenice dostavlja mjenicu sa nalogom za naplatu sa žiro računa, a po izvršenom nalogu organizaciona jedinica Službe društvenog knjigovodstva dostavlja izvještaj korisniku žiro računa. U tom se ovaj način naplate bitno razlikuje od plaćanja virmanom koje se može učiniti nezavisno od volje povjerioca, odnosno korisnika žiro računa.

U konkretnom slučaju sve radnje po mjenici učinjene su između povjerioca i dužnika. Pri tome bi trebalo cijeniti da li je neku radnju neposredno izvršio zastupnik povjerioca, odnosno da li se sa tim saglasio.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 577/89 od 15. 11. 1990. godine)

39.

Član 139. Zakona o obligacionim odnosima

PRODAVAC KOJI JE KUPCU NA LICU MJESTA POKAZAO MEDE PRODATE POVRŠINE ZEMLJIŠTA, MOŽE POBIJATI UGOVOR ZBOG PREKOMJERNOG OŠTEĆENJA AKO JE BIO U ZABLUDI U POGLEDU POVRŠINE ZEMLJIŠTA, A CIJENA JE ODREĐENA PO METRU KVADRATNOM.

Iz obrazloženja:

Predmet ugovora o kupoprodaji zemljišta određen je time što je prodavac pokazao kupcu mede, bez obzira da li je bio u zabludi u pogledu površine zemljišta, pa je u ugovoru navedena manja površina nego što je u stvarnosti. Ova činjenica može biti relevantna samo za pobijanje ugovora zbog prekomjernog oštećenja, ako

je prodavac bio u opravdanoj zabludi u pogledu površine zemljišta, da je manja nego što jeste u stvarnosti, a cijena je određena prema metru kvadratnom površine prodanog zemljišta (član 139. ZOO).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 699/89 od 28. 6. 1990. godine)

40.

Članovi 210. i 211. Zakona o obligacionim odnosima

LICE KOJE JE DOBROVOLJNO PLATILO IZNOS ODUZET IZVRŠNIM RJEŠENJEM INSPEKCIJE, MOŽE ZAHTIJEVATI VRAĆANJE PLAĆENOG OD DRUŠTVENO-POLITIČKE ZAJEDNICE KOJOJ SU PRIPALA UPLAĆENA SREDSTVA, AKO SE U KAZNENOM POSTUPKU UTVRDI DA NIJE BILO USLOVA ZA INTERVENCIJU INSPEKCIJE.

Iz obrazloženja:

Tužilac je dana 31. 1. 1979. godine, a radi izvršenja rješenja nadležnog organa od 10. 1.

1979. godine, na račun ružene Republike uplatio iznos od 137.575 dinara. Navedenim rješenjem tužiocu je bila oduzeta neopravdana stečena pozitivna razlika u cijeni.

Rješenjem Osnovnog suda od 12. 5. 1982. godine obustavljen je privredno kazneni postupak protiv tužioca, a zbog odustajanja javnog tužioca od optužnog prijedloga, jer je utvrđeno, na osnovu nalaza i mišljenja vještaka, da tužilac prilikom formiranja cijena nije nezakonito postupao, niti ostvario neopravdanu pozitivnu razliku u cijeni.

Kod ovakvih okolnosti tužena je iznos koji je tužilac uplatio na žiro račun novčanih kazni za privredne presteupe koje pripadaju Republici, stekla bez pravnog osnova, u smislu odredaba

41.

Članovi 211. i 395. Zakona o obligacionim odnosima

NEOSNOVANO NAPLAĆIVANJE RAZLIKE U CIJENI, OBAVEZUJE PRODAVCA DA VRATI STRANU VALUTU DATU NA IME NEPOSTOJEĆE OBAVEZE ILI DINARSKU PROTUVRIJEDNOST NA DAN ISPLATE.

Iz obrazloženja:

Zakon o deviznom poslovanju ("Službeni list SFRJ", broj 66/85) zabranjuje plaćanje i naplaćivanje u stranoj valuti između domaćih lica (član 16) pa se zbog toga obaveza plaćanja u stranoj valuti po samom zakonu konvertuje u dinarsku obavezu na dan njenog nastanka (član 395. Zakona o obligacionim odnosima).

Kada je, međutim, jedno lice platilo drugome određeni iznos strane valute, na temelju nepostojeće obaveze (član 211. ZOO), tada je ono što je plaćeno prenijeto u tuđu imovinu kao generična stvar, pa ono lice koje je izvršilo takvu uplatu može tražiti da mu se isti iznos vrati u

42.

Član 214. Zakona o obligacionim odnosima

REPUBLIKA DUGUJE OD DANA PODNOŠENJA ZAHTJEVA, ZATEZNE KAMATE NA NOVČANA SREDSTVA VRAĆENA LICU KOJE IH JE UPLATILO U KORIST REPUBLIKE NA OSNOVU NEZAKONITOG RJEŠENJA INSPEKCIJE GRADSKJE SKUPŠTINE.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 214. Zakona o obligacionim odnosima, savjestan sticalac duguje zatezne kamate od dana podnošenja zahtjeva.

Tužena SRBiH nije bila nesavjestan sticalac (nezakonito rješenje o oduzimanju razlike u ci-

43.

Član 313. Zakona o obligacionim odnosima

URAČUNAVANJE NEDOVOLJNO PLAĆENOG VRŠI SE, U NEDOSTATKU SPORAZUMA IZMEĐU POVJERIOCA I DUŽNIKA, U SMISLU ODREĐABA ČLANA 313. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA, NEZAVISNO OD DISPOZICIJE DUŽNIKA U MOMENTU PLAĆANJA, KADA IZMEĐU POVJERIOCA I DUŽNIKA NEMA VIŠE ISTORODNIH GLAVNIH POTRAŽIVANJA.

Iz obrazloženja:

Tužilac je, u smislu člana 313. Zakona o obligacionim odnosima, imao pravo izvršiti

člana 210. Zakona o obligacionim odnosima. Vraćanje toga iznosa tužilac može zahtijevati u smislu člana 211. istog zakonskog propisa, jer je on platio da bi izbjegao prinudu (do dobrovoljne isplate navedenog iznosa došlo je radi izbjegavanja prinudnog izvršenja rješenja inspekcijeskog organa, koje nije imalo svojstvo pravosnažnosti, ali je bilo izvršno).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 735/89 od 26. 7. 1990. godine)

istoj valuti ili u njenoj protuvrijednosti na dan vraćanja.

Budući da je u ovom slučaju tužilac - isporučilac motornog vozila naplati od tužene razliku u cijeni, koja je uslijedila nakon što je sam pao u docnju, obaveza plaćanja nije postojala (član 324. ZOO), pa je dužan tuženoj vratiti isti iznos strane valute ili da joj plati protuvrijednost u dinarskom iznosu na dan ispunjenja obaveze u skladu sa tužbenim zahtjevom (član 2. Zakona o parničnom postupku).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 441/90 od 18. 10. 1990. godine)

jeni donio je inspekcijiski organ Grada Sarajeva), pa zatezne kamate mogu početi teći tek od dana podnošenja tužbe protiv tužene.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 735/89 od 26. 7. 1990. godine)

uračunavanje najprije troškova i kamata bez obzira na tuženikovu naznaku na virtmanskim nalogima, a u nedostatku sporazuma stranaka o redosljedu ispunjenja. Redosljed uračunavan-

ima.
ati u
t, jer
bro-
radi
i in-
stvo

INU
JAN

Jan

po-
izli-
am
jala
isti
ost
eze
na

30.

NA
VU

ije-
od

DU
IM
DU

ez
im
ka
in-

ja nedovoljno plaćenog zavisi u nedostatku sporazuma povjerioca i dužnika, od dispozicije dužnika u momentu plaćanja, samo kada između istih lica postoji više istorodnih obaveza (člana 312. stav 1. ZOO), a ne i kada se radi o glavnoj obavezi sa sporednim potraživanjem kamata i troškova, kao u konkretnom slučaju. Tađa se u nedostatku sporazuma stranaka, uračunavanje nedovoljno plaćenog vrši na način određen u članu 313. ZOO i dužnik nije ovlašten da jednostrano taj redosljed mijenja.

44.

Član 313. Zakona o obligacionim odnosima

IZNOS IZ NAPLAĆENE MJENICE KOJA JE DATA RADI OBEZBJEĐENJA PLAĆANJA IZMEĐU KORISNIKA DRUŠTVENIH SREDSTAVA, MOŽE SE URAČUNATI U OTPLATU SAMO GLAVNICE ČIJE JE PLAĆANJE OBEZBIJEĐENO NAPLAĆENOM MJENICOM.

Iz obrazloženja:

U smislu čl. 6. i 7. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava, obezbjeđenje plaćanja se može izvršiti izdavanjem i predajom povjeriocu jednog ili više instrumenata obezbjeđenja plaćanja saglasno ugovoru, s tim što se mjenica sa avalom ne može predati povjeriocu prije nastanka dužničko-povjerilačkog odnosa, kao ni poslije isteka 15 dana od dana nastanka dužničko-povjerilačkog odnosa. Mjenice kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja izdaju se i predaju po navedenom zakonu, radi izmirenja određenog potraživanja iz konkretnog dužničko-povjerilačkog

Ovo jasno proizilazi iz različitog sadržaja odredaba člana 312. stav 1. i člana 313. ZOO, a i cilja koji se ovim zakonskim odredbama želi postići. U ovom smislu se izjasnila i sudska praksa (vidjeti zaključak sa XXIII Koordinacionog sastanka privrednog sudstva Jugoslavije održanog u Ohridu u maju 1989. godine).

(*Vrhovni sud BiH, Pž. 748/89 od 26. 7. 1990. godine*)

odnosa i dužnik ih predaje prije nego što su dospjele kamate, pa ako mjenična svota ne obuhvata i kamate, mogu se upotrijebiti samo za izmirenje dospjele obaveze za čije obezbjeđenje su izdate ili indosirane.

Samo u slučaju da mjenice nisu predate u skladu sa tim zakonom, tužilac bi imao pravo da u smislu člana 313. Zakona o obligacionim odnosima izvrši uračunavanje najprije troškova i kamata, a tek ostatak naplaćene mjenične svote uračuna tuženome kao otplatu glavnog duga.

(*Vrhovni sud BiH, Pž. 704/89 od 26. 7. 1990. godine*)

45.

Članovi 206, 208, 277. i 324. Zakona o obligacionim odnosima

REGRESNO POTRAŽIVANJE NAKNADE ŠTETE ISPLAĆENE OŠTEĆENOM, OD LICA KOJE JE, UZ OSIGURANIKA TUŽIOCA, DJELIMIČNO ODGOVORNO ZA ŠTETU, DOSPIJEVA POZIVOM OSIGURAVAČA REGRESNOM DUŽNIKU DA ISPUNI OBAVEZU.

Iz obrazloženja:

Osiguranik tužioca i tuženi su solidarno odgovorni za štetu u smislu člana 206. Zakona o obligacionim odnosima. Tužilac je oštećenom naknadio cjelokupnu štetu, pa mu u smislu člana 208. Zakona o obligacionim odnosima, pripada pravo na regres od tuženog u visini dijela sa kojim je tuženi doprinio nastanku štete.

Imajući u vidu pravnu prirodu glavnog potraživanja (regres po članu 208. ZOO), ovaj sud ocjenjuje da bi u konkretnom slučaju zatezne kamate, u smislu člana 277. stav 1. i člana 324. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, tekle od momenta poziva upućenog tuženom da ispuni svoju obavezu, pa je ovu činjenicu neophodno utvrditi u ponovnom postupku.

(*Vrhovni sud BiH, Pž. 605/89 od 30. 8. 1990. godine*)

46.

**Član 325. stav 1. i član 326. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima
Pravilnik o obrascu mjenice i načinu popunjavanja i predaje mjenice
Pravilnik o obrascu kojim povjerilac obavještava SDK o dužniku koji nije predao
instrument obezbjeđenja plaćanja**

POVJERILAC KOJI IZGUBI MJENICU PRIMLJENU RADI OBEZBJEĐENJA PLAĆANJA, GUBI PRAVO NA ZATEZNE KAMATE OD DANA DOSPIJEĆA MJENICE ZA NAPLATU, ALI SE SPORNA OKOLNOST DA LI MU JE DUŽNIK PREDAO MJENICU UTVRĐUJE I OCJENOM PONAŠANJA STRANAKA U SKLADU SA ODREDBAMA PODZAKONSKIH PROPISA O NAČINU ISPUNJENJA OBAVEZE PREDAJE MJENICE.

Iz obrazloženja:

Osnovan je stav prvostepenog suda da u smislu odredaba stava 1. člana 325. i stava 2. člana 326. Zakona o obligacionim odnosima, prestaje pravo na zatezne kamate koje teku od dospijea obaveze iz dužničko-povjerilačkog odnosa, onoga dana kada je dospjela za naplatu mjenica koju je dužnik dao povjeriocu radi obezbjeđenja plaćanja, a povjerilac je izgubio i zbog toga propustio da mjenicu o roku dospijea naplati. Međutim, u toku prvostepenog postupka nisu utvrđene sve činjenice na osnovu kojih se može sa sigurnošću utvrditi da je povjerilac primio mjenicu, odnosno da ju je on izgubio. Činjenice od kojih zavisi navedeni zaključak nisu se mogle olijeniti samo sa aspekta primjene Pravilnika o vršenju usluga u poštanskom saobraćaju, već je valjalo imati u vidu i odredbe Pravilnika o obrascu mjenice i načinu popunjavanja i predaje mjenice ("Sl. list SFRJ", br. 40/83, 56/83, 68/83 i 41/84) i Pravilnika o obrascu kojim povjerilac obavještava SDK o dužniku koji nije predao instrument obezbjeđenja plaćanja ("Službeni list SFRJ", broj 40/83).

47.

Članovi 366. stav 1, 387. i 392. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

PREKINUTA JE ZASTARA POTRAŽIVANJA NAKNADE ŠTETE PREMA OSIGURAVAČU AKO JE PRIJE ISTEKA ZASTARNOG ROKA OSIGURAVAČ DOPISOM OBAVIJESTIO OŠTEĆENOG DA JE POVOLJNO RIJEŠEN NJEGOV ZAHTJEV ZA ISPLATU NAKNADE U ODREĐENOM IZNOSU. AKO JE OVAKAV DOPIS UPUĆEN OŠTEĆENOM PO ISTEKU ZASTARNOG ROKA, IMA KARAKTER ODRICANJA OD ZASTARJELOSTI.

Iz obrazloženja:

Ovaj sud smatra da je prije isteka zastarnog roka došlo do prekida zastarijevanja u smislu člana 387. Zakona o obligacionim odnosima, od kada zastarjelost počinje ponovo teći (član 392. stav 1. ZOO).

U dopisu tuženog upućenom punomoćniku tužioca navodi se da je riješen zahtjev tužioca za naknadu troškova opravke vozila u iznosu od 17.462,18 FF, što je utuženi iznos, pa ta njegova izjava svakako predstavlja izjavu povjeriocu o

Prema članu 13. stav 1. Pravilnika o obrascu mjenice i načinu popunjavanja i predaji mjenice, remitent - indosatar dužan je da potvrđeni originalni primjerak obrasca OBP dostavi trasantu-indosantu u roku od tri dana od dana prijema mjenice, ako korisnik društvenih sredstava trasant - indosant mjenicu predaje preko pošte. Po članu 1. Pravilnika o obrascu kojim povjerilac obavještava SDK o dužniku koji nije predao instrument obezbjeđenja plaćanja, korisnik društvenih sredstava - povjerilac dužan je da u roku od deset dana od dana isteka roka za predaju instrumenata obezbjeđenja plaćanja na propisanom obrascu dostavi podatke Službi društvenog knjigovodstva kod koje se vodi njegov žiro račun o korisnicima društvenih sredstava - dužnicima koji nisu obezbijedili plaćanje.

Prvostepeni sud je trebao utvrditi da li je povjerilac postupao po navedenim pravilnicima (u spisu se nalazi potvrda o predaji mjenice koju tužilac nije potpisao).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 1/90 od 18. 10. 1990. godine)

priznanju duga (u dopisu se navodi i da tuženi ne pristaje da isplati sve tražene iznose iz čega, takođe, jasno proizilazi da je navedeni dug priznat). Do dana priznanja duga nije bio protekao rok zastarjelosti, a i da jeste, pismeno priznanje duga tretiralo bi se kao odricanje od zastarjelosti u smislu člana 366. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 20/90 od 29. 10. 1990. godine)

48.

**Članovi
ZASTAR
POSUJE
ODRED**

Iz obra.

Tuženi
skog n
tužioca,
površin.
se ogled
Ističu
se poži
obligac

49.

Član 3

Član 1

POTRA
OSIGUR
ZA TRI
PROTE

Iz obra

Potra
člana 1
traživar
obligac
po istek
tužilac
(donoši
zije svo
pomeni
naknad
Zakona
("Službn
tijevati i

50.

Članovi

ZASTAR
OSIGUR
AUTO-C
ŠTETNI

Iz obra

U tok
da je tu
rijalnu
automat
vu ugov
Utvrđer
no za s

48.

Članovi 369. i 376. Zakona o obligacionim odnosima

ZASTARA POTRAŽIVANJA NAKNADE ŠTETE ZBOG GUBITKA POLJOPRIVREDNOG PRINOSA, KAO POSLJEDICA OŠTEĆENJA ZEMLJIŠTA, PROSUDUJE SE PO ODREDBAMA IZ ČLANA 376. A NE PO ODREDBAMA IZ ČLANA 369. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA.

Iz obrazloženja:

Tuženi je nasipanjem otpadnog građevinskog materijala na poljoprivredno zemljište tužioca, ovoga oštetio time što je zahvaćena površina pretvorena u neplodno zemljište. Šteta se ogleda u gubitku prinosa.

Ističući prigovor zastare potraživanja tuženi se poziva na pravilo iz člana 369. Zakona o obligacionim odnosima prema kome sporedna

potraživanja zastarijevaju zajedno sa glavnim potraživanjem.

Potraživanje tužilaca, međutim, nije sporedno potraživanje plodova, koje daje glavica (glavno potraživanje), nego je ono glavno potraživanje, pa zastarijeva po odredbama iz člana 376. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 553/89 od 13. 4. 1990. godine)

49.

Član 376. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Član 19. stav 1. Zakona o zastarjelosti potraživanja - raniji

POTRAŽIVANJA NAKNADE BUDUĆE ŠTETE ZAJEDNICE PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA, KOJA ĆE NASTATI ISPLATAMA PENZIJE NJENIM OSIGURANICIMA, ZASTARIJEVAJU ZA TRI GODINE OD PRVOG ISPLAĆENOG OBROKA AKO JE SUBJEKTIVNI ZASTARNI ROK PROTEKAO DO 29. 3. 1979. GODINE.

Iz obrazloženja:

Potraživanje tužioca je zastarjelo, u smislu člana 19. stav 1. Zakona o zastarjelosti potraživanja, odnosno člana 376. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima. Tužba je podnesena po isteku roka od 3 godine od dana kada je tužilac saznao za štetu i lice koje ju je učinilo (donošenjem rješenja i isplatom invalidske penzije svom osiguraniku tužilac je svakako imao pomenuta saznanja), a radi se o šteti čija se naknada, u smislu odredbe stava 2. člana 130. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", broj 36/72), mogla zahtijevati u ukupnom iznosu prema visini davanja

i procijenjenom trajanju penzije na područje te zajednice, pa je u konkretnom slučaju zastarjelo i potraživanje buduće štete koja sukcesivno nastaje i čije je nastupanje izvjesno. Kako je zastarjelost potraživanja buduće štete nastupila prije 29. 3. 1979. godine (dan kada je prestala važiti odredba pomenutog zakona, jer je stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, "Službeni list SRBiH", broj 8/79), to nije od uticaja što se u periodu od 29. 3. 1979. godine nije mogla zahtijevati naknada buduće štete.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 842/89 od 29. 10. 1990. godine)

50.

Članovi 376. stav 1, 380. stav 6. i 939. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

ZASTARIJEVANJE REGRESNOG POTRAŽIVANJA STRANOG OSIGURAVAČA PROTIV ZAJEDNICE OSIGURANJA IMOVINE I LICA KOD KOJE JE BIO OSIGURANIK ŠTETNIK PO OSNOVU AUTO-ODGOVORNOSTI, POČINJE OD MOMENTA KADA JE OSIGURANIK TUŽIOCA SAZNAO ZA ŠTETNIKA I VISINU ŠTETE I TRAJE TRI GODINE (PRIMJENA DOMAĆEG PRAVA).

Iz obrazloženja:

U toku prvostepenog postupka utvrđeno je da je tužilac svom osiguraniku naknadio materijalnu štetu koju je on pretrpio zbog oštećenja automobila u saobraćajnom udesu, a na osnovu ugovora o dobrovoljnom (kasko) osiguranju. Utvrđeno je, takođe, da se lice koje je odgovorno za saobraćajni udes osiguralo kod tuženog

od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima upotrebom motornog vozila.

U ovom predmetu tužilac od tuženog zahtijeva isplatu iznosa koji je platio svom osiguraniku oštećenom.

Polazeći od izloženih činjenica, a uz primjenu člana 380. stav 6. Zakona o obligacionim odnosima, u vezi sa članom 939. stav 1. i članom 376.

stav 1. istog zakona, ovaj sud ocjenjuje da zastarijevanje potraživanja tužioca prema tuženom počinje teći od dana kada je osiguranik tužioca saznao za štetu i lice koje ju je učinilo. Ovo zbog toga što je, u smislu citiranih zakonskih propisa (član 939. stav 1) došlo do zakonske subrogacije, pa su na tužioca, do visine isplaćene naknade, prešla sva prava njegovog osiguranika prema odgovornom licu, odnosno

njegovom osiguravaču, koji ga supstituiše. Prema tome, zastarijevanje potraživanja tužioca prema tuženom mogla je početi teći tek nakon štetnog događaja, u momentu kada je njegov osiguranik saznao i za visinu štete. Rok zastarijevanja je tri godine.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 20/90 od 29. 10. 1990. godine)

51.

Članovi 446, 448. i 1106. Zakona o obligacionim odnosima

NA ZASTARU POTRAŽIVANJA IZ UGOVORA ZAKLJUČENOG PRIJE STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA, NE PRIMJENJUJU SE ODREDBE OVOG ZAKONA, PA I KADA JE DO PREUZIMANJA DUGA DOŠLO NAKON NJEGOVOG STUPANJA NA SNAGU.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 446. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78), preuzimanje duga vrši se ugovorom između dužnika i preuzimaoca, na koji je pristao povjerilac. Prema članu 448. stav 1. istog zakona, preuzimanjem duga preuzimalac stupa na mjesto predašnjeg dužnika, a ovaj se oslobađa obaveze, a prema stavu 3. ovog člana između preuzimaoca i povjerioca postoji ista obaveza koja je dotle postojala između predašnjeg dužnika i povjerioca.

Kako su ugovori o preuzimanju duga zaključeni 12. decembra 1983. godine, na ove ugovore primjenjuju se odredbe čl. 446. do 450. Zakona o obligacionim odnosima. Međutim, ugovorima o preuzimanju duga tuženi je stupio u obavezu umjesto ranijeg dužnika kao da je u

njima bio od samog nastanka, a te su obaveze nastale prije stupanja na snagu Zakona o obligacionim odnosima. U tim obavezama promijenjen je samo subjekt obaveze, a ne obaveza. Tužbeni zahtjev proističe iz tih obaveza. Pošto su ugovori o kreditu zaključeni 15. aprila 1971. i 6. decembra 1973. godine, na obligacione odnose iz ovih ugovora, u smislu člana 1106. Zakona o obligacionim odnosima, ne primjenjuju se odredbe ovog zakona o zastari potraživanja. Stoga je pravilan stav prvostepenog suda da se o prigovoru zastare potraživanja ima odlučiti primjenom odredaba Zakona o zastari potraživanja ("Službeni lista FNRJ", br. 40/53 i 57/53).

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 319/89 od 18. 10. 1990. godine)

OBLIGACIONO PRAVO - OBAVEZE IZ UGOVORA

52.

Član 458. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 9, 19. i 26. Zakona o prometu nepokretnosti

Članovi 50. i 63. Zakona o građevinskom zemljištu

NIJE NIŠTAV UGOVOR O PRODAJI STAMBENIH I POSLOVNIH JEDINICA BUDUĆE STAMBENO-POSLOVNE ZGRADE, IAKO SE ZGRADA PODIŽE NA GRADSKOM GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU DODIJELJENOM PRODAVCU RADI GRAĐENJA, UKOLIKO SE RADI O GRADNJI STAMBENO-POSLOVNE ZGRADE ZA TRŽIŠTE, OD STRANE OVLAŠTENOG GRADITELJA. OVAKAV UGOVOR MOŽE BITI ZAKLJUČEN I NEPOSREDNOM POGODBOM.

Iz obrazloženja:

Parnične stranke su zaključile ugovor o prodaji stambenih jedinica čija je realizacija odložena do završetka objekta koji prodavac gradi za tržište. Predmet prodaje je buduća nepokret-

na stvar (član 458. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima), i takav ugovor nije protivan nihi ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja, ni prinudnim propisima, odnosno moralu socijalističkog samoupravnog društva (član 103. Zakona o obligacionim odnosima). Za val-

riše. Pre-
ioca pre-
k nakon
e njegov
k zastar-

1990.

ZAKONA
A JE DO

obaveze
a o obli-
i promi-
baveza,
a. Pošto
la 1971.
gacione
ia 1106.
rimjen-
tari po-
epenog
nja ima
zastari
40/53 i

janost navedenog ugovora nije od značaja što prodaja nepokretnosti nije obavljena u smislu člana 19. Zakona o prometu nepokretnosti, jer se prema odredbi stava 1. tog člana, prodaja nepokretnosti vrši javnim nadmetanjem, odnosno pribavljanjem pismenih ponuda, samo kada se otuđuje nepokretnost iz društvene svojine, a u smislu odredaba člana 26. istog zakona, odredbe člana 19. pomenutog zakona, ne odnose se na prodaju stambenih i poslovnih zgrada, stanova i poslovnih prostorija, kao posebnih dijelova zgrada, koje društveno pravno lice stavlja u pravni promet u okviru svog redovnog poslovanja.

Taj ugovor nije ugovor o zajedničkoj izgradnji iz člana 50. Zakona o građevinskom zemljištu, jer osnov (causa) ugovora nije zajednička izgradnja objekta koji će koristiti obje parnične stranke (tuženi gradi za tržište), niti je njegov

53.

Članovi 21. i 324. Zakona o obligacionim odnosima

PRODAVAC MOTORNOG VOZILA PAO JE U DOCNJU, IAKO NIJE PREKORAČIO UGOVORENI ROK, AKO SE NIJE PRIDRŽAVAO REDOSLIJEDA ISPORUKE VOZILA, PA NEMA PRAVO DA TRAŽI RAZLIKU U CIJENI KOJA JE POVEĆANA UNUTAR ROKA ISPORUKE, ALI NAKON DANA KADA JE MOTORNO VOZILO TREBALO BITI ISPORUČENO KUPCU DA SE PRODAVALAC DRŽAO VREMENSKOG REDOSLIJEDA ISPORUKE VOZILA.

Iz obrazloženja:

Utvrđeno je da je tužilac, prodavac motornog vozila povrijedio redoslijed isporuke vozila na štetu tužene, pa nema pravo da traži razliku u cijeni koja je uslijedila nakon onoga datuma kada bi vozilo bilo isporučeno tuženoj da se tužilac pridržavao vremenskog redoslijeda is-

54.

Članovi 39. stav 1, 40. stav 2, 462. i 463. Zakona o obligacionim odnosima

Član 17. Zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta

KUPAC DUGUJE PRODAVCU UGOVORENU CIJENU I KADA PRODAVAC PRIJE ISPORUKE ROBE DOBIJE SAGLASNOST SAVEZNOG ZAVODA ZA CIJENE ZA POVEĆANJE CIJENA SVOJIH PROIZVODA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je utvrdio da je tužilac telefonom dao ponudu za zaključenje kupoprodajnog ugovora koju je tuženi na isti način prihvatio (član 39. stav 1. i član 40. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima), te da su tada parnične stranke odredile i cijenu.

osnov zajednička izgradnja radi zajedničke prodaje.

Na ugovor koji su zaključile parnične stranke ne mogu se primijeniti ni odredbe člana 63. Zakona o građevinskom zemljištu, zbog toga što njime nije protupravno raspolagano građevinskim zemljištem, odnosno nije vršen prenos prava korištenja građevinskog zemljišta. Prenos prava korištenja građevinskog zemljišta podrazumijeva da se pravo na izgradnju građevinskog objekta prenosi, prije realizacije toga prava, na kupca, tako da pravo građenja ne realizuje lice kome to pravo zakonito pripada, već lice na koga je ono preneseno, o čemu se ne radi u slučaju sklapanja ugovora radi prodaje buduće zgrade, odnosno posebnih dijelova zgrade.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 635/90 od 19. 10. 1990. godine)

poruke, prema unaprijed izvršenim uplatama, u skladu sa dobrim poslovnim običajima (član 21. Zakona o obligacionim odnosima). Time je prodavac-dužnik pao u docnju i prije proteka roka (član 324. ZOO).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 441/90 od 18. 10. 1990. godine)

DUĆE
SKOM
ADNJI

gacio-
in niti
i ure-
oralu
(član
i val-

tuženi obaviješten o mogućnosti povećanja cijena, jer je bitno kakva je cijena ugovorena, a ne kakvu je eventualnu cijenu bilo moguće ugovoriti.

Prvostepena presuda je donesena i uz pravilnu primjenu člana 17. dopunjenog članom 2. Zakona o dopunama Zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o siste-

mu mjera kojima se sprečava narušavanja jedinstva jugoslovenskog tržišta ("Službeni list SFRJ", broj 54/81), jer je tužilac imao pravo da zahtijeva odmah isporuku robe po ugovorenoj cijeni, obzirom da rok isporuke nije bio ugovoren.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 739/89 od 26. 7. 1990. godine)

55.

Članovi 606. stav 3, 607. stav 1. i 641. Zakona o obligacionim odnosima

Posebne uzanse o građenju, br. 75, 79. i 89.

IZVODAČ SE NE MOŽE OSLOBODITI ODGOVORNOSTI ZA NEDOSTATKE U RADOVIMA, AKO SE NIJE PRIDRŽAVAO PRAVILA STRUKE, IAKO JE POSTUPAO PO UPUTSTVIMA NARUČIOCA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud smatra da tuženi ne snosi posljedice koje su nastale neizvođenjem kontra ploče, jer je do odstupanja od glavnog projekta došlo uz saglasnost stranaka. Međutim, ovaj sud ocjenjuje, pozivom na odredbe člana 606. stav 3. i 607. stav 1. u vezi sa članom 641. Zakona o obligacionim odnosima, te na Posebne uzanse o građenju br. 75, 79. i 89, da je

izvodač radova odgovoran za mane izvedenih radova, bez obzira što je radio pod stalnim nadzorom i isključivim uputstvima naručioca, ako su te mane nastale zbog nepridržavanja pravila njegove struke. Izvodač se može osloboditi od odgovornosti samo ako otkloni posao ili izričito otkloni svoju odgovornost.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 732/89 od 26. 7. 1990. godine)

56.

Član 630. Zakona o obligacionim odnosima

Posebne uzanse o građenju, br. 64, 110-121.

NARUČILAC RADOVA MOŽE IZUZETNO OSPORAVATI PRIVREMENU SITUACIJU ZBOG NEDOSTATAKA U KVALITETU IZVEDENIH RADOVA, AKO SU RADOVI PREKINUTI, TAKO DA SE MOŽE ZAKLJUČITI DA JE UGOVOR O GRAĐENJU RASKINUT.

Iz obrazloženja:

U toku prvostepenog postupka tuženi je isticao, a što posebno naglašava u žalbi, da je došlo do trajnog prekida radova, odnosno iz njegovih navoda moglo bi se zaključiti da je neizvjesno okončanje navedenih radova. Pored toga u žalbi se stavlja i prigovor nedostatka u izvedenim radovima.

Prema Posebnoj uzansi o građenju broj 64. naručilac može privremene situacije osporavati samo u pogledu cijene, utvrđene količine i vrste izvedenih radova, iz čega bi proizilazilo da on ne može prigovarati kvalitetu izvedenih radova. Prema toj uzansi, kao i Posebnim uzansama o građenju broj 110. do 121, kvalitet radova će biti

predmet ocjenjivanja prilikom primopredaje i konačnog obračuna.

Međutim, kada dođe do prekida radova koji za duže vrijeme nisu nastavljeni i ako bi se i iz drugih okolnosti moglo zaključiti da je došlo do raskida ugovora o građenju prije okončanja radova i tehničkog prijema, trebalo bi smatrati da privremena situacija predstavlja konačni obračun radova, pa se u sporu za isplatu takve situacije mogu staviti prigovori u pogledu ukupne količine i kvaliteta izvedenih radova i osporavati tačnost obračuna, bez obzira što je situaciju ovjerio nadzorni organ.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 414/90 od 30. 8. 1990. godine)

57.

Članovi 630. i 1107. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima
Opšte uzanse za promet robom, br. 1, 209, 210, 211. i 231.

I KADA JE UGOVORENA PRIMJENA OPŠTIH UZANSI O PROMETU ROBOM IZMEĐU STRANAKA IZ UGOVORA O GRAĐENJU, KOD RASPRAVLJANJA O NAKNADI ŠTETE ZBOG NEISPUNJENJA UGOVORA NE MOGU SE PRIMIJENITI PRAVILA IZ UZANSE 211. KOJA SE IZRIČITO ODNOSI NA KUPOVINU I PRODAJU ROBE.

Iz obrazloženja:

Sporazum stranaka kojim ugovaraju primjenu Opštih uzansi za promet robom radi regulisanja odnosa koji nisu regulisani ugovorom o građenju podrazumijeva primjenu uzansi koje se izričito ne odnose na kupovinu i prodaju robe, ako je tim uzansama regulisan sporni odnos (uzansa broj 1).

Prava povjerioca u slučaju dcnje dužnika regulisana su uzansom 209. Prema ovoj uzansi, kad je dužnik u dcnji, povjerilac može, po svom izboru, tražiti ispunjenje ugovora i naknadu štete zbog dcnje ili odustati od ugovora i tražiti naknadu štete zbog neispunjenja ugovora. Povjerilac može odustati od ugovora samo ako je dužniku ostavio primjeren rok za ispunjenje obaveze, a dužnik nije ispunio svoju obavezu ni u tom naknadnom roku. Povjerilac ne može odustati od izvršenog izbora. Izvršeni izbor, u smislu ove uzanse, odnosi se samo na izbor povjerioca da traži ispunjenje ugovora ili da odustane od ugovora. Povjerilac u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete. Povjerilac

koji stiče pravo na naknadu štete u smislu uzanse 209. ne može ovo pravo izgubiti ako ne preduzme radnje koje nije bio obavezan preduzeti radi sticanja ovog prava (kupovina radi pokrivača i dr). Uzansom 210. regulisana su prava povjerioca samo u slučaju kada sam izvrši radnju dužnika ili kada zaključi ugovor sa trećim licem da ono izvrši radnju koju je bio dužan izvršiti dužnik. Uslovi za ostvarivanje prava na naknadu štete predviđeni ovom uzansom ne odnose se na povjerioce koji su izvršili izbor u smislu uzanse 209. navedenih uzansi. Uzansa 211. odnosi se samo na kupoprodaju i to samo na slučaj kad kupac odustane od ugovora zbog dcnje prodavca, pa kako je pravo povjerioca u slučaju dcnje dužnika regulisano uzansom 209, ne može se o pravima stranaka iz ugovora o građenju odlučivati primjenom uzanse 211. ovih uzansi. Stoga povjerilac može ostvarivati pravo na naknadu štete u smislu uzanse 231. i po pravilima imovinskog prava o naknadi štete.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 295/89 od 29. 10. 1990. godine)

58.

Član 25. stav 2. i član 558. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

UGOVOR ZAKLJUČEN IZMEĐU ZDRAVSTVENE I PRIVREDNE ORGANIZACIJE NIJE UGOVOR O PRIVREDI, PA ZAJMOPRIMAC NE DUGUJE KAMATU AKO NIJE IZRIČITO UGOVORENA.

Iz obrazloženja:

U ovom slučaju tužilac traži da mu tuženi plati kamatu na pozajmljena sredstva (nije riječ o zateznoj kamati), iako nije ugovorena.

Po Zakonu o obligacionim odnosima samo po ugovorima u privredi zajmoprimac duguje kamatu iako ona nije ugovorena (član 558. stav 2. ZOO), a inače važi pravilo prema kome se kamata može odrediti samo ugovorom (osim zatezne kamate koja teče po sili zakona).

Ugovor koji zaključi zdravstvena organizacija sa privrednom organizacijom, nije, međutim, ugovor u privredi (član 25. stav 2. ZOO), pa zbog toga u ovom slučaju je neosnovan zahtjev tužioca da mu tužena zdravstvena organizacija plati kamatu na pozajmljena sredstva, iako nije pala u dcnju.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 798/89 od 29. 10. 1990. godine)

59.

Članovi 34, 36, 52. i 55. Zakona o ugovornima o prevozu u drumskom saobraćaju

Član 670. Zakona o obligacionim odnosima

PREDUZIMANJEM POŠILJKE I TOVARNOG LISTA U KOME JE ODREĐENO DA PRIMALAC PLAĆA PREVOZNIKU, NARUČILAC PREVOZA SE OSLOBADA OVE OBAVEZE IZ UGOVORA O PREVOZU U DRUMSKOM SAOBRAĆAJU.

Iz obrazloženja:

Parnične stranke su zaključile ugovor o prevozu stvari u drumskom saobraćaju (čl. 34. i 35.

Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju). Tužilac je, kao prevoznik, izdavanjem listova 26. i 43. (koji sadrže elemente tovarnog lista određene članom 55. navedenog

zakona) potvrdio da je zaključio sa tuženim (pošiljalac) ugovor o prevozu i da je stvar primljena na prevoz (stav 3. člana 52. Zakona). U tovarnim listovima br. 26. i 43. određeno je da će stvari koje su predmet prevoza, prevoznik prevesti do primaoca OUR "PTT saobraćaj" i da prevozninu plaća primalac, što je u skladu i sa odredbama ugovora o prodaji zaključenog između tuženog i primaoca.

Prvostepeni sud je opravdano odbio tužbeni zahtjev za plaćanje prevoznine. Preuzimanjem pošiljke i tovarnog lista u kome je određeno da

60.

Član 986. Zakona o obligacionim odnosima

PUNOVAŽNA JE ODREDBA IZ UGOVORA O BANČINOM KREDITU O OTKUPU STRANE VALUTE IZ DEPOZITA PRIBAVIOCA KREDITA KOD ISTE BANKE I O POLAGANJU DINARSKE PROTUVRIJEDNOSTI KAO PREDMETA ZALOGA.

Iz obrazloženja:

Tužilac je 26. februara 1985. godine zaključio sa tuženom "Investbankom" pravno valjan ugovor o stambenom kreditu, koji je potpisao. Tim ugovorom tužiocu je odobren kredit u iznosu od 150.000 dinara i određeni su bliži uslovi otplate, a tačkom 6. ugovora izričito je predviđen poseban uslov prema kome "korisnik kredita stiče pravo na korišćenje ovog kredita na osnovu dinarskog depozita od prodatih deviza što iznosi 50.000 dinara na 5 godina". Istovremeno sa zaključenjem ovog ugovora tužilac je potpisao i nalog za knjiženje i prenos dinarske protuvrijednosti iznosa od 704,28 DM sa svoje devizne štedne knjižice radi obezbjeđenja depozita u iznosu od 50.000 dinara, koji je zatim položen na njegovu dinarsku štednu knjižicu kod iste banke i oročen na pet godina, što je u skladu i sa opštim uslovima za odobravanje te vrste kredita koji su, takodje, obavezivali ugovorne stranke. Banka je tek nakon zaključenja navede-

61.

Član 279. stav 2. i član 400. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

Član 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donesenih prije 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije

BANKARSKJE ORGANIZACIJE MOGU ZAHITIJEVATI KAMATE NA UKUPAN IZNOS ANUITETA OD DOSPJELOSTI DO ISPLATE I KADA ANUITETI POTIČU IZ UGOVORA O KREDITU ZAKLJUČENIH PRIJE STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA, ALI SAMO AKO SU SA KORISNIKOM KREDITA UGOVORILI DA ĆE SE NA KAMATU KADA DOSPIJE ZA NAPLATU ZARAČUNAVATI KAMATA.

Iz obrazloženja:

U smislu pravnih pravila paragrafa 3. tačka a. i b. bivšeg Austrijskog zakona od 14. juna 1868. godine, koja se na osnovu člana 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donesenih prije 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske

32

primalac plaća naknadu za prevoz, primalac se obavezuje da plati prevoziocu naknadu za prevoz (stav 1. člana 670. Zakona o obligacionim odnosima), a naručilac prevoza se oslobađa ove obaveze, bez obzira što je, shodno ugovoru o prodaji, od strane primaoca (kupca u tom ugovoru) bio ovlašten da ugovori cijenu prevoza sa tužiocem.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 753/89 od 26. 7. 1990. godine)

nog ugovora kao i potpisivanja naloga za knjiženje i prenos od strane tužioca, koji je u tu svrhu istovremeno dobrovoljno predao odgovornom radniku banke i svoje obje štedne knjižice (deviznu i dinarsku), izvršila transakciju iz tog naloga, odnosno izvršila otkup deviznog štednog uloga na taj način što je skinula sa tužiočeve devizne štedne knjižice sporni iznos od 704,28 DM, obračunala taj iznos po kursu važećem u to vrijeme i njegovu protuvrijednost od 50.000 dinara prenijela na tužiočevu dinarsku štednu knjižicu.

Kako je banka u svemu postupila onako kako je među strankama dogovoreno, odnosno nije neovlašteno skinula sa tužiočeve devizne štedne knjižice sporni iznos od 704,28 DM i taj iznos otkupila, te dinarsku protuvrijednost položila na njegovu dinarsku knjižicu, nije osnovan prigovor revizije da je tužbeni zahtjev neosnovano odbijen.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 704/89 od 28. 6. 1990. godine)

okupacije ("Službeni list FNRJ", broj 84/46), primjenjuju na odnose koji nisu uređeni zakonom, kamate na kamate mogu se zahtijevati ako su izričito ugovorene, a ako se dospjele kamate utužuju, onda od podnošenja tužbe. Ova pravna pravila, kada je u pitanju kreditno poslovanje banaka i drugih bankarskih organi-

zac
400
člar
sim
obli
da:
i dn
ti ka
ta k
doš
zak
ces

62.

Čla

sre

Čla

zdr

osi

OB

NA:

PRI

Iz c

L

Sar

kor

mo

osig

("Sl

ush

rec

san

jeril

nici

sa t

rač

izni

gov

na i

pro

risc

L

spc

vrd

(tuž

taci

63.

Čli

ZAI

OP

Iz c

pla

zacija, u saglasnosti su sa odredbama člana 400. stav 3. a u odnosu na dospjele kamate i člana 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima. Odredba člana 400. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima dozvoljava mogućnost da se u odnosima kreditnog poslovanja banaka i drugih bankarskih organizacija može ugovarati kamata na obračunati iznos ugovornih kamata koje nisu isplaćene. Pravna pravila koja su došla do izražaja u članu 279. stav 2. citiranog zakona ne predviđaju mogućnost plaćanja procesnih zatezних kamata prije utuženja glavnog

62.

Član 5. stav 2. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava - raniji

Članovi 5. i 7. Samoupravnog sporazuma o načinu i postupku korištenja zdravstvene zaštite van područja SIZ-a zdravstvenog osiguranja i zdravstva kojoj osiguranik pripada

OBAVEZA PLAĆANJA CIJENE ZDRAVSTVENE USLUGE ZA ZAJEDNICU ZDRAVSTVENE ZAŠTITE NASTAJE PO ISTEKU 15 DANA OD DANA PRIJEMA RAČUNA ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE SA PRILOŽENIM ISPRAVAMA IZ KOJIH JE VIDLJIVO KAKO JE CIJENA OBRAČUNATA.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 5. stav 1. i člana 7. stav 1. Samoupravnog sporazuma o načinu i postupku korištenja zdravstvene zaštite van područja samoupravne interesne zajednice zdravstvenog osiguranja i zdravstva kojoj osiguranik pripada ("Službeni list SFRJ", broj 43/84), za pružene usluge zdravstvene zaštite i izdate lijekove po receptima osiguranim licima iz člana 2. ovog samoupravnog sporazuma, organizacija - povjerilac (u ovom slučaju tužilac) dostavlja zajednici - dužniku (u ovom slučaju tuženom) račun sa specifikacijom, a tuženi je dužan po prijemu računa za pružene zdravstvene usluge uplatiti iznos po računu, odnosno da tužiocu izda odgovarajući instrument obezbjeđenja plaćanja na način i u rokovima koji su utvrđeni saveznim propisima o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava.

U smislu člana 7. stav 2. istog samoupravnog sporazuma, ako zajednica - dužnik (tuženi) utvrdi da, uz račun, organizacija - povjerilac (tužilac) nije dostavio i odgovarajuću dokumentaciju ili druge podatke koje je dužan da dostavi

63.

Član 34. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

ZAKUPODAVAC MOŽE ODUSTATI OD UGOVORA O ZAKUPU POSLOVNE PROSTORIJE I BEZ OPOMENE ZAKUPNIKU KOJI KROZ DUŽE VRIJEME NE PLAĆA ZAKUPNINU.

Iz obrazloženja:

Utvrđeno je da je tuženi - zakupac prestao plaćati zakupninu tužiocu - zakupodavcu prije

zahtjeva koji se sastoji od dospjelih kamata. Zbog toga za vrijeme docije korisnika kredita u otplati dospjelih anuiteta, bankarska organizacija ima pravo na kamate na ukupan iznos anuiteta od dospelosti svakog anuiteta do isplate ako je ugovorom između bankarske organizacije i korisnika kredita predviđeno da će se na kamatu kada dospije za naplatu zaračunati kamata.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 319/89 od 18. 10. 1990. godine)

u smislu ovog samoupravnog sporazuma, odnosno samoupravnog sporazuma o slobodnoj razmjeni rada prema članu 6. ovog samoupravnog sporazuma, vratiće takav račun tužiocu u roku od pet dana od dana prijema, uz navođenje razloga zbog kojih račun vraća.

Iz odredaba člana 2. stav 5. Zakona o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava slijedi da dužničko-povjerilački odnos po osnovu pružanja zdravstvenih usluga nastaje na dan kada je samoupravna interesna zajednica zdravstvenog osiguranja i zdravstva, primila od organizacije udruženog rada zdravstvene djelatnosti obračun o izvršenim zdravstvenim uslugama.

Iz svega navedenog proizilazi da, kada su u pitanju zdravstvene usluge, dužničko-povjerilački odnos ne nastaje kada je usluga izvršena u cjelini ili djelimično, već na dan kada je samoupravna interesna zajednica zdravstvenog osiguranja primila obračun izvršenih usluga.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 713/89 od 9. 7. 1990. godine).

nekoliko godina, a nije pokazao namjeru da plati zaostali iznos zakupnine ni nakon što je obustavljen postupak za oduzimanje tužiocu ovog poslovnog prostora (preko zakonskog

maksimuma). U tom slučaju zakupodavac nije bio dužan da opominje dužnika - rok opominje dužnika (dies interpellatpro homine) niti da ga poziva da plati zaostalu zakupninu, već je imao pravo da odustane od takvog ugovora i traži

ispražnjenje poslovnih prostorija (čl. 34. i 37. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija).

(*Vrhovni sud BiH, Rev. 329/90 od 27. 8. 1990. godine*)

64.

Član 25. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

Član 262. stav 2. i član 266. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

ZAKONSKA ODREDBA DA JE ZAKUPAC POSLOVNE PROSTORIJE DUŽAN DA ZAKUPODAVCU PREDI POSLOVNE PROSTORIJE U STANJU U KOME IH JE PRIMIO, KAO DISPOZITIVNA NORMA, DOPUNJUJE UGOVOR O ZAKUPU, PA ZAKUPAC ODGOVARA ZA ŠTETU ZBOG NEUREDNOG ISPUNJENJA UGOVORA, AKO PO OVOJ ODREDBI NE POSTUPI.

Iz obrazloženja:

Članom 6. ugovora tuženi se obavezao da sam otklanja sve kvarove u prostorijama koje koristi, a član 25. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija određuje dužnost zakupca da zakupodavcu preda poslovne prostorije u stanju u kome ih je primio. Ove odredbe zakona su dopunsko dispozitivne i dopunjuju član 6. ugovora. Tuženi nije ispunio na taj način usta-

novljenu obavezu pa je time tužiteljici prouzrokovao štetu (član 262. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, "Službeni list SFRJ", br. 29/78 i 39/85), koja se ispoljava u iznosu koga je tužilac platio izvođaču radova, radi dovodenja poslovnih prostorija u stanje u kome ih je primio tuženi-naknada cjelokupne štete (član 266. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima).

(*Vrhovni sud BiH, broj Pž. 153/90 od 13. decembra 1990. godine*)

65.

Pravila građanskog prava - paragraf 948. Opšteg građanskog zakonika

Član 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih do 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije

OPOZIV POKLONA ZBOG NEZAHVALNOSTI POKLONOPRIMCA POSTOJI I U SLUČAJU KADA SE U NJEGOVI PONAŠANJU NE STIČU OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA.

Iz obrazloženja:

Tužilac je poklonio tuženome (svome sinu) određene nekretnine očekujući i od njega pomoć, pažnju i zahvalnost, naročito zbog poklona prizemlja zgrade u koju je tuženi uselio sa suprugom. Nakon useljavanja tuženi je prekinuo kontakte sa tužiocem te je na taj način izostala očekivana pomoć, pažnja i zahvalnost.

Budući da nižestepeni sudovi nisu utvrdili relevantne činjenice o osnovanosti opoziva poklona, u ponovnom postupku treba utvrditi da li se u ponašanju tuženoga stiču elementi grube

nezahvalnosti. Jugoslovenska sudska praksa smatra da postoje osnovi za opoziv poklona i onda kada u ponašanju poklonoprimca se ne stiču obilježja krivičnog djela na koje upućuje pravilo iz paragrafa 948. bivšeg OGZ, pa u tom dijelu korigovano navedeno pravilo, pozivom na član 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih do 6. 4. 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije ("Službeni list FNRJ", broj 84/46).

(*Vrhovni sud BiH, Rev. 764/89 od 20. 12. 1990. godine*)

OBLIGACIONO PRAVO - OBAVEZE IZ OSNOVA PROUZROKOVANJA ŠTETE

66.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 16, 20. i 199. Zakona o izvršnom postupku

Članovi 3. i 4. Zakona o službi društvenog knjigovodstva

SLUŽBA DRUŠTVENOG KNJIGOVODSTVA NIJE POVJERIOCU ODGOVORNA ZA ŠTETU, AKO JE OBRAČUNALA I NAPLATILA NA TERET SREDSTAVA DUŽNIKA ZATEZNE KAMATE PO STOPI OD 8% GODIŠNJE NA NOMINALNI IZNOS GLAVNOG POTRAŽIVANJA ZA 1988. I 1989. GODINU, UKOLIKO U RJEŠENJU O IZVRŠENJU NIJE NALOŽEN OBRAČUN REVALORIZACIJE GLAVNICE.

Iz obrazloženja:

Tužilac je u prijedlogu za izvršenje predložio izvršnom sudu, da donese rješenje o izvršenju plijenidbom i prenosom izvršenikovih potraživanja sa njegovog žiro-računa na žiro-račun tužioca, a radi naplate novčane tražbine uvećane za zakonske zatezne kamate po stopi propisanoj Odlukom SIV-a, koja teče od 12. 12. 1988. godine do isplate.

Tužena SDK je 11. 8. 1989. godine, postupajući po rješenju izvršnog suda, isplatila tužiocu zatezne kamate obračunate po stopi od 8% godišnje na nominalni iznos, a ne revalorizovani iznos glavnog duga.

Nisu osnovani navodi žalbe da je, zato što se u izvršenju naloga suda nije pridržavala "Metodologije i obračuna revalorizacije depozita i kredita na depozite i kredite, eskonta mjenica i zatezne kamate" ("Službeni list SFRJ", broj 68/88), a koja se primjenjuje na sve obaveze i potraživanja banaka i drugih korisnika društvenih sredstava, tužena svojim neispravnim postupanjem, prouzrokovala štetu tužioca.

U konkretnom slučaju nije u pitanju metod obračuna kamata, nego u provođenju izvršnog postupka, primjena načela strogog formalnog legaliteta.

U prijedlogu za izvršenje nije tražen obračun zatezne kamate na revalorizovani iznos glavnog

67.

Član 16. stav 1. Zakona o mjenici

Članovi 7, 13. i 49. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava - raniji

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

PRVIIMALAC MJENICE (REMITENT) NE ODGOVARA ZA ŠTETU PROUZROKOVANU BANCI - AVALISTI MJENICE DATE KAO SREDSTVO OBEZBJEĐENJA PLAĆANJA, IAKO JE PRIMIO I UPOTRIJEBIO MJENICU KOJA JE IZDATA ZA OBEZBJEĐENJE PLAĆANJA TRAŽBINE MIMO ODREDBA ZAKONA O OBEZBJEĐIVANJU PLAĆANJA IZMEĐU KORISNIKA DRUŠTVENIH SREDSTAVA, AKO NIJE ZLONAMJERNO POSTUPAO NA ŠTETU AVALISTE.

Iz obrazloženja:

U ovoj parnici tužiteljica zahtijeva naknadu štete za koju smatra da joj je prouzrokovana

duga, niti je takav obračun naložen izvršnom ispravom. Izvršni sud, a i tuženi, nisu ovlašteni da se upuštaju u razmatranje materijalne zakonitosti i pravilnosti izvršne isprave, a kod načina obračuna zateznih kamata, dužni su da se kreću u granicama izvršne isprave.

U smislu člana 16. i člana 20. Zakona o izvršnom postupku, rješenjem o izvršenju može se odrediti ispunjenje obaveze samo u okviru sadržaja odluke koja je poslužila kao izvršna isprava, a to znači, isključivo prema vrsti i obimu ispunjenja koji su označeni u toj odluci.

Među strankama je nesporno da je izreka predloženog platnog naloga istovjetna sadržaju prijedloga za izvršenje i izreci rješenja o izvršenju.

U smislu člana 199. Zakona o izvršnom postupku i članova 3. i 4. Zakona o službi društvenog knjigovodstva, SDK kao organizacija sa javnim ovlaštenjima, koja obavlja poslove platnog prometa za korisnike društvenih sredstava, provodi izvršenje na novčanim sredstvima korisnika društvenih sredstava, na računima koji se vode kod nje, na osnovu sudskih rješenja o izvršenju i kao pomoćni organ suda u izvršnom postupku, dužna je izvršiti nalog suda onako kako glasi.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 835/89 od 18. 10. 1990. godine)

tako što je tuženi - prvi korisnik (remitent) mjenice koja je naplaćena iz sredstava tužiteljice - avaliste nakon dospjeća, primio tu mjenicu datu kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja, iako je na

njoj označen datum izdavanja prije nastanka dužničko-povjerilačkog odnosa, protivno odredbama člana 7. stav 7. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava. Tom mjenicom su obezbjeđena i plaćanja nekih ranijih potraživanja tuženog prema trasantu, nastala u prethodnim obračunskim periodima, iako nisu mogla biti obezbjeđena ovom mjenicom u smislu odredaba člana 7. stav 11. istog zakona.

Tuženi bi, međutim, mogao biti odgovoran za štetu samo ako je skrivljeno postupao na štetu tužiteljice, a to njegovo postupanje je u pravno-relevantnoj uzročnoj vezi sa štetom koja je tužiteljici prouzrokovana (član 154. Zakona o obligacionim odnosima).

U ovakvom slučaju do takvog štetnog postupanja bi moglo doći, ako je tuženi, svjestan teškog finansijskog stanja trasanta, ovome prodao robu, računajući na naplatu na teret avaliste, a pogotovu ako je primio mjenicu, a da nije ni nastao dužničko-povjerilački odnos (nije ni isporučio robu trasantu). Samo tada bi postojalo nesavjesno sticanje mjenice u smislu člana 16. stav 1. Zakona o mjenici, pa bi se u ovoj parnici mogao tužbeni zahtjev za naknadu štete zasnovati na činjenicama koje bi bile podloga prigovoru u mjeničnoj parnici, do koje nije moglo doći zbog specifičnog načina naplate mjenice date kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja.

Mjenica data kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja, pored nekih specifičnosti propisanih Zakonom o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava, ima sve karakteristike redovne mjenice, pa zadržava svojstvo mjenice i kada je trasant njenim izdavanjem postupio protivno nekim odredbama naprijed navedenog zakona. To se može zaključiti iz odredaba člana 13. stav 3. tog zakona, po kojima mjenica koja sadrži nedozvoljene klauzule i koju banka nije avalirala, ne smatra se instrumentom obezbjeđenja plaćanja u smislu tog zakona, a ne gubi svojstvo mjenice. Stoga je logično što je kaznenim odredbama Zakona (član 49. stav 1. tačka 6) sankcionisano samo postupanje trasanta koji ne izda mjenicu pod danom nastanka dužničko-povjerilačkog odnosa, a ne remitenta koji takvu mjenicu primi i upotrijebi, odnosno indosira. U konkretnom slučaju mjenica je izdata na samo nekoliko dana prije nastanka dužničko-povjerilačkog odnosa za najveći dio tražbine, a obuhvata potraživanja tuženog iz ranijih obračunskih perioda samo u manjem iznosu, pa ovi propusti ne mogu poslužiti ni kao indicija da je tuženi u času prijema mjenice postupao zlonamjerno na štetu tužiteljice - avaliste.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 794/89 od 18. 10. 1990. godine)

NAPOMENA: Sentenca objavljena u "Biltenu sudske prakse VS BiH" broj 3/89, pod brojem 61. odnosi se na pitanje nepostojanja potraživanja, odnosno obezbjeđenja fiktivnog potraživanja.

68.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

VLASNIK POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA NEMA PRAVO DA ZAHTIJEVA NAKNADU ŠTETE ZBOG OŠTEĆENJA PRILAZNOG PUTA AKO JE PROPUSTIO DA OBRADI ZEMLJIŠTE IAKO GA JE UZ POVEĆANE IZDATKE MOGAO OBRADITI.

Iz obrazloženja:

Utvrđeno je da je tuženi oštetio prilazni put na zemljište tužioca, ali time tužilac nije bio spriječen da obradi zemljište. Mogao ga je obraditi kao i ostali susjedi uz povećane izdatke koristeći odgovarajuću mehanizaciju. U tom slučaju tužilac bi imao pravo da traži naknadu štete zbog povećanih izdataka za obradu zemljišta. Ali kada uopšte nije obradio zemljište,

iako je to mogao učiniti, nema pravo da traži naknadu štete zbog gubitka prinosa. Time, naime, nije nastala neposredna šteta u njegovoj imovini radnjama tuženoga, već je uzročni lanac prekinut njegovom pasivnošću, (član 154. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 63/90 od 18. 10. 1990. godine)

69.

Član
Član
Član
Član

ZAŠ
PUTI
SAO
ŽICC

Iz ot

Z

tornc
loviš
prav
o ob
Zakc
revio
na za
lovac
nu r
zašti
za št
odnc
odnc
konc
radi
Zakc

C

nizeš
jalno
nakn
tužite
nadr
jer za
za št
ka "d
upra
puta.

Za
naste
vrem
man
javnil
Održ
vata i
ku sa
drug
istog

Ji
saob
saob
prijet
puta,

69.

Član 171. Zakona o obligacionim odnosima

Član 129. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima

Član 7. stav 1. tačka 14. Pravilnika o saobraćajnim znakovima na putevima

Članovi 41. i 42. Zakona o putevima

Član 5. stav 2. Zakona o lovstvu

ZA ŠTETU PROUZROKOVANU NALETOM ZAŠTIĆENE DIVLJAČI NA MOTORNO VOZILO NA JAVNOM PUTU, ODGOVARA ZAJEDNICA (PREDUZEĆE) ZA PUTEVE KOJA NIJE POSTAVILA ODGOVARAJUĆI SAOBRAĆAJNI ZNAK I KORISNIK LOVIŠTA AKO JE PREMA PRILIKAMA BIO DUŽAN DA GA OGRADI ŽICOM.

Iz obrazloženja:

Za štetu uzrokovanu naletom divljači na motorno vozilo na javnoj prometnici na području lovišta, lovačko društvo odgovara po opštim pravilima naknade štete propisanim Zakonom o obligacionim odnosima, a ne po odredbama Zakona o lovstvu, pa je neosnovan prigovor revidenta da lovačka organizacija nije odgovorna za štetu koju divljač učini izvan lovišta. Pošto lovačka organizacija odgovara za štetu pričinjenu na motornom vozilu, koju prouzrokuje zaštićena divljač, po pravilima o odgovornosti za štetu propisanim Zakonom o obligacionim odnosima, bez značaja su navodi tužene koji se odnose na propuštanje rokova predviđenih Zakonom o lovstvu, jer se u konkretnom slučaju ne radi o lovnjoj šteti na koju se odnose odredbe Zakona o lovstvu.

Opravdano, međutim, tuženi ističe da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo kada su ovu tuženu obvezali na naknadu štete pričinjenu na motornom vozilu tužitelja, prouzrokovanu na javnom putu iznenadnim udarom srne u njegovo motorno vozilo, jer zajednica za puteve prvenstveno odgovara za štetu zbog nepostavljanja saobraćajnog znaka "divljač na putu" na dijelu javnog puta kojim upravlja, na kome divljač često prelazi preko puta.

Zajednica za puteve odgovara za štetu koja nastane korisniku puta zbog propuštanja pravovremenog izvršenja potrebnih radova i preduzimanja odgovarajućih mjera za održavanje javnih puteva (član 41. Zakona o putevima). Održavanje javnih puteva, pored ostalog, obuhvata i postavljanje, zamjenu, otklanjanje i opravku saobraćajnih znakova, oznaka na kolovozu i druge opreme puta (član 42. stav 1. tačka 6. istog zakona).

Javni putevi se moraju obilježiti propisnim saobraćajnim znakovima, kojima se učesnici u saobraćaju upozoravaju na opasnost koja im prijete na određenom javnom putu ili dijelu tog puta, stavljaju do znanja ograničenja, zabrane i

obaveze kojih se učesnici u saobraćaju moraju pridržavati i daju potrebna obavještenja za sigurno i nesmetano odvijanje saobraćaja (član 124. stav 1. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima "Službeni list SFRJ", br. 83/80, 4/81 i 53/85 važećeg u vrijeme nastanka štetnog događaja, koji odgovara članu 129. stav 1. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima "Službeni list SFRJ", broj 50/88). Znakovi opasnosti služe za upozorenje na opasnost učesnika u saobraćaju koja im prijete na određenom mjestu, odnosno dijelu puta i za obavještenje o prirodi te opasnosti. Prema odredbi člana 7. stav 1. tačka 14. Pravilnika o saobraćajnim znakovima na putevima ("Službeni list SFRJ", br. 48/81, 59/81 i 17/85) znak opasnosti je i znak "divljač na putu" i označava posebno opasna mjesta na kojima divljač često prelazi preko puta.

Zbog toga samoupravna interesna zajednica za puteve odgovara za štetu koja nastane zbog nepostavljanja saobraćajnog znaka "divljač na putu", jer i postavljanje ovog znaka spada u održavanje javnih puteva.

Odredbom stava 2. člana 5. Zakona o lovstvu ("Službeni list SRBiH", broj 7/77) propisano je da javni put ne ulazi u lovnu površinu, pa bi prvenstvena odgovornost za štetu uzrokovanu nepostavljanjem saobraćajnog znaka "divljač na putu" postojala na strani zajednice za puteve.

U ponovnom postupku treba ispitati da li je u ovom slučaju bilo neophodno postavljanje žičane ograde pored puta ili na sličan način preduzeti mjere za sprečavanje štete, koja može nastati silaženjem divljači na put i da li je takve mjere, s obzirom na konkretne okolnosti, bila dužna preduzeti organizacija koja gazduje lovištem, jer od toga zavisi njena odgovornost za štetu (član 171. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 82/90 od 18. 10. 1990. godine)

70.

Članovi 171. stav 1, 173. i 174. Zakona o obligacionim odnosima

VLASNIK FRIZERSKOG SALONA ODGOVARA ZA ŠTETU TREĆEM LICU (MUŠTERIJI) KOJA MU JE PROUZROKOVANA USLJED PADA SA NEISPRAVNE STOLICE.

Iz obrazloženja:

Tužiteljica je pretrpjela tjelesnu povredu u frizerskom salonu tuženog na taj način što je pala sa stolice kada se odvojio naslon, na koju je sjela po sugestiji radnice tuženog vlasnika salona.

U ovom slučaju stiču se dva osnova odgovornosti: a) šteta je u uzročnoj vezi sa postupanjem radnika tuženoga a on nije dokazao da je nje-

gova radnica postupila onako kako je trebalo (član 171. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima); b) postoji i objektivna odgovornost za štetu jer je šteta prouzrokovana upotrebom neispravne stolice koja je upravo zbog toga predstavljala opasnu stvar (čl. 173. i 174. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 713/89 od 28. 6. 1990. godine)

71.

Član 185. Zakona o obligacionim odnosima

OD NAKNADE ŠTETE KOJA SE PROCJENJUJE PO CIJENAMA U VRIJEME SUDENJA ODBIJA SE NOMINALNI IZNOS KOJI JE OŠTEĆENI DOBIO ZA SPAŠENE DIJELOVE OŠTEĆENE STVARI, AKO OŠTEĆENI NIJE MOGAO BEZ VEĆIH TEŠKOĆA UKLONITI ŠTETNE POSLJEDICE.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 185. Zakona o obligacionim odnosima lice koje odgovara za štetu dužno je da uspostavi stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala, odnosno ako to nije moguće da štetu naknadi u novcu. Ako odgovorno lice do donošenja odluke o zahtjevu za naknadu štete ne naknadi štetu, visina naknade se utvrđuje po cijenama u vrijeme suđenja (član 189. ZOO), jer se samo tako dosuđenom naknadom može uspostaviti prijašnje stanje, odnosno pribaviti odgovarajući ekvivalent u novcu.

Samo ako je oštećeni, prema okolnostima slučaja, mogao bez velikih teškoća otkloniti štetu djelimičnom naknadom koja mu je unaprijed isplaćena, odnosno iznosom koji je dobio od

prodatih spašenih dijelova oštećene stvari (u ovom slučaju motornog vozila), dosuđuje se razlika koja nije bila pokrivena u vrijeme djelimične naknade. Samo ta razlika izražena u procentualnoj srazmjeri dosuđuje se po cijenama u vrijeme presuđenja.

Kako je u konkretnom slučaju tužiteljica prodajom spašenih dijelova motornog vozila pokrila prouzrokovanu štetu za samo 30% od vrijednosti uništenog vozila, ona nije mogla bez angažovanja nesrazmjerno većih svojih sredstava otkloniti štetu, pa se u ovom slučaju primjenjuje pravilo prema kome se u naknadu uračunava samo nominalni iznos ostvaren prodajom spašenih dijelova oštećene stvari.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 657/89 od 25. 5. 1990. godine)

72.

Članovi 185, 189. i 190. Zakona o obligacionim odnosima

NAKNADA ZA OŠTEĆENU STAMBENU ZGRADU U KOJOJ JE VLASNIK STANOVAO, DOSUĐUJE SE, AKO SANACIJA NIJE MOGUĆA, U VISINI TROŠKOVA IZGRADNJE NOVE ZGRADE ILI ODGOVARAJUĆEG STANA PO CIJENAMA U VRIJEME DONOŠENJA PRVOSTEPENE PRESUDE, UZ ODBITAK VRIJEDNOSTI OSTATKA OŠTEĆENOG OBJEKTA, NEZAVISNO OD STEPENA AMORTIZACIJE OŠTEĆENE ZGRADE.

Iz obrazloženja:

Naknada materijalne štete se utvrđuje u skladu sa odredbama čl. 185, 189. i 190. Zakona o obligacionim odnosima. To u stvari znači da u prvom redu postoji obaveza lica odgovornog za nastalu štetu da uspostavi stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala (član 185. stav 1. citiranog zakona), a pod uslovima iz st. 2, 3. i 4. iste zakonske odredbe, dosuđuje se naknada

materijalne štete u novcu. U skladu sa odredbom člana 189. citiranog zakona utvrđuje se visina naknade obične štete i izmakle dobiti, a pod uslovima odredbe člana 190. navedenog zakona određuje se potpuna naknada. Polazeći od citiranih zakonskih propisa praksa sudova zauzela je stav prema kojem vlasnik kome je štetnom radnjom tako oštećena porodična stambena zgrada da njena sanacija nije moguća, niti ekonomski opravdana, ima pravo na

38

nakn
rajuće
odgo
grade
premi
pene
ošteć
znatn
stamb

73.

Član
Član
Član
POST
NEZA
KRET

Iz obi

Pro
je sas
kanali
odgov
na op
braća

74.

Član
Član
KOD
SUDC
ZA O.
PRITV

Iz obr

Tuž
nom p
krivičr
iz član
jem te
voru c
Krivičr
presu
naved
okonač
od pre

Tuž
odred
stu ko
ravka
naved
okoln
objavl
stupk;
izlask;
mercij
te do
sredin

naknadu štete u visini vrijednosti cijene odgovarajućeg stana ili, ako je to povoljnije za lice koje odgovara za štetu, u visini troškova izgradnje građevinskog objekta kakav je bio oštećen, prema cijenama u vrijeme donošenja prvostepene presude, uz odbitak vrijednosti ostatka oštećenog objekta, bez obzira što ova naknada znatno prelazi vrijednost uništene porodične stambene zgrade. S tim u vezi nužno je ukazati

73.

Član 63. Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima

Član 40. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima

Član 192. Zakona o obligacionim odnosima

POSTOJI PODIJELJENA ODGOVORNOST ZA ŠTETU KOJU JE PRETRPIO BICIKLISTA UPADOM U NEZAŠTIĆENI KANALIZACIONI ŠAHT NA PJEŠAČKOJ STAZI, KOJI JE MOGAO IZBJEĆI DA SE KRETAO PO STAZI ODREĐENOJ ZA BICIKLISTE.

Iz obrazloženja:

Propust drugotuzene komunalne organizacije sastoji se u tome što nije obezbijedila šaht kanalizacije (postavljanje poklopca) ili na drugi odgovarajući način, s obzirom da se otvor nalazi na operativnom dijelu kolovoza gradske saobraćajnice namijenjene za kretanje pješaka. S

74.

Član 200. Zakona o obligacionim odnosima

Član 546. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku

KOD UTVRDIVANJA VISINE PRAVIČNE NOVČANE NAKNADE ZBOG NEOPRAVDANOG PRITVORA, SUD ĆE CIJENITI, PORED DUŽINE PRITVORA, I TRAJANJE I INTENZITET DUŠEVNIH PATNJI VEZANIH ZA OSUDU OKOLINE, KOJE JE PRETRPILO LICE PROTIV KOGA JE NEOSNOVANO ODREĐEN PRITVOR I NEOPRAVDANO VODEN KRIVIČNI POSTUPAK.

Iz obrazloženja:

Tužilac je u krivičnom postupku prvostepenom presudom bio oglašen krivim i osuđen radi krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja iz člana 226. stav 4. KZ SRBiH. U vezi sa izvršenjem tog krivičnog djela tužilac je proveo u pritvoru od 11. 1. 1983. do 11. 2. 1983. godine. Krivični postupak je okončan pravosnažnom presudom kojom je oslobođen od optužbe za navedeno krivično djelo, ali je do pravosnažnog okončanja krivičnog postupka protekao period od preko tri godine.

Tužilac nije ranije osuđivan, a u vrijeme određivanja pritvora nalazio se na radnom mjestu komercijalnog direktora OOUR-a. Zbog boravka u pritvoru i vođenja krivičnog postupka za navedeno krivično djelo naišao je na osudu u okolini u kojoj živi i radi, što je bilo potencirano objavljivanjem napisa o vođenju krivičnog postupka u listu "Zadrugar", a šest mjeseci nakon izlaska iz pritvora smijenjen je sa dužnosti komercijalnog direktora, isklijučen iz članstva SKJ, te doživljavao i druge brojne neprijatnosti u sredini u kojoj živi i radi. Zbog moralne osude

i na to da se u tom slučaju ne primjenjuje pravilo preboja koristi sa štetom (compensatio lucrum cum damno), jer korist, u ovom slučaju veća vrijednost odgovarajućeg stana ili novoizgrađene stambene zgrade, ne proizilazi iz štetne radnje, već iz uklanjanja štetne posljedice.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 677/89 od 28. 6. 1990. godine)

druge strane postoji propust tužioca, oštećenog koji se kretao pješačkom stazom umjesto stazom određenom za bicikliste protivno odredbi iz člana 40. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima.

(Vrhovni sud BiH, rev. 648/89 od 18. 5. 1990. godine)

okoline tužilac je pokušavao, ali nije uspio naći drugo odgovarajuće zaposlenje u svojoj struci, što ga je takođe psihički veoma teško pogodilo, pa je zbog nepodnošljivosti takve situacije napustio zaposlenje u svojoj radnoj organizaciji i zaposlio se kao nekvalifikovani radnik.

Nižestepeni sudovi su pravilnom interpretacijom materijalno-pravnih kriterija iz odredbe člana 200. Zakona o obligacionim odnosima, kao i odredbe člana 546. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku, sa razlogom zaključili da za ocjenu obima nematerijalne štete koju je tužilac pretrpio nije mjerodavno samo za sebe trajanje lišenja slobode, nego njegov negativan uticaj na psihu oštećenog, koji se, vezano za osudu okoline na kakvu je tužilac naišao, u velikom intenzitetu protegao i nakon puštanja iz pritvora sve do potpune moralne rehabilitacije koja je mogla uslijediti tek donošenjem pravosnažne presude kojom je tužilac bio oslobođen od optužbe, a to je preko tri godine nakon određivanja pritvora.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 710/89 od 20. 6. 1990. godine)

75.

Član 283. stav 1. Zakona o državnoj upravi - raniji

DRUŠTVENO-POLITIČKA ZAJEDNICA - OPŠTINA NE ODGOVARA ZA ŠTETU PROUZROKOVANJU RUŠENJEM PRIVREMENOG OBJEKTA, IZGRADENOG BEZ ODOBRENJA ZA GRADENJE, ČIJE JE UKLANJANJE NALOŽENO IZVRŠNIM UPRAVNIM AKTOM, A VLASNIK GA NIJE SAM PORUŠIO U ROKU ODREĐENOM RJEŠENJEM O DOZVOLI IZVRŠENJA.

Iz obrazloženja:

Tužiteljica je pristupila izgradnji cvječare, a da prethodno nije pribavila odobrenje za građenje, što je bila dužna u smislu odredbe člana 214. tada važešeg Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", broj 13/74). Rješenjem urbanističke građevinske inspekcije naloženo je tužiteljici da odmah obustavi radove, te da iste može nastaviti ako u roku od 60 dana pribavi građevinsku dozvolu, pa kako tužiteljica nije pribavila odobrenje za građenje, a nije postupila ni po opomeni za rušenje objekta (da sama ukloni cvječaru), donesen je zaključak o dozvoli izvršenja i izvršeno prinudno rušenje cvječare.

Prema odredbi člana 283. stav 1. tada važećeg Zakona o državnoj upravi ("Službeni list SRBiH", broj 38/78), sada odredba člana 319. Zakona o državnoj upravi ("Službeni list SRBiH", broj 8/90), štetu koju radnik organa

uprave prouzrokuje građaninu, društvenom organu, organizaciji udruženog rada, drugoj samoupravnoj organizaciji i zajednici, društvenoj organizaciji i udruženju građana, svojim nezakonitim i nepravilnim radom u vršenju poslova i zadataka naknadiće društveno-politička zajednica.

Nižestepeni sudovi su pravilno ocijenili da šteta tužiteljici nije prouzrokovana usljed nepravilnog i nezakonitog rada organa uprave, nego isključivo njenom krivnjom (nije pribavila odobrenje za građenje, a nije postupila ni po opomeni za rušenje objekta), i shodno tome tužbeni zahtjev protiv tužene odbili kao neosnovan.

Navodi revizije da je bilo objekata privremenog karaktera koji su građeni bez odobrenja za građenje su irelevantni za ocjenu zakonitosti odluke.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 732/89 od 27. 8. 1990. godine)

OBLIGACIONO PRAVO - ZAKONSKE OBAVEZE

76.

Član 16. st. 1. i 2. tačka 4. Zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta u tom području - raniji

Član 15. Zakona o obligacionim odnosima

KUPAC AUTOMOBILA, KOJI JE UNAPRIJED UPLATIO CIJENU UGOVORENU U FIKSNOM IZNOSU, IMA PRAVO NA ODGOVARAJUĆU KAMATU ZA PERIOD OD UPLATE CIJENE DO ISPORUKE AUTOMOBILA U UGOVORENOM ROKU, SAMO AKO BI IZNOS OBRACUNATE KAMATE PHELAZIO RAZLIKU U CIJENI AUTOMOBILA, KOJU BI MORAO PLATITI U VRIJEME ISPORUKE DA NIJE UTVRĐENA CIJENA U FIKSNOM IZNOSU.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 16. stav 2. tačka 4. Zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta u tom području ("Službeni list SFRJ", br. 43/78 i 20/84), koji je važio u vrijeme

40

donošenja pobijane odluke, propisano je da organizacija udruženog rada čini djelo špekulacije u prometu robe ako prodaju robe uvjetuje izričito ili prećutno uplatom unaprijed određene svote novčanih sredstava, pa nakon isporuke robe pri konačnom obračunu ne prizna odnosno ne obračuna kupcu odgovarajuću kamatu na uplaćeni iznos. Pod odgovarajućom kamatom podrazumijeva se kamata koja bi pripala

kupcu
sredst
kamat
ko tri
sredst
ka upk

Me
odredt
sno sa
može
okolnc
sa osn
odnos
no je
učesni
uzajan
zakona
odgov
može
štete, t
šteta r
ovih n.
za isp
davan
mome
plaćer
nat isp
poklap

77.

Član

SUD I
POTR
DOCM
PRESI

Iz obr

Pr
tuženi
10. 19
po sto
duga,
lorizak
mogla
Cl

stvu (stupic
je ob:
traživa
se po
odnos
proizv
tužilac
bio ov
ce re
vodač
revalc
8% gr
Zak
o reš

37
85
godini

kupcu u trenutku obračuna, da je uplaćeni iznos sredstava uložio kod banke i to do tri mjeseca, kamata utvrđena za sredstva po viđenju, a preko tri mjeseca, kamata utvrđena za oročena sredstva srazmjerno dužini vremena od trenutka uplate sredstava do trenutka isporuke robe.

Međutim, neovisno od tumačenja ove odredbe sa aspekta discipline ponašanja odnosno sa aspekta kaznenog prava, kupcu se ne može priznati pravo na kamatu, ako to prema okolnostima u konkretnom slučaju nije u skladu sa osnovnim načelima Zakona o obligacionim odnosima. Odredbom člana 15. ZOO, propisano je da u zasnivanju dvostranih ugovora učesnici polaze od načela jednakih vrijednosti uzajamnih davanja, a i odredbama navedenog zakona o naknadi materijalne štete, izraženo je odgovarajuće načelo prema kome se naknada može ostvariti samo do visine prouzrokovane štete, te da se iz radnje kojom je prouzrokovana šteta ne može ostvarivati korist, pa u svjetlu ovih načela treba cijeliti i osnovanost zahtjeva za isplatu kamata. Ekvivalentnost uzajamnih davanja može se ocijeniti ako se prema istom momentu cijene realna vrijednost dinara - plaćena cijena i vrijednost robe. Kad se moment isplate cijene i moment predaje robe ne poklapaju, kao u konkretnom slučaju, mora se

uzeti u obzir šta je svaka od ugovornih strana na temelju ugovora dobila odnosno izgubila. Tužilac se prije prijema robe lišio upotrebe plaćene svote novca, na koju je mogao ostvarivati kamatu, ali je automobil dobio po eventualno nižoj cijeni od one koju bi morao platiti prema cijenama važećim u ugovoreno vrijeme preuzimanja automobila. Na drugoj strani prodavac je prije predaje automobila koristio novac kupca, ali je moguće da je za to vrijeme snosio teret inflacije i lišio se većeg iznosa na ime cijene, koju je mogao ostvariti u vrijeme predaje automobila kupcu. Stoga osnovanost zahtjeva za isplatu kamata zavisi od toga da li je tužitelj za razliku cijene automobila važeće u vrijeme zaključenja ugovora i cijene važeće u vrijeme kad je prema ugovoru tuženi bio dužan da mu preda automobil kompenziran za iznos kamate koji bi za to vrijeme plaćena svota mogla ostvariti, ili je pak oštećen. Istekom ugovorenog roka za predaju automobila, prodavac pada u docnju i sam snosi rizik eventualnog kasnijeg povećanja cijene automobila, ta okolnost ne bi bila od uticaja za obavezu prodavcu da plati kamatu za korištenje njegovog novca.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 735/89 od 27. 8. 1990. godine)

77.

Član 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

SUD MOŽE, AKO TO TUŽILAC ZAHTIJEVA, DOSUDITI REVALORIZOVANI IZNOS DINARSKOG POTRAŽIVANJA IZ UGOVORA U PRIVREDI, SA 8% ZATEZNIH KAMATA NA TAJ IZNOS, I ZA PERIOD DOCNJE U VREMENU OD 24. 6. 1989. GODINE DO 7. 10. 1989. GODINE, ALI JE DUŽAN DA U IZRECI PRESUDE NAVEDA NA KOJI ĆE SE NAČIN REVALORIZOVATI GLAVNO POTRAŽIVANJE.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom obavezan je tuženi da i nakon 24. 6. 1989. godine sve do 7. 10. 1989. godine, tužiocu plati zatezne kamate po stopi od 8% na revalorizovani iznos glavnog duga, bez navođenja bližih elemenata za revalorizaciju da bi se takva odluka, po potrebi, mogla prinudno izvršiti.

Članom 78. st. 2. i 5. Zakona o računovodstvu ("Službeni list SFRJ", broj 12/89), koji je stupio na snagu 4. 3. 1989. godine, propisana je obaveza pune revalorizacije dinarskih potraživanja, a članom 79. Zakona određeno je da se pod revalorizacijom smatra svaki ugovoreni odnosno propisani prinos po stopi rasta cijena proizvođača industrijskih proizvoda. Stoga je tužilac, za vrijeme važenja tih odredaba zakona, bio ovlašten zahtijevati od dužnika iznos glavnice revalorizovan do nivoa rasta cijena proizvođača industrijskih proizvoda, pa na tako revalorizovani iznos, zatezne kamate po stopi od 8% godišnje.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu ("Službeni list SFRJ", broj 12/89), koji je stupio na snagu 24. 6. 1989. godine, izmijenjeni su članovi 78. i 79. tog zakona

na i potpuno izostavljene odredbe o revalorizaciji novčanih potraživanja, a tek od 7. 10. 1989. godine počinje primjena novih propisa koji ponovo za novčana potraživanja iz ugovora u privredi propisuju višu stopu zatezne kamate, koja ima revalorizacioni karakter. Međutim, i u periodu od 24. 6. 1989. godine do 7. 10. 1989. godine bile su još više izražene okolnosti koje su opravdavale propisivanje pune revalorizacije glavnice potraživanja.

Takva pravna praznina se može analogno popuniti primjenom pravila iz člana 78. i 79. Zakona o računovodstvu, iako su, nakon 24. 6. 1989. godine, prestali da se primjenjuju. Povjerci dinarskih potraživanja, shodno tome, ovlašteni su i u periodu od 24. 6. 1989. godine do 7. 10. 1989. godine, zahtijevati od dužnika koji padne u docnju, revalorizovani iznos glavnice po stopi rasta cijena proizvođača industrijskih proizvoda, i na tako revalorizovani iznos zateznu kamatu, što je prvostepeni sud bio dužan navesti u izreci prvostepene presude i o tome, u obrazloženju presude, dati razloge.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 50/90 od 15. 11. 1990. godine)

78.

Član 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 78. i 79. Zakona o računovodstvu - prije novele

U PERIODU OD 9. 12. 1988. GODINE DO 7. 10. 1989. GODINE POVJERILAC DINARSKOG POTRAŽIVANJA IZ UGOVORA U PRIVREDI MOGAO JE ZAHTIJEVATI REVALORIZACIJU GLAVNOG POTRAŽIVANJA PO MJESEČNIM STOPAMA RASTA CIJENA PROIZVOĐAČA INDUSTRIJSKIH PROIZVODA I NA OVAKO REVALORIZOVANI IZNOS, ZATEZNU KAMATU PO STOPI OD 8% GODIŠNJE, AKO KAMATA NA GLAVNO POTRAŽIVANJE NIJE BILA UGOVORENA. TUŽBENI ZAHTEJ I IZREKA PRESUDE SU DOVOLJNO ODREĐENI AKO NALAZU REVALORIZACIJU NA NAPRIJED OPISANI NAČIN.

Iz obrazloženja:

Po tački 2. Odluke SIV-a o visini stope zatezne kamate ("Službeni list SFRJ", broj 72/88 - stupila je na snagu 9. 12. 1988. godine), zatezne kamate se obračunavaju po stopi od 8% godišnje, ako kamata nije bila ugovorena. Po tome propisu, te prema odredbama čl. 78. i 79. Zakona o računovodstvu ("Službeni list SFRJ", broj 12/79), koje se i u periodu od 9. 12. 1988. godine do 4. 3. 1989. godine i od 24. 6. 1989. godine do 7. 10. 1989. godine, mogu analogno primijeniti radi popunjavanja pravne praznine, povjerioci dinarskog potraživanja iz ugovora u privredi koji su imali pravo na zatezne kamate po stopi od 8% godišnje, mogli su u parnici, za period od 9. 12. 1988. do 7. 10. 1989. godine, tražiti isplatu potraživanja revalorizovanog po stopi rasta cijena proizvođača industrijskih proizvoda i na ovako revalorizovani iznos, zateznu kamatu po stopi od 8% godišnje.

Obzirom na izloženi pravni stav, te kako se stopa rasta cijena proizvođača industrijskih proizvoda stalno mijenjala, a svakog mjeseca

objavljivani su statistički podaci, ovaj sud ocjenjuje da je dovoljno određen (odrediv) tužbeni zahtjev za isplatu potraživanja navedenog u nominalnom iznosu uz revalorizaciju u navedenom periodu za rast cijena proizvođača industrijskih proizvoda, sa zateznim kamatama po stopi od 8% godišnje, te da tako može da glasi i izreka presude. Revalorizacija glavnice bi se obavila primjenom konformne metode (stopa revalorizacije je određena za period kraći od godinu dana), a na tako dobijeni iznos glavnice obračunala bi se zatezna kamata po stopi od 8% godišnje primjenom prostog interesnog računa.

Obavezavši tuženog da isplati tužiocu iznos revalorizovanog glavnog duga po mjesečnim revalorizacionim stopama, sa 8% realne kamate, odnosno ne određujući u izreci presude kako će se i za koji period revalorizacija izvršiti, prvostepeni sud je u tom dijelu donio nejasnu i neizvršivu odluku.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 727/89 od 26. 7. 1989. godine)

79.

Članovi 277. i 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 2, 5. i 10. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava - raniji

PRIMANJEM MJENICE ISKLJUČIVO RADI NAPLATE OSAMOSTALJENOG POTRAŽIVANJA DOSPJELIH, A NEPLAĆENIH ZATEZNIH KAMATA, POVJERILAC SE SPORAZUMIO SA DUŽNIKOM DA POTRAŽIVANJE KAMATA DOSPIJEVA NA DAN DOSPIJEĆA MJENICE ZA NAPLATU.

Iz obrazloženja:

Stavom 2. člana 5. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava ("Službeni list SFRJ", br. 60/75 do 24/86) bilo je regulisano da korisnik društvenih sredstava ne može instrumente obezbjeđenja plaćanja davati po drugim osnovima, osim po osnovima iz člana 2. st. 1. i 7. i člana 10. istog zakona. Stav 3. istog člana je propisivao da korisnik društvenih sredstava koji vrši obezbjeđenje plaćanja mjenicom sa avalom, u skladu sa odredbama člana 2. st. 1. i 7. istog zakona, može tom mjenicom obezbjeđiti i plaćanje kamate iz

istog dužničko-povjerilačkog odnosa. Stav 4. istog člana propisivao je da obezbjeđivanje plaćanja obaveze izdavanjem mjenice sa avalom, ne utiče na obavezu plaćanja zatezne kamate iz dužničko-povjerilačkih odnosa, od dana dospelosti obaveze do dana isplate mjenice.

Polazeći od navedenih odredaba, i ovaj sud ocjenjuje da samostalni dug koji je činio zateznu kamatu, nije ni mogao biti obezbjeđen putem mjenice kao sredstva obezbjeđenja plaćanja. Zapravo, u navedenoj pravnoj situaciji nije ni mogla nastati obaveza tuženog na davanje instrumenta obezbjeđenja plaćanja u propisanom roku, niti je takvu mjenicu tužilac

morao i
gućnost
odnosni
stalo sa
tužilac j
rokom i:
svojim i
da sa tu
bi rok z
jeća mj
među s
pisu jer

80.

Član 2
Članov

OZNAČ
POSTO
VEĆ ISF

Iz obra.

Pravil
izvršio s
192. Za
strankar
postojat
označen
nika, tu
109. Za
postupa
tuženoc
zahtjev
pasivne

81.

Član 2

AKO TL
SU DOS
BROJKI
KAMAT,
TUŽBE.

Iz obra:

Prem
obligac
teče na
ne ili zat
podnes
kamata
samo u
vorne k
stalne t
dosude
kamata
tražiti d:

morao primiti. Ukoliko tuženi nije bio u mogućnosti da plati dugovane zatezne kamate, odnosno to nije želio da učini, tužiocu je preostalo samo da podnese tužbu sudu. Međutim, tužilac je pristao da primi navedenu mjenicu sa rokom isplate 2. februara 1989. godine i takvim svojim postupkom zapravo izrazio svoju volju da sa tuženim zaključi ugovor na osnovu koga bi rok za isplatu zatezne kamate bio rok dospijeća mjenice za isplatu. Takav sporazum između stranaka nije protivan kogentnom propisu jer prema odredbama člana 279. stav 2.

80.

Član 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima
Članovi 109. i 192. Zakona o parničnom postupku

OZNAČAVANJE U TUŽBI PRAVNOG SLJEDNIKA TUŽENOG, UMJESTO TUŽENOG KOJI NIJE POSTOJAO NI U VRIJEME PODNOŠENJA TUŽBE, NE PREDSTAVLJA SUBJEKTIVNO PREINAČENJE, VEĆ ISPRAVKU TUŽBE, ALI PROCESNE ZATEZNE KAMATE POČINJU TEČI TEK OD DANA ISPRAVKE.

Iz obrazloženja:

Pravilnim označenjem tuženog tužilac nije izvršio subjektivno preinačenje tužbe iz člana 192. Zakona o parničnom postupku. Među strankama nije sporno da tuženi OOUR nije postojao ni u vrijeme podnošenja tužbe, pa je označenjem tuženog - njegovog pravnog sljednika, tužilac samo ispravio tužbu u smislu člana 109. Zakona o parničnom postupku. Za takvo postupanje tužioca nije bio potreban pristanak tuženog, niti je bilo razloga da se zbog toga zahtjev odbije kao neosnovan zbog promašene pasivne legitimacije.

81.

Član 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

AKO TUŽENI U TOKU GLAVNE RASPRAVE ODUSTANE OD PRIGOVORA NA PLATNI NALOG KOJIM SU DOSUĐENE ZATEZNE KAMATE KAO GLAVNO POTRAŽIVANJE, SA PROCESNIM KAMATAMA PO BROJKOM ODREĐENOJ STOPI, POSTAJE NEOSNOVAN ZAHTJEV ZA PLAĆANJE PROCESNIH KAMATA PO VEĆOJ STOPI ISTAKNUT TOKOM GLAVNE RASPRAVE, PREINAČENJEM MANDATNE TUŽBE.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi stava 2. člana 279. Zakona o obligacionim odnosima, zatezna kamata ne teče na dospjele, a neisplaćene iznose ugovorne ili zatezne kamate, sem od časa kada je sudu podnesen zahtjev za njeno plaćanje (procesna kamata). Procesna kamata se može zahtijevati samo u sporu za isplatu zatezne, odnosno ugovorne kamate, a ne može biti predmet samostalne tužbe. Prema tome, ako je pravosnažno dosuđeno potraživanje neisplaćenih zateznih kamata, povjerilac ne može posebnom tužbom tražiti da mu se dosude procesne kamate na već

istog zakonskog propisa, procesne kamate mogu početi teći tek od dana podnošenja tužbe sudu. Navedenim sporazumom stranke su se zapravo dogovorile da tužba neće biti podnesena prije dospijeća mjenice za naplatu, pa se u konkretnom slučaju ne radi o protivzakonitom odricanju od nekog prava. Od tužioca uvijek zavisi da li će i kada podnijeti tužbu, jer je podnošenje tužbe dispozitivna radnja.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 95/90 od 15. 11. 1991. godine)

Procesne zatezne kamate, međutim, u smislu člana 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, ne mogu početi teći prije ispravke tužbe (pravni stav zauzet na XIX Koordinacionom sastanku privrednog sudstva održanog u Zavidovićima dana 5. 6. 1986. godine), jer je tek u času ispravljenja tužbe, sudu u odnosu na tuženog, podnesen uredan zahtjev za isplatu dospjelih, a neplaćenih zateznih kamata.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 89/90 od 15. 11. 1990. godine)

82.

Član 45. stav 2. i član 58. stav 1. Zakona o zdravstvenoj zaštiti

Član 70. Zakona o radnim odnosima

RADNA ORGANIZACIJA IMA PRAVO NA REGRES LIČNOG DOHOTKA ISPLAĆENOG RADNICI NA PORODAJNOM ODSUSTVU I KADA ODSUSTVO NIJE ZAPOČELA 28 DANA PRIJE PORODAJA, JER JE STUPILA U RADNI ODNOS KRATKO PRED PORODAJ.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 70. stav 1. Zakona o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 4/84, 40/84, 9/86, 12/87), za vrijeme trudnoće i porodaja radnica ima pravo na porodiljsko odsustvo od godinu dana neprekidno. Stavom 2. ovog člana predviđeno je pravo radnice da na osnovu nalaza zdravstvene organizacije može da otpočne porodiljsko odsustvo 45 dana prije porodaja i obaveza da porodiljsko odsustvo otpočne 28 dana prije porodaja. Prema stavu 3. ovog člana, ako radnica bez svoje krivice, na osnovu nalaza nadležne zdravstvene organizacije ne iskoristi 28 dana prije porodaja, ima pravo da koristi duže odnosno svih 28 dana poslije porodaja.

Kako je radnica tužioca zasnovala radni odnos 1. 9. 1988. godine, a porodaj nastupio 6. 9. 1988. godine, smatra se da radnica bez svoje krivice nije koristila 28 dana prije porodaja, pa se u svojim pravima ima izjednačiti sa radnicom koja na osnovu nalaza zdravstvene organizacije nije iskoristila 28 dana prije porodaja. Stoga ova radnica, u smislu stava 4. citiranog člana, ima pravo na naknadu ličnog dohotka po propisima

o zdravstvenoj zaštiti i za prvih 28 dana, a pogotovu za preostalo vrijeme.

U smislu člana 45. stav 2. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list SRBiH", broj 18/86), naknadu čistog ličnog dohotka za vrijeme privremene spriječenosti za rad zbog porodiljskog odsustva u trajanju koje je utvrđeno zakonom radnici obezbjeđuju u zajednici zdravstvene zaštite, i to od prvog dana privremene spriječenosti za rad.

Prema članu 58. stav 1. istog zakona, radniku u organizaciji udruženog rada naknadu ličnog dohotka koja se obezbjeđuje u zajednici zdravstvene zaštite, isplaćuje organizacija udruženog rada, u skladu sa samoupravnim opštim aktom zajednice zdravstvene zaštite. Isplaćeni iznos naknade organizacija udruženog rada naknađuje od zajednice zdravstvene zaštite.

Kako je tužiteljica isplaćivala naknadu čistog ličnog dohotka radnici koja je na ovo stekla pravo, prvostepeni sud, u skladu sa citiranim zakonskim odredbama, pravilno nalazi da je tužbeni zahtjev osnovan.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 778/89 od 30. 8. 1990. godine)

PRAVO OSIGURANJA

83.

Član 54. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica - raniji

Član 37. Zakona o osiguranju imovine i lica

Član 277. Zakona o obligacionim odnosima

ZAJEDNICA PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA IMA PRAVO NA ZATEZNE KAMATE OD DANA NASTALE ŠTETE (ISPLAĆENIH IZNOSA PENZIJE I DRUGIH DAVANJA) I KADA NAKNADU ZAHTIJEVA OD ZAJEDNICE OSIGURANJA IMOVINE I LICA.

Iz obrazloženja:

Tužilac, u smislu člana 54. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica, ima pravo na punu naknadu štete na teret tuženog do osigurane sume, a naknada se određuje primjenom propisa o naknadi štete. Šteta je izvorno nastala u novcu, pa se u smislu člana 186.

Zakona o obligacionim odnosima, obaveza naknade štete smatra dospjelom od trenutka nastanka štete (izvršenih isplata), a u smislu člana 277. stav 1. istog zakona, dužnik koji zadocni sa ispunjenjem novčane obaveze dužuje zateznu kamatu nezavisno od činjenice da li je kriv za neispunjenje obaveze u roku ili nije. Odredbom člana 37. Zakona o osiguranju imo-

vine
(ošt
tuže
nije
prot
u to
traži
Tu
teče

84.

Član
STV.
KOJ
ODF
JE M

Iz oš

Tu
koju
mo
kon
prou
kom
u vic
na,
pen
ma p
su z
vlja
osig
ne b
prav
ispla
prim
kao p
toku
ca pl
odgo

85.

Član
OSIG
OSIG
ZAK
NAP
ZNA

Iz oš

kao
nom
Tuže
auto
cijen

vine i lica SRBiH propisana je za tužioca (oštećenog) obaveza prethodnog obraćanja tuženome (osiguravaču) radi naknade štete, ali nije propisano da se tuženi ne nalazi u docnji do proteka rokova iz tog propisa, već samo da se u tom periodu obustavlja tok zastare po traživanja.

Tuženi pogrešno smatra da zatezna kamata teče od dana donošenja prvostepene presude.

84.

Član 94. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica - novi

STVARNA ŠTETA KOJU SU PRETRPILE ZAJEDNICE PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA, A KOJU JE DUŽNA NAKNADITI ZAJEDNICA OSIGURANJA IMOVINE I LICA, NE UTVRĐUJE SE PO ODREDBAMA NOVOG ZAKONA O OSNOVAMA SISTEMA OSIGURANJA IMOVINE I LICA, UKOLIKO JE NASTALA PRIJE NJEGOVOG STUPANJA NA SNAGU.

Iz obrazloženja:

Tuženi pogrešno smatra da je stvarna šteta, koju je tužilac pretrpio izvršenim isplatama, samo procentualno nepokriveni dio penzije. Zakonski propisi koji su bili na snazi u vrijeme prouzrokovanja štete nisu predviđali da se prilikom utvrđivanja visine stvarne štete mora imati u vidu da li je uplaćivan doprinos i koliko vremena, te da stvarnu štetu predstavlja procenat penzije koji nije pokriven doprinosima. Isplata porodične penzije sa doprinosima tužiocu su za taj iznos umanjena sredstva i to predstavlja stvarnu štetu. Da nije bilo štetne radnje osiguranika tuženog, po redovnom toku stvari ne bi u navedenom periodu došlo do ostvarenja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i isplata porodične penzije. Tužilac bi i nadalje primao doprinos sve dok osiguranik ne bi stekao pravo na starosnu penziju. Okolnost da je u toku trajanja radnog odnosa osiguranika tužioca plaćen odgovarajući doprinos i time pokriven odgovarajući rizik kod sticanja prava na penziju,

85.

Članovi 65, 925. stav 2, 1089. i 1097. Zakona o obligacionim odnosima

OSIGURANIK NIJE DUŽAN DA OSIGURAVAČU VRATI DIO NAKNADE IZ OSNOVA KASKO OSIGURANJA ISPLAĆENE NAKON ZAKLJUČENJA VANSUDSKOG PORAVNANJA, AKO NAKON ZAKLJUČENJA PORAVNANJA KUPI VOZILO ISTOVJETNO UNIŠTENOM ZA NIŽU CIJENU OD NAPLAĆENE NAKNADE, UKOLIKO NIJE U VRIJEME ZAKLJUČENJA VANSUDSKOG PORAVNANJA ZNAO DA MOŽE ŠTETU OTKLONITI ZA NIŽI IZNOS.

Iz obrazloženja:

Zbog nastupanja osiguranog slučaja, tuženi kao osiguranik, pretrpio je totalnu štetu na teretnom vozilu kasko osiguranom kod tužiteljice. Tuženi je dostavio tužiteljici račun RO "Bosna-auto" od 27. 10. 1988. godine u kome je kao cijena novog istog teretnog vozila naveden iz-

U konkretnom slučaju nije u pitanju naknada nenovčane materijalne štete, koja se dosuđuje u novcu prema cijenama u vrijeme presuđenja. U pitanju je šteta koja je izvorno nastala u novcu, pa se obaveza naknade štete smatra dospjelom od trenutka nastanka štete.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 121/90 od 15. 11. 1990. godine)

nema uticaja na pravo tužioca da traži naknadu štete od tuženog u visini izvršenih prijevremenih isplata porodične penzije sa doprinosima, iz svojih sredstava. Drugačije shvatanje bilo bi suprotno opštim odredbama o naknadi štete.

U vrijeme donošenja prvostepene presude nije bio donesen novi Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica (objavljen u "Službenom listu SFRJ", broj 17/90, koji je stupio na snagu 31. 3. 1990. godine), kojim je (član 94) regulisan obim naknade štete pricinjene organizacijama koje obavljaju poslove zdravstvenog, invalidskog ili penzijskog osiguranja, ako naknadu zahtijevaju od organizacija za osiguranje, a odredbe ovog propisa se ne mogu primijeniti ni u drugostepenom postupku, ako se raspravlja i odlučuje o naknadi štete nastale do dana stupanja na snagu novog zakona, jer nije propisano retroaktivno djelovanje ove zakonske odredbe.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 121/90 od 15. 11. 1990. godine)

nos od 103.661.350 dinara. Parnične strane su zatim, dana 31. 10. 1988. godine, zaključile ugovor o vansudskom poravnanju kojim se tužiteljica obavezala tuženom isplatiti iznos od 80.855.850 dinara, koju obavezu je kasnije i ispunila. Tuženi je, nakon toga, kupio istovjetno teretno vozilo za iznos od 67.148.990 dinara, kako to proizilazi iz računa od 8. 11. 1988. godine, izdatom od RO "Bosna-auto".

Polazeći od takvog činjeničnog stanja prvostepeni sud je pravilno zaključio da tužbeni zahtjev nije osnovan.

Obligacioni odnos između parničnikih strana zasnovan je prvobitno ugovorom o osiguranju imovine, pa zatim ugovorom o poravnanju (član 1089. Zakona o obligacionim odnosima). Tužiteljica nije predložila ni jedno dokazno sredstvo iz koga bi proizlazilo da je tuženi izazvao zabludu kod tužiteljice ili je održavao u zabludi u namjeri da je time navede na zaključenje ugovora o poravnanju (član 65. ZOO), a tužiteljica ne ističe ni da je ugovor o poravnanju zasnovan na pogrešnom vjerovanju oba ugovarača da postoji pravni odnos koji u stvari ne postoji i da bez tog pogrešnog vjerovanja ne bi među njima bilo ni spora ni neizvjesnosti (član 1097. stav 1. ZOO). Ne može se prihvatiti tvrdnja tužiteljice da je tuženi u vrijeme zaključenja poravnania znao da će vozilo nabaviti po znatno nižoj cijeni od cijene iz računa od 27. 10. 1988. godine, jer iz računa od 8. 11. 1988. godine proizilazi da je toga dana, nakon što je zaključen ugovor o poravnanju, tuženi kupio teretno vozilo za cijenu od 67.148.990 dinara. Na ročištu od 5. 10. 1989. godine, održanom pred prvostepenim sudom, tuženi je izjavio da je teretno vozilo po nižoj cijeni kupio radi toga što je neko od

kupaca odustao od kupovine tog vozila za koga je trebalo platiti iznos ranije cijene od 67.148.990 dinara. Te tvrdnje tuženog tužiteljica nije pobijala na ročištu, niti na drugi način učinila osnovanom tvrdnju da postoje razlozi zbog kojih ugovor o poravnanju ne bi bio punovažan. Tužiteljica ne pobija da je u računu od 27. 10. 1988. godine navedena stvarna tržišna cijena teretnog vozila, te da je nakon odbijanja iznosa amortizacije uništenog vozila osiguranik pretrpio štetu baš u iznosu naknade koji mu je isplaćen na osnovu ugovora o poravnanju. Iznos naknade predviđen u tom ugovoru stoga nije bio veći od štete koju je osiguranik pretrpio nastupanjem osiguranog slučaja, a time nisu povrijeđene odredbe člana 925. stav 2. ZOO, koji određuje svrhu osiguranja imovine. Ugovor o poravnanju tužiteljica je, kako to proizilazi iz obavijesti o likvidaciji i naloga za isplatu štete, ispunila dana 31. 10. 1988. godine, pa je na taj način obaveza tužiteljice prestala ispunjenjem (član 295. stav 1. ZOO) i tako je šteta likvidirana, a pošto ugovor o poravnanju nije ništav, isključena je i mogućnost restitucije onog što je dato.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 52/90 od 15. 11. 1990. godine)

MJENIČNO PRAVO

86.

Član 3. Zakona o mjenici

Članovi 13. i 18. Zakona o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava

INDOSANT MJENICE NE MOŽE U REGRESNOJ MJENIČNOJ PARNICI USPJEŠNO ISTICATI PRIGOVOR DA JE MJENICA KOJA ISPUNJAVA FORMALNE USLOVE PREDVIDENE ZAKONOM O OBEZBJEDIVANJU PLAĆANJA IZMEĐU KORISNIKA DRUŠTVENIH SREDSTAVA, IZDATA PROTIVNO ODREDBAMA TOG ZAKONA, PA DA JE PROTEST U ZAKONOM PROPISANOM ROKU MORAO ZAHTIJEVATI SAM IMALAC MJENICE, A NE SLUŽBA DRUŠTVENOG KNJIGOVODSTVA.

Iz obrazloženja:

Zalilac prigovara da mjenica na kojoj se zasniva tužbeni zahtjev nije izdata kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja između korisnika društvenih sredstava, pa je sam tužilac bio dužan podići protest zbog neisplate mjenice, a ne Služba društvenog knjigovodstva koja nema takva ovlaštenja.

Prema članu 13. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava ("Službeni list SFRJ", broj 60/75-24/86) pod mjenicom u smislu ovog zakona podrazumijeva se sopstvena trasirana mjenica, domicilirana na Službu društvenog knjigovodstva kod koje se

vode računi trasanta sa dospeljošću određenog dana i avalom na cijelu mjeničnu svotu. Na ovoj mjenici, pored trasanta, avaliste i remitenta označava se i broj njihovih računa kod Službe društvenog knjigovodstva.

Mjenica u koju je prvostepeni sud izvršio uvid sadrži sve ove elemente, pa prvostepeni sud pravilno utvrđuje da je mjenica data kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja između korisnika društvenih sredstava. Služba društvenog knjigovodstva podnosi nadležnom sudu mjenicu na protest zbog neizvršenja isplate. Prema tome, podnošenje mjenice na protest zbog neisplate je pravo i obaveza Službe društvenog knjigovodstva.

Mjenica kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja je sopstvena trasirana mjenica iz člana 3. Zakona o mjenici, čiji su određeni elementi regulisani Zakonom o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava. Stoga se na mjenične odnose koji nisu regulisani ovim zakonom primjenjuju odredbe Zakona o mjenici.

Tuženi u prigovoru protiv platnog naloga nije istakao konkretne prigovore koji se zasnivaju na mjeničnom pismenu (objektivni prigovori) niti prigovore koji se zasnivaju na ličnom odnosu

87.

Član 16. stav 1. Zakona o mjenici

Član 12. Zakona o obligacionim odnosima

BANKA - INDOSANT - ESKONTER MJENICE DATE KAO SREDSTVO OBEZBJEDENJA PLAĆANJA, MOŽE U REGRESNOJ MJENIČNOJ PARNICI USPJEŠNO ISTAĆI PROTIV BANKARSKJE ORGANIZACIJE - INDOSATARA - REESKONTERA MJENICE, PRIGOVOR DA JE PREMA NJOJ ZLOMISLENO POSTUPAO U ČASU KADA JE ESKONTOM PRIBAVILA MJENICU, DA BI JE TUŽIOCU REESKONTOVALA.

Iz obrazloženja:

Obaveza mjeničnog dužnika prema imaocu mjenice ne zavisi od činjenice da li je prilikom izdavanja mjenice kao sredstva obezbjeđenja plaćanja, zaista bio zasnovan u dužničko-povjeralički odnos iz osnovnog posla, jer se o mjeničnoj obavezi odlučuje saglasno odredbama Zakona o mjenici i specijalnim odredbama Zakona o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava koje isključuju primjenu određenih odredbi Zakona o mjenici.

Međutim, po odredbi člana 16. stav 1. Zakona o mjenici, imalac mjenice ne može ostvariti pravo iz mjenice ako je prilikom njenog sticanja (u konkretnom slučaju prihvata ponude o eskontu) svjesno postupao na štetu mjeničnog dužnika.

Osnovni prigovor koji je tužena stavila osporavajući tražbinu tužioca je prigovor o svjesnom postupanju tužioca na štetu tužene prilikom eskontovanja mjenice (član 16. stav 1. Zakona o mjenici), ali prvostepeni sud nije utvrdio ni ocijenio sve činjenice koje su odlučne za pravilnu ocjenu osnovanosti tog prigovora.

Da bi se pravilno ocijenila osnovanost ovog prigovora, trebao je prvostepeni sud provoden-

88.

Članovi 46. i 47. Zakona o mjenici

Član 13. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava

MJENIČNI DUŽNICI, I ONI IZ OSNOVNOG POSLA POVODOM KOGA JE DATA MJENICA RADI OBEZBJEDENJA PLAĆANJA, DUGUJU ZATEZNE KAMATE PO STOPI ODREĐENOJ ČLANOM 47. ZAKONA O MJENICI DO STUPANJA NA SNAGU NOVELE OVOG ČLANA, TA STOPA JE BILA 6% GODIŠNJE.

dužnika sa tužiocem koji je stavio mjenično-pravni zahtjev (subjektivni prigovori).

Iz predmetne mjenice je vidljivo da je tuženi posljednjim indosamentom prenio mjenična prava na tužioca. Navodi tuženog da je mjenica izdata suprotno Zakonu o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava ne predstavljaju relevantne mjenične prigovore tuženog iz odnosa sa tužiocem, jer je indosiranjem mjenice nastala samostalna mjenična obaveza tuženog prema tužiocu.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 106/90 od 15. 11. 1990. godine)

jem odgovarajućih dokaza utvrditi kakav je bio međusobni odnos stranaka u obezbjeđenju sredstava za eskont mjenica koje su reeskontovane tužiocu, da li je tužilac prilikom eskontovanja mjenice znao za insolventnost trasanta i avaliste i ako jeste zašto o tome nije obavijestio banke, već naprotiv (kako tvrdi tužena) odgovorno lice tužioca, protiv kojeg se ovim povodom vodi i krivični postupak, sprečavalo je obavještenje banaka o insolventnosti trasanta i avaliste, a tužilac sa tuženom zaključuje ugovore o eskontu mjenica sa pojačanom odgovornošću tužene za urednost i naplativost mjenice.

Ako su tačne naprijed navedene tvrdnje tužene, a da pri tom tužena nije znala za insolventnost trasanta i avaliste, onda je tužilac postupao protivno načelu savjesnosti i poštenja (član 12. Zakona o obligacionim odnosima) i prilikom sticanja mjenica svjesno postupao na štetu tužene, pa bez obzira na to što je ugovorom o eskontu mjenica pojačana odgovornost tužene za urednost i naplativost mjenica, tužbeni zahtjev bio bi neosnovan.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 597/89 od 30. 8. 1990. isto u Pž. 510/89 i Pž. 515/89 od 30. 8. 1990. godine)

Iz obrazloženja:

U smislu člana 46. Zakona o mjenici ("Službeni list FNRJ", broj 104/46 i "Službeni list SFRJ", br. 16/65 i 45/70), svi oni koji su mjenicu trasirali, akceptirali, indosirali ili avalirali odgovaraju solidarno imaoocu mjenice. Prema članu 47. stav 1. tačka 2. istog zakona, imalac mjenice može zahtijevati kamatu po kamatnoj stopi od 6% od dospelosti mjenice.

Mjenica kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja u smislu člana 13. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava je sopstvena trasirana mjenica. Stoga se na ovu mjenicu primjenjuju odredbe Zakona o mjenici ako nije drukčije propisano Zakonom o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava, pa je prvostepeni sud pravilno postupio kada je o spornom dijelu tužbenog zahtjeva

89.

Član 85. Zakona o mjenici

Članovi 324. i 326. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

POTRAŽIVANJE VRAĆANJA ŠTEČENOG BEZ OSNOVA IMAOCA PREJUDICIRANE MJENICE PREMA NEKOM OD MJENIČNIH DUŽNIKA DOSPIJEVA KADA POZOVE TOG DUŽNIKA NA PLAĆANJE, UZ PREDAJU NENAPLAĆENE MJENICE.

Iz obrazloženja:

U smislu odredbe člana 85. Zakona o mjenici, tuženi kao trasant, čija je mjenična obaveza ugašena zbog propuštanja roka za naplatu, odgovara tužiocu kao imaoocu mjenice, ako se na njegovu štetu neosnovano obogatilo.

U konkretnom slučaju, propuštanjem roka za naplatu mjenice, tužilac je pao u povjerilačku docnju u smislu člana 326. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, ali je njegova docnja prestala i tuženi je pao u docnju sa onim danom

90.

Zakon o udruživanju i usmjeravanju sredstava rezervi za otkup garantovanog mjeničnog duga SOUR "Agrokomerc"

REGRESNI MJENIČNI DUŽNICI NE MOGU USPJEŠNO ISTICATI PRIGOVOR U MJENIČNOJ PARNICI DA JE NJIHOVA OBAVEZA PRESTALA, POŠTO JE PO POSEBNOM ZAKONU UDRUŽENA BANKA POSTALA DUŽNIK GARANTOVANOG MJENIČNOG DUGA IZ MJENICA ČIJI SU IZDAVAOCI PRAVNI SUBJEKTI SISTEMA SOUR-a "AGROKOMERC".

Iz obrazloženja:

Iako je u pitanju mjenica izdata po trasantu SOUR "Agrokomerc" RO "Inžinjeri", prvostepeni sud nije mogao zanemariti načelo da dužnici u mjeničnom pravu odgovaraju po načelu strogosti i samostalnosti. U ovom slučaju radi se o regresnoj mjeničnoj tužbi podnijetoj protiv tuženih kao regresnih mjeničnih dužnika radi regresne naplate mjenice. Tužilac je uz tužbu,

odlučivao u skladu sa odredbama Zakona o mjenici. Samo dužnik iz osnovnog posla, kada se iz tog osnova postavlja tužbeni zahtjev, dužuje kamate po kamatnoj stopi propisanoj Odlukom SIV-a o visini stope zatezne kamate. Članom 2. Zakona o izmjenama Zakona o mjenici ("Službeni list SFRJ", broj 57/89) izmijenjena je stopa zatezne kamate na mjenična potraživanja i regulisana u skladu sa saveznim zakonom kojim se uređuje visina stope zatezne kamate. Ovaj zakon nije bio na snazi u vrijeme donošenja prvostepene presude, pa je, u osporenom dijelu tužbenog zahtjeva, prvostepeni sud pravilno primijenio materijalno pravo kada je usvojio zahtjev za plaćanje kamata po kamatnoj stopi od 6%.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 489/89 od 13. 12. 1990. godine)

kada ga je tužilac prvi put pozvao da plati mjeničnu svotu iz prejudicirane mjenice kao stečeno bez osnova, stavljajući mu mjenicu na raspolaganje. U smislu člana 324. Zakona o obligacionim odnosima, dužnik dolazi u docnju kad ne ispunji obavezu u roku određenom za ispunjenje. Ako rok za ispunjenje nije određen, dužnik dolazi u docnju kada ga povjerilac pozove da ispunji obavezu, usmeno ili pismeno.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 829/89 od 29. 10. 1990. godine)

sem mjenice priložio i protest kao dokazno sredstvo da je mjenica blagovremeno, tj. u određenom roku podnesena na isplatu i da je isplata odbijena. Stoga, tužilac kao imalac mjenice ima pravo da zahtijeva da mu mjenicu isplate regresni dužnici i pravo izbora regresnih dužnika od kojih može tražiti naplatu mjenice. U odnosu na tužioca kao imaooca mjenice postoji puna solidarnost svih regresnih dužnika. Bez uticaja je pozivanje tuženih na Zakon o udruživanju i

usmjeravanju sredstava rezervi za otkup garantovanog mjeničnog duga SOUR "Agrokomerc" ("Službeni list SRBiH", broj 7/89). Navedenim zakonom utvrđen je način udruživanja dijela sredstava rezervi i usmjeravanja tih sredstava na račun Privredne banke Sarajevo - Udružena banka za otkup garantovanog mjeničnog duga SOUR "Agrokomerc", te rok i način vraćanja udruženih sredstava rezervi korisnika društve-

nih sredstava. Zakonom nije predviđeno, niti je ostavljena mogućnost, da se mjenični povjerioci mogu uputiti da svoja potraživanja po tom osnovu ostvaruju kod PBS - Udružene banke, a ne od regresnih mjeničnih dužnika.

(*Vrhovni sud BiH, Pž. 111/90 od 15. 11. 1990. godine*)

STAMBENO PRAVO

91.

Članovi 14, 42. i 50. Zakona o stambenim odnosima iz 1966. godine - raniji

USELJENJEM U TOKU 1969. GODINE U STAMBENU ZGRADU U SVOJINI, NA OSNOVU USMENO DATOG ODOBRENJA VLASNIKA DA KORISTE ZGRADU NEODREĐENO VRIJEME, USELJENJA LICA NISU STEKLA STANARSKO PRAVO.

Iz obrazloženja:

Tuženi su uselili u zgradu, koja je sada u svojini drugotuzioca, oktobra mjeseca 1969. godine, dakle nakon stupanja na snagu ranijeg saveznog Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 11/66 - prečišćeni tekst), koji je važio u vrijeme njihovog useljenja. Kako je prema odredbama čl. 14, 42. i 50. tog zakona pravo davanja stanova na korištenje u porodičnoj stambenoj zgradi imao vlasnik zgrade, a stanarsko pravo se moglo steći danom zakoni-

tog useljenja u stan na osnovu pismenog ugovora o korištenju stana zaključenog sa vlasnikom stana, to tuženi nisu mogli steći to pravo obzirom da sa tadašnjom vlasnicom, kao ni sa njenim pravnim sljednikom, nikada nisu zaključili ugovor o korištenju stana.

Ne može se smatrati da je ovakav ugovor zaključen samim usmeno datim odobrenjem ranije vlasnice da tuženi koriste kuću na neodređeno vrijeme.

(*Vrhovni sud BiH, Rev. 649/89 od 18. 5. 1990. godine*)

92.

Član 6. stav 2. i član 21. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

UNUK JE ČLAN PORODIČNOG DOMAĆINSTVA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA I ZATO IMA PRAVO DA KORISTI STAN I POSLIJE NJEGOVE SMRTI

Iz obrazloženja:

Ustavni sud Jugoslavije je odlukom broj U. 409/87 i 213/88 od 29. 6. 1988. godine ("Službeni list SFRJ", broj 61/88) utvrdio da odredba člana 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima nije saglasna sa Ustavom SFRJ u dijelu kojim je predviđeno da svojstvo člana porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava imaju samo unuci bez roditelja. Kako Skupština SR Bosne i Hercegovine nije u produženom roku do 31. 7. 1989. godine uskladila navedene odredbe sa Ustavom SFRJ, to je Ustavni sud Jugoslavije na sjednici održanoj 20. 9. 1989. godine, na osnovu člana 384. Ustava SFRJ, donio odluku kojom je utvrdio da je 31. 7. 1989. godine prestao da važi dio odredbe člana 6.

stav 2. Zakona o stambenim odnosima SRBiH koji glasi "bez roditelja" (odluka je objavljena u "Službenom listu SFRJ", broj 36/89), što znači da se članom porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava u smislu člana 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima SRBiH smatraju svi unuci, bez obzira da li imaju žive roditelje i da li su sa nosiocem stanskog prava živjeli u zajedničkom domaćinstvu duže ili kraće od deset godina. Saglasno tome, prema odredbi člana 21. stav 2. Zakona o stambenim odnosima, unucima pripada pravo da nakon smrti nosioca stanarskog prava, s kojim su živjeli u porodičnom domaćinstvu, kao korisnici stana, nastave da koriste stan.

(*Vrhovni sud BiH, Rev. 753/89 od 17. 8. 1990. godine*)

93.

Članovi 11. i 30. st. 2. i 7. Zakona o stambenim odnosima

LICE KOJE BESPRAVNO KORISTI STAN U DRUŠTVENOJ SVOJINI OSAM GODINA, STIČE STANARSKO PRAVO, UKOLIKO NOSILAC PRAVA RASPOLAGANJA STANOM NIJE U TOM ROKU POKRENUO PRED NADLEŽNIM ORGANOM POSTUPAK ZA NJEGOVO ISELJENJE.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 30. stav 1. prečišćenog teksta Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84) propisano je da svako može dati inicijativu, a zainteresovano lice zahtijev za pokretanje postupka za iseljenje bespravno useljenog lica u stan u društvenom vlasništvu, a stavom 2. da će na osnovu zahtijeva ili po službenoj dužnosti stambeni organ donijeti rješenje o ispražnjenju stana ako od dana nezakonitog useljenja do pokretanja postupka nije proteklo više od tri godine. Stavom 7. citiranog člana propisano je da se protekom roka od tri godine ne isključuje pravo davaoca stana na korištenje da zahtijeva ispražnjenje stana kod nadležnog suda u daljem roku od pet godina.

Kako je u konkretnom slučaju nesporno, da tužena kao nosilac prava raspolaganja predmetnim stanom, nije u roku od tri godine od dana bespravnog useljenja tužitelja zahtijevala njegovo iseljenje kod stambenog organa upra-

94.

Član 51. Zakona o obligacionim odnosima

Član 33. stav 1. tačka 6. Zakona o stambenim odnosima

FIKTIVAN JE UGOVOR O ZAMJENI STANOVA AKO JE JEDAN UGOVARAČ ZNAO DA DRUGI SAUGOVARAČ NEĆE USELITI U STAN KOJI MU USTUPA U ZAMJENU JER MU JE DODIJELJEN NA KORIŠTENJE DRUGI STAN.

Iz obrazloženja:

Tuženi je zaključio ugovor o zamjeni svoga stana (u društvenoj svojini) za stan Č.M. (vlasništvo tužilaca). Nesporno je da Č.M. nije uselila u stan koji je ispraznio tuženi useljavajući se u stan koji je ona do tada koristila. Č.M. je, naime, uselila u drugi stan, u društvenoj svojini, koji joj je bio dodijeljen na korišćenje prije zaključenja ugovora o zamjeni stanova. Tužioci, kao vlasnici stana, koji sada koristi tuženi, traže da se utvrdi ništavost ugovora o zamjeni, jer da je taj ugovor fiktivan, zaključen u namjeri da se u pogledu toga stana produži stanarsko pravo, sada kao pravo tuženoga, koje bi inače bilo prestalo iseljenjem Č.M. u stan koji joj je dodijeljen, i u koji je ona uistinu uselila nakon zaključenja ugovora o zamjeni, i to izravno, ne useljavajući se ni prividno u stan koji je do tada koristio tuženi.

ve niti je u daljem roku od pet godina podnijela sudu tužbu za njegovo iseljenje, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su utvrdili da je tužitelj protekom roka od osam godina (3+5), u kojem tužena nije zahtijevala njegovo iseljenje iz stana, stekao status nosioca stanarskog prava.

Kod ocjene zakonitosti odluke nije od značaja što je odredbom člana 11. Zakona o stambenim odnosima SRBiH propisano da građanin stanarsko pravo stiče danom zakonitog useljenja u stan - na osnovu ugovora o korištenju stana zaključenog na osnovu odgovarajućeg akta ili drugog akta utvrđenog ovim zakonom, koji predstavljaju punovažan osnov za useljenje u stan, jer se pored sticanja stanarskog prava pod uslovima iz navedene odredbe, stanarsko pravo stiče i protekom rokova iz odredbe st. 2. i 7. člana 30. Zakona o stambenim odnosima SRBiH.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 756/89 od 18. 10. 1990. godine)

Tužioci, vlasnici stana, se time pozivaju na pravilo iz člana 51. Zakona o obligacionim odnosima prema kome svaka obaveza mora imati dopušten osnov, a osnov je nedopušten ako je protivan načelima društvenog uređenja, prinudnim propisima ili moralu samoupravnog socijalističkog društva.

Ovaj sud smatra da je nedopušten osnov obvezivanja u ovom slučaju, samo pod pretpostavkom da je tuženi znao da drugi ugovarač - Č.M. neće useliti u stan koji je on do tada koristio i koji je dao u zamjenu za stan vlasništvo tužilaca, jer mu je već tada (drugom saugovaraču) bio dodijeljen stan na korištenje iz društvene svojine. Savjesnog ugovarača, naime, ne bi mogla pogoditi sankcija ništavosti ugovora o zamjeni, koji je inače zaključen uz saglasnost davaoca stana na korištenje, odnosno vlasnika stana.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 647/90 od 16. 11. 1990. godine)

95.

Čla

Čla

FIKT

PRI.

PRC

Iz o

F

za, i

zair

pr

kon

se i

ništ

109

odr

ma

96.

Čla

AKI

NIJ

PR

Iz c

F

odi

sav

doj

u s

l

klj

akt

var

sta

se

vilk

ma

97

ČI

NE

NE

ČL

US

DF

PC

Iz

čle

95.

Članovi 52, 109. i 110. Zakona o obligacionim odnosima

Član 34. Zakona o stambenim odnosima

FIKTIVAN UGOVOR O ZAMJENI STANOVA, ZAKLJUČEN IZMEĐU NOSILACA STANARSKOG PRAVA PRIJE STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA SRBIH, NE OSNAŽUJE SE PROTEKOM VREMENA.

Iz obrazloženja:

Fiktivan ugovor je onaj kome nedostaje kauza, ili je kauza nedopuštena (izuzetak su nekauzalni pravni postovi). Takav ugovor ne proizvodi pravna dejstva, odnosno ništav je (član 52. Zakona o obligacionim odnosima). Ništavi ugovori se ne mogu osnažiti protekom vremena i na ništavost sud pazi po službenoj dužnosti (čl. 109. i 110. ZOO), ako zakonom nije drukčije određeno. Savezni zakon o stambenim odnosima nije odstupao od ovoga načela, odstupao,

međutim, Zakona o stambenim odnosima SRBiH koji propisuje prekluzivne rokove za poništenje fiktivnog ugovora o zamjeni stana, i to od 30 dana - subjektivni rok i objektivni rok od dvije godine "od izvršene zamjene" (član 34). Time što je Zakon o stambenim odnosima SRBiH relativizirao ništavost fiktivnog ugovora o zamjeni nije osnažen fiktivni ugovor o zamjeni zaključen u vrijeme važenja Saveznog zakona o stambenim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 247/90 od 16. 11. 1990. godine)

96.

Članovi 3, 42, 50. i 170. Saveznog zakona o stambenim odnosima - bivšeg

AKO JE VLASNIK (SUVLASNIČI) STANA ZNAO DA JE UGOVOR O ZAMJENI STANOVA FIKTIVAN, A NIJE SE PROTIVIO ZAMJENI, PREČUTNO JE ZAKLJUČEN UGOVOR O ZASNIVANJU STANARSKOG PRAVA.

Iz obrazloženja:

Prije stupanja na snagu Zakona o stambenim odnosima SRBiH (31. 5. 1974. godine) važio je savezni Zakon o stambenim odnosima, koji je dopuštao zasnivanje stanarskog prava na stanu u svojini građana (čl. 3. i 42).

Ugovor o zasnivanju stanarskog prava zaključivao se u pismenoj formi (čl. 50). Međutim, ako je neformalni ugovor izvršen, pa je zasnovan odnos između korisnika stana i davaoca stana na korištenje, koji je duže trajao, smatra se da je time takav ugovor osnažen (sada pravilo iz člana 73. Zakona o obligacionim odnosima).

Prema tome, ako su tužioci (vlasnici stana) znali da dosadašnji korisnik stana Č.M. neće useliti u stan koji joj je ustupao u zamjenu tuženi, već u drugi stan, u društvenoj svojini, koji joj je prije toga dodijeljen na korištenje, a saglasili su se sa ugovorom o zamjeni i sa useljenjem tuženoga, koji je godinama izvršavao obaveze iz ugovora o korištenju stana, zasnovan je sa tuženim pravni odnos davaoca i korisnika stana. Tuženi je time stekao stanarsko pravo jer je u to vrijeme bio na snazi savezni Zakon o stambenim odnosima koji je dopuštao zasnivanje stanarskog prava na stanu u svojini građana.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 247/90 od 16. 11. 1990. godine)

97.

Član 47. stav 1. tačka 6. i član 48. stav 1. Zakona o stambenim odnosima

NE MOŽE SE SMATRATI PRIVREMENIM RADOM U DRUGOM MJESTU U ZEMLJI, ZBOG KOGA SE NE MOŽE DATI OTKAZ UGOVORA O KORIŠTENJU STANA I KADA NOSILAC STANARSKOG PRAVA I ČLANOVI NJEGOVOG PORODIČNOG DOMAĆINSTVA NE KORISTE STAN DUŽE OD ŠEST MJESECI, USPOSTAVLJANJE RADNOG ODNOSA BEZ SAGLASNOSTI NADLEŽNOG ORGANA DRUŠTVENO-POLITIČKE ZAJEDNICE, ODNOSNO UPUTE ZAJEDNICE ZA ZAPOSŁJAVANJE SA PODRUČJA NA KOME SE STAN NALAZI

Iz obrazloženja:

Da bi postojao izuzetak predviđen u odredbi člana 47. stav 1. tačka 6 i člana 48. Zakona o

stambenim odnosima, koji bi sprečavao usvajanje otkaza ugovora o korištenju stana zbog toga što su tuženi nosilac stanarskog prava i njegova supruga, tokom utvrđenog perioda ne-

korištenja stana dužeg od šest mjeseci privremeno boravili u drugom mjestu zato što su tamo otišli u svojstvu radnika u udruženom radu, takav rad je morao biti praćen davanjem odgovarajuće saglasnosti nekog od nadležnih organa društveno-političke zajednice ili upu-

ćivanjem od strane samoupravne interesne zajednice za zapošljavanje sa teritorije na kojoj se stan nalazi.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 651/89 od 18. 5. 1990. godine)

98.

Član 18. Zakona o izdvajanju i usmjeravanju sredstava za stambene potrebe i o samoupravnim interesnim zajednicama u stambenoj oblasti

NOSIOCI STANARSKOG PRAVA NISU NEPOSREDNO OVLAŠTENI DA PODNOSE TUŽBU ZA UTVRĐENJE NIŠTAVOSTI UGOVORA O PRETVARANJU TAVANŠKIH PROSTORIJA U STAN (VIŠESTAMBENA ZGRADA) I ZA ISELJENJE KORISNIKA STANA.

Iz obrazloženja:

Utvrđeno je da je drugotuženi uselio u tavan-ske prostorije i adaptirao za stanovanje uz saglasnost prvotužene samoupravne interesne zajednice stanovanja.

Tužiocima traže da se uspostavi prijašnje stanje, da se utvrdi ništavim ugovor između tuženih i da se drugotuženi iseli. Tužiocima, kao nosiocima stanarskog prava, međutim, nemaju neposred-

no takvo ovlaštenje, jer svoja prava u pogledu upravljanja stambenom zgradom vrše preko kućnog savjeta (član 18. Zakona o izdvajanju i usmjeravanju sredstava za stambene potrebe i o samoupravnim interesnim zajednicama u stambenoj oblasti ("Službeni list SRBiH", br. 13/74, 34/80 i 39/84).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 53/90 od 18. 10. 1990. godine)

PORODIČNO PRAVO

99.

Članovi 229, 230. i 251. Porodičnog zakona

DIJETE PREMA KOME RODITELJ ISPUNJAVA ZAKONSKU OBAVEZU IZDRŽAVANJA, PLAĆANJEM NOVČANIH IZNOSA ODREĐENIH SUDSKOM ODLUKOM, NEMA PRAVO DA OD TOG RODITELJA ZAHITIJEVA I IZNOSE DJEČIJEG DODATKA KOJE PRIMA POVODOM RADA U INOSTRANSTVU.

Iz obrazloženja:

Djeca kojima je sudskom odlukom dosuđeno izdržavanje, nemaju osim iznosa izdržavanja, i pravo na iznose dječijeg dodatka koje prima roditelj od stranog poslodavca, kako za vrijeme boravka na privremenom radu u inostranstvu, tako i nakon ostvarenja prava na naknadu po osnovu invalidnosti zbog doživljene povrede na radu.

Dječiji dodatak je namijenjen za izdržavanje djece, pa se uzima u obzir kod određivanja doprinosa koji su roditelji dužni davati za njihovo

izdržavanje. U situaciji kada se djeca ne nalaze kod roditelja koji ostvaruje dječiji dodatak, a obvezan je da doprinosi za izdržavanje djece prema svojim mogućnostima, prilikom ocjene tih mogućnosti uzimaju se u obzir i primanja ostvarena po osnovu dječijeg dodatka (član 251. Porodičnog zakona), pa djeci ne pripada pravo da pored dosuđenog doprinosa za izdržavanje od tog roditelja traže isplatu dječijih dodataka.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 533/90 od 16. 11. 1990. godine)

NASLJEDNO PRAVO

1990.

100.

Član 49. Zakona o nasljeđivanju

Član 66. Zakona o obligacionim odnosima

NE URAČUNAVA SE U NASLJEDNI DIO VRIJEDNOST NEKRETNINA KOJE JE NASLJEDNIK PRIMIO OD OSTAVIOCA PO OSNOVU SIMULOVANOG (PRIVIDNOG) UGOVORA O POKLONU, ZAKLJUČENOG U PISMENOM OBLIKU, KOJIM JE PRIKRIVEN DISIMULOVANI UGOVOR O PRODAJI, AKO JE OVAJ U CJELINI OBOSTRANO IZVRŠEN.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju volja ugovornih strana nije bila da zaključe ugovor o poklonu, već ugovor o prodaji (sporazumjeli su se da tuženi izmiri za svog oca zaostali iznos duga po osnovu neplaćenog poreza, a da mu otac za uzvrat prenese u vlasništvo dio svojih nekretnina). U konkretnom slučaju se radi o situaciji predviđenoj odredbom člana 66. Zakona o obligacionim odnosima. Ugovorne strane su sačinile prividan (simulovan) ugovor o poklonu, kojim

prikrivaju ugovor o prodaji (disimulovani), radi izbjegavanja poreza na promet, koji su stvarno htjele i u cijelosti izvršile. Prema tome, povodom raspravljanja zaostavštine iza umrlog oca, tuženom se, u smislu člana 49. Zakona o nasljeđivanju SRBiH, ne uračunava u nasljedni dio ono što je primio od ostavioca, jer to nije primio kao poklon.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 782/89 od 20. 9. 1990. godine)

101.

Član 67. Zakona o nasljeđivanju

FORMOM TESTAMENTA PRED SVJEDOCIMA MOŽE SE KORISTITI SAMO ZAVJEŠTALAC KOJI JE U STANJU DA PROČITA TEKST TESTAMENTA I DA GA VLASTORUČNO POTPIŠE U ZNAK SAGLASNOSTI SA SADRŽAJEM TESTAMENTA.

Iz obrazloženja:

Testament je strogo formalni pravni akti; formom se obezbjeđuje autentičnost testamenta u vrijeme kada njegov tvorac nije više u životu. Svrha propisa iz člana 67. stav 1. Zakona o nasljeđivanju prema kome se formom testamenta pred svjedocima može koristiti samo zavještalc koji zna da čita i piše, je u tome da zavještalc pročita tekst testamenta koji je treći sačinio po njegovim navodima, u prisustvu dva svjedoka. Prema tome odredbu iz navedenog člana treba shvatiti tako da se formom testamenta pred svjedocima ne može koristiti ni

zavještalc koji u datim okolnostima nije bio u stanju da sam pročita tekst testamenta i da ga vlastoručno potpiše u znak priznanja da je testament autentičan i da odgovara sadržaju njegove izjave posljednje volje. U ovom slučaju je sporno da li je zavještalc ne samo bio u stanju da pročita testament nego da li je bio uopšte pismen, jer prema navodima tužilaca znao se samo potpisati ćirilicom, a navodno nije znao čitati ni jedno pismo.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 9/90 od 28. 9. 1990. godine)

102.

Članovi 2, 84, 89. i 90. Zakona o nasljeđivanju

Paragraf 529. Opšteg građanskog zakonika - OGZ

TESTAMENTOM (LEGATOM) MOŽE SE KONSTITUISATI PRAVO SLUŽNOSTI STANOVANJA (HABITATIO) U KORIST NASLJEDNIKA (LEGATARA).

Iz obrazloženja:

Pravo služnosti stanovanja nije u suprotnosti sa načelima našeg pravnog poretka. Ovo pravo do danas nije uređeno zakonom (član 60. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima), pa se primjenjuju pravila imovinskog prava i

Opšteg građanskog zakonika koji je na ovom području važio kao pozitivni propis do 6. 4. 1941. godine (član 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih do 6. 4. 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije ("Službeni list FNRJ", broj 84/46). Prema pravnim pravilima OGZ-a pravo stanovanja se može konstituisati

bilo kao pravo služnosti produživanja ili pravo upotrebe, bilo u korist jednog lica ili porodice. Predmeti nasljeđivanja su prava i stvari koje su pripadale ostaviocu u času njegove smrti (član 2. Zakona o nasljeđivanju). Ostavilac može i za slučaj smrti, kao i za života, konstituisati i pravo

103.

Član 120. Zakona o nasljeđivanju

UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU KOJIM JE PRIMALAC IZDRŽAVANJA OSTAVIO DAVAOCU IZDRŽAVANJA SVU SVOJU NEPOKRETNU IMOVINU, OBUHVATA I NEKRETNINE NA KOJIMA JE, KAO UZURPIRANIM, UTVRĐENO PRAVO SVOJINE PRIMAOCA IZDRŽAVANJA NAKON ZAKLJUČENJA UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU.

Iz obrazloženja:

Nije sporno da je između tužitelja i njegovog oca zaključen ugovor o doživotnom izdržavanju na osnovu kojeg je otac ostavio tužitelju svu svoju nepokretnu imovinu, a tužitelj se obavezao da ga doživotno izdržava.

Sporno je da li su navedenim ugovorom obuhvaćene i nekretnine koje su u vrijeme zaključenja ugovora o doživotnom izdržavanju predstavljale uzurpaciju.

Nižestepeni sudovi su odlučujući o tužbenom zahtjevu utvrdili da je volja primaoca izdržavanja, prilikom zaključenja ugovora o doživotnom izdržavanju, bila da i sporne nekretnine prenese na davaoca izdržavanja - tužitelja, te da je primaocu izdržavanja priznalo pravo vlasništva na te nekretnine nakon zaključenja ugovora o doživotnom izdržavanju.

Polazeći od ovakvog utvrđenja nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo (član 120. stav 1. Zakona o nasljeđivanju SRBiH) kada su ocijenili da je primalac izdržavanja ugovorom o doživotnom izdržavanju na tužioća prenio i sporne nekretnine, jer u situaciji naknadno priznate uzurpacije treba uzeti da je primalac izdržavanja bio vlasnik i tih nekretnina u času zaključenja ugovora o doživotnom izdržavanju.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 25/90 od 28. 6. 1990. godine)

(Vrhovni sud BiH, Rev. 570/89 od 19. 4. 1990. godine)

(Vrhovni sud BiH, Rev. 144/90 od 16. 11. 1990. godine)

104.

Član 123. stav 3. i član 125. Zakona o nasljeđivanju

BRAČNI DRUG I POTOMCI DAVAOCA IZDRŽAVANJA NE MOGU OPRAVDATI NEISPUNJENJE OBAVEZE IZ UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU TIME DA IH PRIMALAC IZDRŽAVANJA NIJE POZIVAO DA VRŠE OBAVEZE IZ UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su usvojili zahtjev za raskid ugovora, jer su u konkretnom slučaju ispunjene zakonske pretpostavke iz člana 123. stav 3. Zakona o nasljeđivanju SRBiH za usvajanje tako postavljenog zahtjeva, pošto supruga i majka današnjih tuženih nije ispunjavala preuzete obaveze iz ugovora o doživotnom izdržavanju do svoje smrti, a ni tuženi kasnije.

Bez značaja je okolnost na koju tuženi ukazuje, da ih primalac izdržavanja nije pozivao da

preuzmu obaveze iz navedenog ugovora, jer to nije pretpostavka za raskid ugovora (član 125. naprijed citiranog zakona). U ovoj odredbi je izričito navedeno da u slučaju smrti davaoca izdržavanja njegove obaveze prelaze na njegovog bračnog druga i njegove potomke koji su pozvani na nasljeđe, ako na to pristanu. Ukoliko ne pristanu na produženje ugovora o doživotnom izdržavanju, ugovor se raskida.

105.

Članovi 126, 127. i 142. Zakona o nasljeđivanju

NASLJEDNIK GUBI PRAVO DA ZAHTIJEVA PREDAJU STVARI IZ ZAOSTAVŠTINE OD SAVJESNOG DRŽAOCA U ROKU OD JEDNE GODINE OD SAZNANJA ZA SVOJE PRAVO I ZA DRŽAOCA STVARI ZAOSTAVŠTINE. TAJ ROK NE MOŽE POČETI TEĆI PRIJE PRAVOMOĆNOSTI RJEŠENJA O PROGLAŠENJU NESTALOG LICA ZA UMRLO.

Iz obrazloženja:

tuženog podnio tužbu 13. 4. 1982. godine sa zahtjevom da mu preda dio zaostavštine koji nasljeđuje po zakonu. Tuženi je istakao prigovor zastare zahtjeva za predaju stvari zaostavštine, pozivajući se na odredbe iz člana 142.

Zakona o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH", broj 7/80).

Zakon propisuje da pravo nasljednika da zahtijeva predaju zaostavštine zastarijeva prema savjesnom držaocu za godinu dana od dana kad je nasljednik saznao za svoje pravo i za držaoca stvari zaostavštine.

Nasljeđe se otvara smrću ostavioca (član 126. ZN), a kao dan otvaranja nasljeđa za lica

106.

Član 137. stav 2. Zakona o nasljeđivanju

Član 117. Zakona o obligacionim odnosima

USTUPANJE NASLJEDSTVA SANASLJEDNIKU JE UGOVOR KOJI SE MOŽE POBIJATI ZBOG MANE VOLJE U PREKLUZIVNIM ROKOVIMA IZ ČLANA 117. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA.

Iz obrazloženja:

Nasljednik se može odreći nasljedstva, uopšte, a može se odreći i u korist sanasljednika. U ovom drugom slučaju radi se o ustupanju nasljednog dijela sanasljedniku. Ovo ustupanje podrazumijeva prihvata. U suštini radi se o dobroćinom pravnom poslu - ugovoru o darovan-

107.

Član 239. Zakona o nasljeđivanju

Član 33. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

ZAKONSKI NASLJEDNICI NE MOGU ZAHITIJEVATI BRISANJE UKNJIŽBE PRAVA SVOJINE U KORIST DAVAČOCA IZDRŽAVANJA IZVRŠENE NA OSNOVU PUNOVAŽNOG UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU I KADA JE PRAVOSNAŽNIM RJEŠENJEM O NASLJEDIVANJU RASPRAVLJENA ZAOSTAVŠTINA PRIMAČOCA IZDRŽAVANJA, A U OSTAVINSKOM POSTUPKU UČESTVOVAO, KAO NASLJEDNIK, DAVALAC IZDRŽAVANJA I NIJE SE NA UGOVOR POZVAO.

Iz obrazloženja:

Okolnost da je upis prava vlasništva u zemljišnoj knjizi izvršen na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju nakon donošenja pravosnažnog rješenja u ostavinskom postupku u kome tužena nije prezentirala navedeni ugovor, nema značaja, jer pravosnažno rješenje o nasljeđivanju ne isključuje pravo nasljednika koji je učestvovao u ostavinskom postupku, da zah-

koja su proglašena umrlima uzima se dan kada je postalo pravomoćno rješenje o proglašenju nestalog lica za umrlo, ako u samom rješenju nije kao dan smrti određen drugi dan, ali i u tom slučaju, rokovi iz Zakona o nasljeđivanju počinju teći tek od dana kada je postalo pravosnažno rješenje o proglašenju nestalog lica za umrlo.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 742/89 od 17. 8. 1990. godine)

ju. Takav ugovor, kao i svi ostali ugovori, može se pobijati i zbog mane volje, u prekluzivnim rokovima iz člana 117. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 781/89 od 20. 9. 1990. godine)

tijeva utvrđenje prava vlasništva na određenu stvar iz zaostavštine po drugom pravnom osnovu. Prema tome pravosnažno rješenje donijeto u ostavinskom postupku ne može biti prepreka ni za upis prava vlasništva na osnovu punovažnog ugovora o doživotnom izdržavanju zaključenog između tužene i ostavioca.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 47/90 od 18. 10. 1990. godine)

NADLEŽNOST

108.

Član 14. stav 1. tačka 3, član 26. st. 3. i 6. Zakona o nabavljanju i nošenju oružja i municije

Član 1. Zakona o parničnom postupku

O ZAHTJEVU VLASNIKA ZA VRAĆANJE ORUŽJA I MUNICIJE ODUZETOG U UPRAVNOM POSTUPKU, NADLEŽAN JE DA ODLUČI REDOVAN SUD U PARNIČNOM POSTUPKU

Iz obrazloženja

Tužiocjev zahtjev za vraćanje oružja i municije oduzetog u upravnom postupku zbog prekršaja koji ga čine nepodobnim za nošenje oružja je imovinsko pravni zahtjev (vlasničko-pravni), pa o takvom zahtjevu odlučuje redovni sud u parničnom postupku (član 1. Zakona o parničnom postupku).

U ovom slučaju zahtjev je neosnovan zbog toga što je oduzeto oružje poslije tri bezuspješne javne prodaje ostalo neprodato, pa je prešlo u društvenu svojinu bez naknade (član 25. stav 6. Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 768/89 od 20. 9. 1990. godine)

109.

Član 1. Zakona o parničnom postupku

Član 38. stav 1. tačka e) Zakona o redovnim sudovima

PRESTAJE NADLEŽNOST UNUTRAŠNJE ARBITRAŽE SOUR-a DA RIJEŠI SPOR IZ POSLOVNOG ODNOSA ČLANICA ČIM JEDNA OD STRANAKA ISTUPI IZ SASTAVA SOUR-a.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud se oglasio stvarno nena-
dležnom za rješavanje spora iz poslovnog od-
nosa jer je, polazeći od Samoupravnog spo-
razuma o udruživanju u SOUR i Pravilnika o
unutrašnjoj arbitraži, izrazio pravni stav da po-
stoji nadležnost unutrašnje arbitraže za postu-
panje u ovom predmetu.

U žalbi se iznosi nova činjenica od koje
zavisi pravilnost navedene ocjene prvostepe-
nog suda. Tužilac je uz žalbu dostavio fotokopi-
ju izvoda iz sudskog registra Osnovnog suda

udruženog rada, iz koga proizilazi da se, počev
od 7. 6. 1989. godine, tužilac više ne nalazi u
sastavu navedenog SOUR-a. Ova okolnost sva-
kako bi dovela do nenadležnosti unutrašnje ar-
bitraže i obaveze redovnog suda da riješi
konkretan spor. U smislu člana 1. Zakona o
parničnom postupku i člana 38. stav 1. tačka e)
Zakona o redovnim sudovima SRBiH, redovni
sud uvijek rješava sporove iz poslovnih odnosa,
ako izričito nije predviđena nadležnost unu-
trašnje arbitraže ili nekog drugog suda.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 667/89 od 29. 10. 1990. godine)

110.

Član 16. Zakona o parničnom postupku

Članovi 55. i 56. Zakona o premjeru i katastru zemljišta

SUD NIJE NADLEŽAN DA ODLUČUJE O ZAHTEJUV ZA ISPRAVKU KATASTARSKIH MAPA U KOJE SU
GREŠKOM, NA ZEMLJIŠTU U POSJEDU TUŽILACA, UCRTANI NEPOSTOJEĆI NEKATEGORISANI
PUTEVI.

Iz obrazloženja:

Tužba sa zahtjevom za brisanje nekategorisanih puteva u katastarskoj mapi ucrtanih na zemljištu tužilaca, zbog greške prilikom aviosnimanja 1968. godine, upravljena protiv opštine, pravilno je odbačena.

Prema odredbi člana 55. Zakona o premjeru i katastru zemljišta ("Službeni list SRBiH", broj 14/78), održavanje premjera i katastra zemljišta vrši nadležni opštinski organ uprave, a prema odredbi člana 56. istog zakona, nadležni opštinski

ski organ uprave u vršenju poslova održavanja premjera i katastra zemljišta dužan je da otklanja sve nedostatke i propuste u snimanju detalja, geodetskom elaboratu, planovima, karti i katastarskom operatu.

S obzirom da tužitelji u ovoj pravnoj stvari traže da se otklone nedostaci učinjeni prilikom aviosnimanja, za rješenje ovog spora nije nadležan sud nego organ uprave.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 67/90 od 18. 10. 1990. godine)

PARNIČNI POSTUPAK

111.

Članovi 15. i 63. Zakona o parničnom postupku

SUD OPŠTE MJESNE NADLEŽNOSTI NE MOŽE SE OGLASITI MJESNO NENADLEŽNIM ZA SUDENJE U SPORU KOJI JE KOD NJEGA POKRENUT PODNOŠENJEM TUŽBE, AKO JE TEK IZA TOG MOMENTA OTVOREN STEČAJNI POSTUPAK NAD JEDNOM OD STRANAKA.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 63. Zakona o parničnom postupku za suđenje u sporovima koji nastaju u toku ili povodom stečajnog postupka, mjesno je isključivo nadležan sud na čijem se području nalazi sud koji sprovodi stečajni postupak. To podrazumijeva postojanje stečajnog postupka u momentu zasnivanja mjesne nadležnosti suda u smislu odredaba ovog člana. Odredbama ovog člana predviđeno je zasnivanje mjesne nadležnosti, a ne i njena izmjena ako u toku parnice dođe do otvaranja stečajnog postupka.

U smislu člana 15. stav 3. Zakona o parničnom postupku, ako se u toku postupka promijene okolnosti na kojima je zasnovana nadležnost suda, sud koji je bio nadležan u vrijeme podnošenja tužbe ostaje i dalje nadležan iako bi usljed ovih promjena bio nadležan drugi redovni sud iste vrste. Kako je nadzorcem otvoren stečajni postupak nakon pokretanja ove parnice prvostepeni sud nije mogao donijeti rješenje kojim se oglašava nenadležnim za odlučivanje u ovom sporu.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 642/89 od 30. 8. 1990. godine)

112.

Član 70. Zakona o parničnom postupku

SUD ČIJA JE MJESNA NADLEŽNOST UGOVORENA, NADLEŽAN JE DA SUDI U SPORU O PLAĆANJU ZATEZNIH KAMATA ZBOG NEBLAGOVREMENOG ISPUNJENJA NOVČANE OBAVEZE IZ UGOVORA NA KOJI SE ODNOSI PROROGACIONI SPORAZUM.

Iz obrazloženja:

Iz spisa proizilazi da je Sporazum o zajedničkom planu snabdijevanja za 1988. godinu priložen uz tužbu. Taj sporazum su potpisali ovlaštene predstavnici parničnih stranaka.

Tačkom 16. navedenog sporazuma ugovoreno je da je u slučaju spora nadležan sud u B.L. iz čega proizilazi da je ugovorena nadležnost suda u svim sporovima koji nastaju između

tužioca (prodavca) i tuženog (kupca) u realizaciji kupoprodajnog ugovora, što je zapravo sadržina Sporazuma o zajedničkom planu snabdijevanja za 1988. godinu. U takvoj pravnoj situaciji sud, čija je mjesna nadležnost ugovorena, nadležan je i za spor o plaćanju zateznih kamata zbog neblagovremenog plaćanja novčane obaveze iz ovog ugovora u privredi.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 836/89 od 15. 11. 1990. godine)

113.

Član 70. Zakona o parničnom postupku

NE MOŽE SE SMATRATI VALJANIM PROROGACIONIM SPORAZUMOM FAKTURA KOJU JE IZDAO SAMO POVJERILAC - TUŽILAC, PA PRILAGANJE OVE UZ TUŽBU, NE MIJENJA OPŠTU MJESNU NADLEŽNOST I KADA JE U FAKTURI KOJOJ DUŽNIK NIJE PRIGOVORIO, NAVEDENO DA JE UGOVORENA MJESNA NADLEŽNOST.

Iz obrazloženja:

Tužilac navodi da je u priloženoj fakturi uz tužbu naznačeno da je za sve sporove mjesno nadležan sud u mjestu isporučiooca robe, a da pri prijemu fakture tuženi nije stavio nikakve prigovore na takvu klauzulu, pa da je time prihvatio i nadležnost suda u Sarajevu.

Žalba nije osnovana.

Prema odredbi člana 70. Zakona o parničnom postupku, stranke se mogu, pod uslovima predviđenim u toj odredbi, sporazumjeti o mjesnoj nadležnosti suda pismenim sporazumom koji se mora priložiti uz tužbu. Tužilac uz tužbu nije priložio pismeni sporazum stranaka o mjesnoj nadležnosti suda u Sarajevu već fakturu u kojoj je jednostrano naznačeno da je za sve sporove nadležan privredni sud u mjestu isporučiooca robe.

Kako pismeni sporazum o mjesnoj nadležnosti suda mora biti potpisan od zakonskih zastupnika ugovornih stranaka, da bi mogao proizvesti pravno dejstvo, to se ne može uzeti

114.

Član 92. Zakona o parničnom postupku

PUNOVAŽNO JE SUDSKO PORAVNANJE ZAKLJUČENO NA ROČIŠTU KOME JE PRISUSTVOVAO I TUŽILAC, IAKO GA JE ZA TUŽIOCA POTPISAO ADVOKAT, KOGA JE KAO PUNOMOĆNIKA SA SOBOM TUŽILAC DOVEO I ČIJE JE RADNJE OČIGLEDNO ODOBRILO, I BEZ OBZIRA NA TO ŠTO U SPISU NEDOSTAJE PISMENA PUNOMOĆ ZA ADVOKATA.

Iz obrazloženja:

Osnovano je odbijen zahtijev tužioca da se utvrdi da zaključeno sudsko poravnanje nije punovažno. Tužilac smatra da su zbog nedostatka pismenog punomoćja radnje koje je preduzeo advokat, kao njegov punomoćnik, bez učinka, a time i sudsko poravnanje koje je u ime njega potpisao punomoćnik. Međutim, nedostatak pismene punomoći zaključeno sudsko poravnanje ne čini nepunovažnim, jer je zaključeno na ročištu na kome je bio prisutan tužilac i lice koga je on angažovao kao puno-

115.

Član 98. stav 4. Zakona o parničnom postupku

PARNIČNA STRANKA MOŽE ODOBRI TI PARNIČNU RADNJU KOJU JE U NJENO IME PREDUZELO LICE BEZ PUNOMOĆI I PO PROTEKU SUDSKOG ROKA ZA OTKLANJANJE NEDOSTATKA, PA ČAK I U ŽALBI NA RJEŠENJE O ODBACIVANJU PRAVNOG LIJEKA IZJAVLJENOG U IME STRANKE OD NEOVLAŠTENOG LICA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je dopisom naložio tuženom da u roku od 8 dana dostavi urednu punomoć za zastupanje (za izjavljivanje revizije), odnosno odobri parnične radnje preduzete od strane radnika Radne zajednice zajedničkih službi. U tom roku tužena nije izjavila da odobrava preduzete parnične radnje, te je prvostepeni sud, na osnovu člana 389. Zakona o parničnom postupku, donio pobijano rješenje kojim je reviziju odbacio kao nedozvoljenu. Kako je tuženi nakon isteka roka od 8 dana izjavio (u podnesku priloženom uz žalbu) da naknadno odobrava preduzete parnične radnje od strane radnika Radne zajednice zajedničkih službi, izjavljena

116.

Član 117. Zakona o parničnom postupku

NEMA USLOVA ZA PODNOŠENJE PRIJEDLOGA ZA POVRAĆAJ U PREDŠNJE STANJE ZBOG PROPUŠTENOG ROČIŠTA, AKO PODNOSILAC PRIJEDLOGA NIJE UREDNO OBAVIJEŠTEN O ZAKONSKOM ROČIŠTU.

58

da su stranke ugovorile mjesnu nadležnost suda u Sarajevu.

(*Vrhovni sud BiH, Pž. 688/90 od 18. 10. 1990. godine*)

moćnika, kao i protivna stranka, pa je očigledno da se tužilac saglasio sa zaključenjem poravnanja i da je punovažno bez obzira što ga lično nije od potpisao. Stvarno je ovlaštenje za zaključenje poravnanja dato pred sudom na ročištu na kome je zaključeno poravnanje, pa dosljedno tome radnje koje je preduzeo punomoćnik imaju pravno dejstvo kao da ih je preduzeo sam tužilac - član 92. Zakona o parničnom postupku.

(*Vrhovni sud BiH, Rev. 775/89 od 27. 9. 1990. godine*)

revizija nije više nedozvoljena pošto je izjavljena od lica koje je ovlašćeno na podnošenje revizije (ta radnja je naknadno odobrena u smislu odredaba stava 4. člana 98. Zakona o parničnom postupku).

Stavom 4. člana 98. Zakona o parničnom postupku, koji predviđa mogućnost naknadnog odobrenja preduzetih parničnih radnji bez ovlašćenja, ne određuje se zakonski prekluzivni rok u kome se mora izvršiti naknadno odobrenje parničnih radnji, a da u suprotnom nastupa prekluzija zbog čega bi se preduzete parnične radnje od neovlašćenog lica ukinule.

(*Vrhovni sud BiH, Pž. 759/89 od 26. 7. 1990. godine*)

Iz obrazloženja:

Pravilno je postupio prvostepeni sud kada nije dozvolio povraćaj u predašnje stanje zbog propuštenog ročišta. Propuštanje ročišta za koje tuženi nije primio poziv ne predstavlja razlog za povraćaj u predašnje stanje. U smislu odredbe člana 117. Zakona o parničnom postupku, prijedlog za povraćaj u predašnje stanje može se podnijeti kad se iz opravdanih razloga pro-

pusti rok ili ročište. U nedostatku poziva za ročište nema ni opravdanog ni neopravdanog propuštanja, s obzirom da ne postoji saznanje o zakonskom ročištu, niti uredan poziv po kojem bi stranka trebala postupiti. Neuredna dostava poziva predstavlja žaibeni razlog, a ne razlog za povraćaj u predašnje stanje zbog propuštenog ročišta.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 827/89 od 18. 10. 1990. godine)

117.

Član 121. stav 2. i član 354. st. 1. i 2. tačka 7. Zakona o parničnom postupku

KADA PRIJEDLOG ZA POVRAĆAJ U PREDASHNJE STANJE ZBOG PROPUSHTENOG ROKA ZA IZJAVU ŽALBE NA PRESUDU, ODBIJE PREDSEDNIK VIJEĆA PRVOSTEPENOG SUDA, BEZ ODRŽAVANJA ROČIŠTA, POČINJENA JE BITNA POVREDA ODREDBA PARNIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 354. STAV 1. U VEZI SA ČLANOM 121. STAV 2. ZPP NA KOJU DRUGOSTEPENI SUD PAZI SAMO AKO SE NA NJU UKAŽE ŽALBA. NIJE POČINJENA I BITNA POVREDA ODREDBA PARNIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 354. STAV 2. TAČKA 7. ZPP, AKO JE O OSNOVANOSTI PRIJEDLOGA ODLUČENO NA OSNOVU NAVODA IZ SAMOG PRIJEDLOGA.

Iz obrazloženja:

Rješenje o odbijanju prijedloga za povraćaj u predašnje stanje donio je predsjednik vijeća prvostepenog suda, očigledno postupajući analogno odredbama člana 278. ZPP, iako je, u smislu člana 121. stav 2. ZPP, sud trebao po tom prijedlogu zakazati ročište, jer se prijedlog ne zasniva na opštepoznatim činjenicama. Na ovu relativnu bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 1. ZPP žalba, međutim, ne ukazuje, pa je ovaj drugostepeni sud ne može uzeti u obzir (član 365. stav 2. u vezi sa članom 381. ZPP). Po ocjeni ovog suda,

propuštanjem održavanja ročišta pred prvostepenim sudom, nije u konkretnom slučaju počinjena apsolutno bitna povređa odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 7. ZPP, na koju bi ovaj sud morao paziti po službenoj dužnosti, jer je osnovanost prijedloga tuženog otkinjena na osnovu navoda u samom prijedlogu i na osnovu isprava na koje se pozvao i koje je priložio sam tuženi, a koje nije porekao ni u žalbi, pa mu nije uskraćena mogućnost da raspravlja pred sudom.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 516/90 od 13. 12. 1990. godine)

118.

Članovi 134. i 149. Zakona o parničnom postupku

NE MOŽE SE ISTINITOST PODATKA O DANU DOSTAVLJANJA NA UREDNO POPUNJENOJ DOSTAVNICI USPJEŠNO OBARATI SAMO POZIVOM NA PODATKE IZ INTERNOG PROTOKOLA STRANKE - DRUŠTVENOG PRAVNOG LICA O DATUMU PRIJEMA SUDSKOG PISMENA.

Iz obrazloženja:

Dostavljanje društvenim licima vrši se predajom pismena licu ovlašćenom za prijem pismena ili radniku koji se zatekne u kancelariji odnosno poslovnoj prostoriji (stav 1. člana 134. Zakona o parničnom postupku), a potvrdu o izvršenom dostavljanju (dostavnicu) potpisuju primalac i dostavljač (stav 1. člana 149. Zakona o parničnom postupku). Prema tome, potpisana dostavnica stvara pretpostavku, koja se može obarati, o danu prijema pismena. Ona se ne može uspješno obarati tvrdnjama tuženog u

žalbi da je u njegov protokol upisan drugi datum prijema mandatne tužbe.

Takav upis tuženog u protokol ne stvara pretpostavku o datumu prijema pismena, a žalba ne ističe relevantna dokazna sredstva iz kojih bi proizlazilo da je na dostavnici netačno naznačen datum dostavljanja (prema odredbama stava 6. člana 149. Zakona o parničnom postupku, dozvoljeno je dokazivati da je na dostavnici netačno označen datum dostavljanja).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 806/89 od 30. 8. 1990. godine)

119.

Članovi 136. stav 1, 332. i 354. stav 2. tačka 6. Zakona o parničnom postupku.

DOSTAVLJANJE PARNIČNOJ STRANCI - STRANOM LICU U SR NJEMAČKOJ, MORA SE VRŠITI DIPLOMATSKIM PUTEM, PA AKO POZIV ZA ROČIŠTE SA TUŽBOM NIJE TAKO DOSTAVLJEN, NE POSTOJE ZAKONSKE PRETPOSTAVKE ZA DONOŠENJE PRESUDE ZBOG IZOSTANKA.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 136. stav 1. Zakona o parničnom postupku, kad dostavljanje treba izvršiti licima ili ustanovama u inostranstvu ili strancima koji uživaju pravo imuniteta, dostavljanje će se izvršiti diplomatskim putem, ako u međunarodnom ugovoru ili u ovom zakonu nije što drugo određeno.

SFR Jugoslavija i SR Njemačka su potpisnice Haške konvencije o građanskom postupku od 1. 3. 1954. godine ("Službeni list FNRJ" - dodatak broj 6/62). Prema odredbama čl. 1. i 3. ove konvencije dostavljanje pismena namijenjenih licima koja žive u inostranstvu vrši se diplomatskim putem, a zahtjev za dostavljanje i pismeno koje se dostavlja sastavljaju se na jeziku zamoljene vlasti ili na jeziku dogovorenom između dvije zainteresovane države.

Prema povratnici u spisu, poziv za ročište za glavnu raspravu, zakazano za 30. 3. 1988. godi-

ne i tužba, tuženom su dostavljeni preko pošte preporučenom pošiljkom i ova pismena tuženom predata 9. 3. 1988. godine.

Ovakav način dostavljanja je u suprotnosti sa citiranim odredbama Haške konvencije o građanskom postupku, pa kako ni posebnim dvostranim ugovorom između SFR Jugoslavije i SR Njemačke nije drukčije regulisan način dostavljanja sudskih pismena licima u inostranstvu, dostavljanje je izvršeno suprotno odredbama člana 136. stav 1. Zakona o parničnom postupku.

Kako tuženi nije uredno pozvan na ročište na kome je donesena pobijana presuda, njenim donošenjem prvostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 6. Zakona o parničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 636/90 od 29. 10. 1990. godine)

120.

Član 145. Zakona o parničnom postupku

NEMA USLOVA ZA DOSTAVLJENJA PISMENA STRANCI PRIBIJANJEM NA OGLASNOJ TABLI SUDA, AKO JE SUDU POZNATA ADRESA NJEGOVOG BORAVIŠTA U INOSTRANSTVU.

Iz obrazloženja:

Na prvo ročište za glavnu raspravu na kojoj je pozvan uz odgovor na tužbu, tuženi nije pristupio, jer se nije nalazio na adresi u tužbi nego na privremenom radu u SR Njemačkoj, kako je to konstatovano na povratnici. Zakonska zastupnica mlđb. tužitelja na poziv suda dostavila je adresu tuženog u SR Njemačkoj, pa je na ročište od 17. 5. 1984. godine, pozvan na tu adresu i preko oglasne table suda. Međutim, dostava adrese u SR Njemačkoj nije izvršena, a sud je to ročište proveo u odsutnosti tuženog poprimajući da je uredno obaviješten. Na tom ročištu je doneseno rješenje o vještačenju i

tuženom dostavljeno na adresu u SR Njemačkoj ali je vraćeno neuručeno. Sljedeće ročište zakazano je za 26. 2. 1985. godine i na to ročište tuženi je pozvan preko oglasne table suda, iako se za to nisu sticali uslovi iz člana 145. stav 2. Zakona o parničnom postupku. Na tom ročištu donesena je presuda koja je tuženom takođe dostavljena preko oglasne table protivno navedenoj odredbi.

Iz izloženog slijedi, da tuženom propuštanjem dostavljanja nije data mogućnost da raspravlja pred sudom.

(Vrhovni sud BiH, Gž. 15/90 od 14. 6. 1990. godine)

121.

Član 164. st. 6. i 7. Zakona o parničnom postupku

TUŽILAC NE MOŽE ZAHITIJEVATI NAKNADU PARNIČNIH TROŠKOVA PISMENIM PODNESKOM UPUCENOM SUDU TEK NAKON PRIJEMA RJEŠENJA O OKONČANJU POSTUPKA KOJE JE DONESENO NA OSNOVU NJEGOVE IZJAVE O POVLAČENJU TUŽBE

Iz obrazloženja:

Pobijano rješenje o naknadi parničnih troškova tužiocu prvostepeni sud donosi nakon dostavljanja rješenja o povlačenju tužbe, usvajajući u cijelosti opredijeljeni zahtjev tužioca za naknadu troškova postupka dat u podnesku upućenom sudu nakon prijema rješenja da je tužba povučena.

To rješenje prvostepeni sud pogrešno zasni-va na odredbama stava 6. člana 164. Zakona o parničnom postupku (suprotno osnovnom pravilu iz stava 3. člana 164. Zakona o parničnom postupku da je zahtjev za naknadu troškova stranka dužna staviti najdocnije do završetka raspravljanja koje prethodi odlučivanju o troškovima, a ako se donosi odluka bez prethodnog raspravljanja stranka je dužna taj zahtjev staviti u prijedlogu o kome sud treba da odluči), koje

122.

Član 187. Zakona o parničnom postupku

Član 63. stav 2. Zakona o eksproprijaciji

VLASNIK STAMBENE ZGRADE (POSEBNOG DIJELA ZGRADE) IMA PRAVNI INTERES ZA UTVRĐENJE DA JE TREĆI KORISTIO STAMBENU ZGRADU (POSEBAN DIO ZGRADE) PO OSNOVU PREKARIJA KOJI JE OPOZVAN, A NE KAO NOSILAC STANARSKOG PRAVA.

Iz obrazloženja:

Utvrđeno je da su tuženi besplatno koristili tužiočevu stambenu zgradu, uz njegovu saglasnost, prekaristički i da je prekarij opozvan čak prije eksproprijacije (paragraf 974. Opšteg građanskog zakonika).

Tužilac ima pravni interes za utvrđenje da tuženi nisu bili nosioci stanarskog prava jer od

123.

Član 231. Zakona o parničnom postupku

JAVNE ISPRAVE KOJE SU IZDALI NADLEŽNI ORGANI SR NJEMAČKE IMAJU DOKAZNU SNAGU KAO I DOMAĆE ISPRAVE AKO SU SNABDJEVENE POTVRDOM VJERODOSTOJNOSTI.

Iz obrazloženja:

Izvod iz matične knjige rođenih kojeg je izdao nadležni organ SR Njemačke, kao javna isprava, prema odredbama Konvencije o stranim javnim ispravama od 5. 10. 1961. godine ("Službeni list FNRJ" - dodatak 10/62) važi kao domaća isprava ako je na nju stavljena potvrda vjerodostojnosti ("apostille"). Prema tome važi

124.

Član 301. Zakona o parničnom postupku

NE RADI SE O PRAVNOSNAŽNO PRESUĐENOJ STVARI ZBOG ODRICANJA OD TUŽBENOG ZAHTJEVA, KADA U NOVOJ PARNICI TUŽILAC ZAHTIJEVA ISPLATU RANIJEG SPORNOG IZNOSA POZIVOM NA VANSUDSKO PORAVNANJE ZAKLJUČENO PRIJE ODRICANJA OD RANIJEG TUŽBENOG ZAHTJEVA ZA ISPLATU RAZLIKE U CIJENI.

obavezuju sud da posebnim rješenjem odluči o naknadi troškova u toku postupka (tj. do zaključenja glavne rasprave, a ne i nakon toga, kako je to učinio prvostepeni sud) samo ako pravo na naknadu troškova ne zavisi od odluke o glavnoj stvari.

Odredbe stava 7. člana 164. Zakona o parničnom postupku daju procesna ovlaštenja tuženom, a ne tužiocu, da, ako povlačenje tužbe nije izvršeno na raspravi, zahtjev za naknadu troškova može staviti u roku od 15 dana po prijemu obavještenja o povlačenju tužbe. Naime, tužilac u podnesku kojim povlači tužbu može zahtijevati i troškove parničnog postupka, te je isključena i eventualna analogna primjena odredaba člana 164. stav 7. Zakona o parničnom postupku na tužioca.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 46/90 od 15. 11. 1990. godine)

toga zavisi visina naknade za eksproprijiranu zgradu (člana 63. stav 2. Zakona o eksproprijaciji). Zbog toga je neosnovan prigovor da tužilac nije bio ovlašten da podnese ovu tužbu (član 187. Zakona o parničnom postupku).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 780/89 od 20. 9. 1990. godine)

zakonska presumpcija da je istinit datum rođenja označen u navedenoj ispravi, kao što se smatraju istinitim i ostali podaci, pa i to da je otac ono lice koje je u toj ispravi označeno, dok se ne dokaže suprotno (član 231. Zakona o parničnom postupku).

(Vrhovni sud BiH, Gvl. 26/89 od 20. 12. 1990. godine)

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud smatra da je stvar koja je predmet ovog spora pravnosnažno presuđena u parnici između istih stranaka vođenoj pod brojem Ps. 127/80 (tužilac se odrekao tužbenog zahtjeva, što je sud konstatovao rješenjem od 20. 2. 1981. godine), te odbacuje tužbu rješenjem, na osnovu člana 301. stav 1. Zakona o parničnom postupku.

Iz istorijata tužbe u predmetu broj Ps. 127/80, izjava stranaka i isprava u spisima proizilazi da je tužilac od tuženog zahtijevao isplatu ostatka cijene za izvedene radova (montažu montažnih kuća), na osnovu ugovora od 8. 11. 1977. godine. Tužbom u ovom sporu tužilac zahtijeva da mu tuženi isplati iznos duga iz zaključenog vansudskog poravnjanja koji je, prema tvrdnjama tužioca, bio preduslov da se tužilac odrekne tužbenog zahtjeva u parnici broj Ps. 127/80.

Da li je neka pravna stvar pravnosnažno presuđena utvrđuje se na osnovu subjektivnog i

125.

Član 331. Zakona o parničnom postupku

PRIZNANJE TUŽBENOG ZAHTJEVA KOJIM JE ZAHTIJEVANO PLAĆANJE ZATEZNE KAMATE PO STOPI IZ ODLUKE SIV-a O VISINI STOPE ZATEZNE KAMATE, OBUHVATA I KASNIJI ZAHTIJEV TUŽIOCA ZA PLAĆANJE ZATEZNE KAMATE PO STOPI IZ ČLANA 1. ZAKONA O VISINI STOPE ZATEZNE KAMATE, POČEV OD 7. OKTOBRA 1989. GODINE.

Iz obrazloženja:

Postupajući u smislu člana 331. Zakona o parničnom postupku, prvostepeni sud je donio presudu na osnovu priznanja, jer je tuženi podneskom priznao tužbeni zahtjev.

Na kasnije održanoj glavnoj raspravi tužilac nije preinačio tužbu u smislu člana 191. Zakona o parničnom postupku, već je tužbeni zahtjev u dijelu za isplatu zatezних kamata, opredijelio u skladu sa odredbama Zakona o visini stope zatezne kamate ("Službeni list SFRJ", broj 57/89) koji je stupio na snagu dana 7. oktobra 1989. godine. U vrijeme kada je tuženi podneskom priznao tužbeni zahtjev navedeni zakon nije bio donesen, a tužbeni zahtjev i priznanje su bili zasnovani na odredbi člana 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima. Ta odredba, kao i odredba člana 1. Zakona o izmjenama Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 57/89) kogentne su prirode i visina

126.

Članovi 156. stav 1. i 162. stav 3. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada - raniji, sada članovi 40. stav 2. i 45. stav 3. Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji

SUD ĆE U PRESUDI KOJU DONOSI NAKON ZAKLJUČENOG PRINUDNOG PORAVNANJA OBAVEZATI TUŽENOG - DUŽNIKA DA OD UTVRĐENE TRAŽBINE ISPLATI TUŽIOCU ODREĐENE (BROJKOM) IZNOSE I U ODREĐENIM ROKOVIMA, SAGLASNO USLOVIMA IZ PRINUDNOG PORAVNANJA.

objektivnog elementa - istovjetnosti lica i pravne stvari. U ovom sporu stranke su iste kao i u sporu vođenim u predmetu broj Ps. 127/80, ali prvostepeni sud nije pouzdano utvrdio da li je sadržina zahtjeva tužioca identična kao u ranije vođenom sporu (broj Ps. 127/80). Prvostepeni sud bio je prvenstveno dužan utvrditi da li su parnične stranke zaključile ugovor o poravnanju (član 1089. Zakona o obligacionim odnosima), kako to ističe tužilac ili eventualno, ugovor o prenovu (novaciji) - član 348. Zakona o obligacionim odnosima. Ukoliko su stranke zaključile ugovor o poravnanju ili ugovor o prenovu, a tužilac zahtijeva izvršenje obaveze dužnika iz nekog od tih ugovora, tada je različita sadržina zahtjeva (tužbe) u odnosu na zahtjev tužioca postavljen u parnici broj Ps. 127/80 i stvar ne bi bila pravnosnažno presuđena.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 451/90 od 26. 7. 1990. godine)

stope zatezne kamate ne može se drugačije ugovarati, niti se isplate zatezних kamata povjerilac može unaprijed odreći, a sud u smislu člana 3. stav 3. tačka 1. Zakona o parničnom postupku ne bi mogao uvažiti raspolaganja stranaka koja bi bila u suprotnosti sa navedenim odredbama. Obzirom na ovo, mora se prihvatiti da je priznanje tužbenog zahtjeva, u odnosu na zateznu kamatu, obuhvatilo priznanje visine stope zatezne kamate koja je propisana zakonom. Na pravilnost ovakvog shvatanja ukazuje i odredba člana 20. a) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 27/90), prema kojoj povjerilac i dužnik mogu u izvršnom postupku tražiti isplatu zatezne kamate po izmijenjenoj stopi, ako je do promjene u visini stope zatezne kamate došlo nakon nastanka izvršne isprave.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 839/89 od 18. 10. 1990. godine)

Iz obrazloženja:

Kako je u toku parnice zaključeno prinudno poravnanje između tuženog i njegovih povjerilaca, trebalo je na pouzdan način utvrditi koliko iznose dospjela potraživanja tužioca na dan kada je održano ročište na kome je odobreno prinudno poravnanje i u kom obimu od tog iznosa postoji obaveza tuženog prema tužiocu, prema prinudnom poravnanju i rokovima

127.

Član 400. Zakona o parničnom postupku

REVIZIJA PROTIV RJEŠENJA DRUGOSTEPENOG SUDA KOJIM JE POSTUPAK PRAVOSNAŽNO ZAVRŠEN DOZVOLJENA JE SAMO U SPOROVIMA U KOJIMA BI BILA DOZVOLJENA REVIZIJA PROTIV PRAVOSNAŽNE PRESUDE.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 400. stav 1. Zakona o parničnom postupku stranke mogu izjaviti reviziju protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravosnažno završen, pod uslovom

128.

Član 450. stav 2. Zakona o parničnom postupku

NIJE BLAGOVREMEN PRIGOVOR NA PLATNI NALOG KOJI JE VEĆ POSTAO PRAVOSNAŽAN I KADA JE IZJAVLJEN U ROKU OD OSAM DANA OD DANA PRIJEMA PRIMJERKA PLATNOG NALOGA KOJI JE SUD POGREŠNO PONOVO DOSTAVIO TUŽENOM, SA UPUTOM O PRAVU NA PRIGOVOR.

Iz obrazloženja:

Tuženi je platni nalog od 15. 10. 1984. godine primio dana 2. novembra 1984. godine i nije ga pobijao prigovorom u roku od osam dana od dana prijema (stav 2. člana 448. Zakona o parničnom postupku), tako da je izdati platni nalog postao pravosnažan u smislu stava 2. člana 450. Zakona o parničnom postupku.

Pravosnažni platni nalog prvostepeni sud je greškom ponovo dostavio tuženom, a tuženi ga

129.

Član 450. stav 2. Zakona o parničnom postupku

TUŽENI DUŽNICI IZ ISTE MJENICE NISU JEDINSTVENI SUPARNIČARI, PA JE PLATNI NALOG IZDAT NA OSNOVU MJENICE POSTAO PRAVOSNAŽAN U ODNOSU NA ONE TUŽENE KOJI NISU IZJAVILI PRIGOVOR.

Iz obrazloženja:

Dejstvo pravne radnje jednog tuženoga kao solidarnog dužnika (suparničara) ne proteže se i na ostale tužene suparničare. Ukoliko je mjenica ili neka pravna radnja koja proizilazi po mjeničnoj obavezi, nevažeća za jednog od solidarnih dužnika, to se automatski ne odnosi i na ostale dužnike. Dužnici u mjeničnom pravu, bez

plaćanja, pa saglasno tom utvrđenju obavezati tuženog na plaćanje utužene tražbine u određenom iznosu i rokovima, kako je to predviđeno odredbom člana 162. stav 3, u vezi sa članom 156. stav 1. tačka 3. tada važećeg Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada ("Službeni list SFRJ", broj 72/86).

(*Vrhovni sud BiH, Pž. 72/90 od 15. 11. 1990. godine*)

da bi revizija bila dozvoljena protiv pravosnažne drugostepene presude u ovom postupku (član 382. stav 2. ZPP).

(*Vrhovni sud BiH, Rev. 73/90 od 18. 10. 1990. godine*)

je pobijao prigovorom. Ponovnim dostavljanjem pravosnažnog platnog naloga tuženom, i kada sadrži pouku o pravnom lijeku, ne otklanjaju se procesne posljedice koje nastupaju njegovom pravosnažnošću. Stoga je prvostepeni sud pravilno odbacio takav prigovor tuženog kao neblagovremen.

(*Vrhovni sud BiH, Pž. 767/89 od 26. 7. 1990. godine*)

obzira na solidarnu odgovornost, nisu jedinstveni, a ni nužni suparničari, jer u mjeničnom pravu dužnici odgovaraju po načelu strogosti i samostalnosti, nezavisno jedan od drugoga. A to znači da se ovaj spor, po zakonu ili zbog prirode pravnog posla, ne mora riješiti na jednak način prema svima tuženima, niti da su svi mjenični dužnici morali biti obuhvaćeni tužbom kao tuženi. Svaki od tuženih iz ovog mjenično-

pravnog odnosa, iako su solidarno odgovorni, je samostalna stranka, pa radnje i propuštanje jednog tuženog ne koriste niti štete drugim tuženima - suparničarima. Stoga je pravilna konstatacija suda da je platni nalog postao pra-

130.

Član 47. Zakona o mjenici

Član 354. stav 2. tačka 11. i član 450. stav 2. Zakona o parničnom postupku

NE MOŽE SE MIJENJATI ODLUKA O PLAĆANJU ZATEZNIH KAMATA IZ MJENIČNOG PLATNOG NALOGA U ODNOSU NA TUŽENE KOJI NISU IZJAVILI PRIGOVOR NA PLATNI NALOG I KADA JE DONESENA PROTIVNO ODREDBAMA ZAKONA O MJENICI.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 450. stav 2. Zakona o parničnom postupku, u dijelu u kome nije napadnut prigovorom, platni nalog postaje pravosnažan. Tuženi od 3. do 5. nisu podnijeli prigovor protiv platnog naloga, pa je u tom dijelu platni nalog postao pravosnažan.

131.

Član 21. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Član 39. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku

NE MOŽE SE ODBACITI TUŽBA SA PRIJEDLOGOM ZA IZDAVANJE PLATNOG NALOGA ZBOG NEDOSTATKA PRAVNOG INTERESA ZA IZDAVANJE PLATNOG NALOGA, AKO JE PODNESENA PRIJE 1. 7. 1990. GODINE, MAKAR I STVARNO NENADLEŽNOM SUDU.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem odbačena je mandatna tužba, uz primjenu člana 39. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 27/90), jer po ocjeni prvostepenog suda, tužilac nije učinio vjerovatnim postojanje pravnog interesa za izdavanje platnog naloga, a na osnovu vjerodostojne isprave moglo se tražiti izvršenje. Prema utvrđenju prvostepenog suda tužba je podnesena nakon 1. 7. 1990. godine, kada su stupile na snagu navedene izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku.

Međutim, iz spisa proizilazi da je mandatna tužba podnesena stvarno nenadležnom sudu (Osnovni sud u B) prije 1. 7. 1990. godine (dana 21. 5. 1990. godine). Osnovni sud u B. oglasio se stvarno nenadležnim za suđenje u ovoj pravnoj stvari rješenjem od 25. 5. 1990. godine i

132.

Član 446. (novelirani) Zakona o parničnom postupku

AKO TUŽILAC NIJE U TUŽBI SA PRIJEDLOGOM ZA IZDAVANJE PLATNOG NALOGA PODNESENOJ IZA 1. 7. 1990. GODINE, UZ PRILAGANJE VJERODOSTOJNIH ISPRAVA, NAVEO U ČEMU JE NJEGOV PRAVNI INTERES ZA IZDAVANJE PLATNOG NALOGA, SUD ĆE TUŽBU ODBACITI NE POZIVAJUĆI TUŽIOCA DA JE DOPUNI.

vosnažan u odnosu na tužene koji nisu podnosili prigovor na platni nalog.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 820/89 od 15. 11. 1990. godine)

Odlučujući u dijelu o kome je pravosnažno presuđeno, prvostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 11. Zakona o parničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 489/89 od 13. 12. 1990. godine)

predmet ustupio stvarno nadležnom Višem sudu u T.

S obzirom na izloženo prvostepeni sud je pogrešno postupio kada je, uz primjenu navedene zakonske odredbe, tužbu odbacio. Tužba nije mogla biti odbačena, jer u vrijeme njenog podnošenja nije postojala obaveza tužioca da učini vjerovatnim postojanje pravnog interesa za izdavanje platnog naloga. On za tu obavezu čak nije mogao ni znati, s obzirom da je "Službeni list SFRJ", broj 27/90 štampan dana 25. 5. 1990. godine.

Kako je doneseno rješenje o ustupanju predmeta stvarno nadležnom sudu, to je, u smislu člana 21. stav 2. Zakona o parničnom postupku, prvostepeni sud bio obavezan da nastavi postupak kao da je kod njega pokrenut.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 783/90 od 15. 11. 1990. godine)

Iz obrazloženja:

Dana 5. 7. 1990. godine, tužilac je podnio tužbu, sa prijedlogom za izdavanje platnog naloga, uz koju je priložio vjerodostojne isprave, na osnovu kojih se, saglasno odredbi člana 21. Zakona o izvršnom postupku i dopuni te odredbe, odredbom člana 4. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 27/90), moglo tražiti izvršenje u izvršnom postupku.

Kako je odredbama člana 39. stav 1. i 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 27/90), o dopuni člana 446. Zakona o parničnom postupku, koji je stupio na snagu 1. 7. 1990. godine, predviđeno da će se tužba sa prijedlogom za izdavanje platnog naloga odbaciti kad se na osnovu vjerodostojne isprave može tražiti izvršenje po Zakonu o izvršnom

postupku, ako tužilac ne učini vjerovratnim postojanje pravnog interesa za izdavanje platnog naloga i kako tužilac u podnesenoj tužbi poslije stupanja na snagu tog zakona, nije učinio vjerovratnim postojanje pravnog interesa, to je prvostepeni sud pravilno postupio kada je, saglasno naprijed navedenoj zakonskoj odredbi, tužbu u ovoj pravnoj stvari odbacio.

U ovom specifičnom slučaju sud nije dužan pozvati tužioca da naknadno navede u čemu je njegov pravni interes, a ne mogu se tek u žalbi iznositi razlozi o postojanju navodnog pravnog interesa za izdavanje platnog naloga, pošto sud cijeni dozvoljenost tužbe (i time posredno svoju nadležnost) na osnovu navoda u tužbi i činjenica koje su sudu poznate (član 15. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku).

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 896/90 od 13. 12. 1990. godine)

VANPARNIČNI POSTUPAK

133.

Članovi 26. i 231. Zakona o vanparničnom postupku

U VANPARNIČNOM POSTUPKU JE DOPUŠTENA REVIZIJA SAMO KADA JE TO ZAKONOM IZRIČITO PROPISANO

Iz obrazloženja:

U načelu u vanparničnom postupku nije dopuštena revizija. Na ovo upućuje i odredba iz člana 111. stav 4. Zakona o redovnim sudovima, koji pored zahtjeva za zaštitu zakonitosti ne predviđa reviziju kao vanredno pravno sredstvo protiv pravomoćne odluke drugostepenog suda. Zakon o vanparničnom postupku, koji se u ovom slučaju ne može primijeniti, jer je prvostepeno rješenje donijeto prije stupanja na snagu ovoga zakona, (član 231) propisuje da se u

vanparničnom postupku može izjaviti revizija samo u stambenim stvarima i u postupku određivanja naknade za eksproprijisane nepokretnosti (član 26). Time, razumije se, nije isključena mogućnost da se posebnim zakonom za određeni vanparnični postupak predvidi revizija kao vanredno pravno sredstvo protiv pravomoćnih drugostepenih odluka.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 274/90 od 17. 8. 1990. godine)

IZBORNI POSTUPAK

134.

Član 129. stav 1. Zakona o izboru odbornika i poslanika u skupštine društveno političkih zajednica

ROK IZRAŽEN U SATIMA ZA IZJAVU ŽALBE NA RJEŠENJE OPŠTINSKE IZBORNE KOMISIJE O ODBIJANJU POTVRĐIVANJA LISTE KANDIDATA, NE MOŽE SE PRODUŽITI AKO POSLJEONJI SAT ROKA PADA U VRIJEME KADA SUD NE RADI.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 129. stav 1. Zakona o izboru odbornika i poslanika u skupštine društveno-političkih zajednica, protiv rješenja izborne komisije o odbijanju potvrđivanja liste kandidata,

podnosilac liste ima pravo žalbe nadležnom sudu u roku od 48 časova od prijema rješenja.

Žalba je izjavljena po proteku ovog roka.

Zakon o parničnom postupku (član 112) i Zakon o opštem upravnom postupku (član 100), određuju računanje rokova na dane, mjesec i godine, dok Zakon o krivičnom postupku

(član 91) predviđa računanje rokova i na sate. U ovom slučaju rok se ne može produžiti ako posljednji sat roka pada u vrijeme kada sud ne radi, jer je ovaj izuzetak predviđen samo za rokove određene u danima, odnosno dužim vremenskim jedinicama (član 91. stav 4. Zakona o krivičnom postupku).

Po ocjeni ovog suda, naprijed izloženi stav se primjenjuje i kada je rok određen na sate u nekom posebnom postupku. Ovo pogotovu u postupku sprovođenja izbora, kada pojedine izborne radnje treba preduzimati u ograničenim rokovima i kada bi produžavanje rokova

135.

Član 129. st. 1. i 3. Zakona o izboru odbornika i poslanika u skupštine društveno-političkih zajednica

PRAVO NA PRIGOVOR ZBOG NEPRAVILNOSTI U POSTUPKU IZBORA I NA ŽALBU PROTIV RJEŠENJA O ODBIJANJU PRIGOVORA IMA SVAKI BIRAČ U IZBORNOJ JEDINICI KAO POJEDINAC - GRAĐANIN, TE KANDIDAT ZA ODBORNIKA ILI POSLANIKA, A NE I POLITIČKA STRANKA, ODNOSNO NJEN ORGAN.

Iz obrazloženja:

Prema Amandmanu LXX (tačka 2) na Ustav SR Bosne i Hercegovine ("Službeni list SRBiH", broj 21/90) građani na osnovu opšteg i jednakog biračkog prava neposredno i tajnim glasanjem biraju predstavnike u skupštine društveno-političkih zajednica. Pravo građanina da bira i da bude biran za odbornika odnosno poslanika u skupštine društveno-političkih zajednica (biračko pravo) regulisano je odredbama člana 4-7. Zakona o izboru odbornika i poslanika u skupštine društveno-političkih zajednica ("Službeni list SRBiH", br. 21/90 i 28/90). Prema navedenim ustavnim i zakonskim odredbama biračko pravo je lično pravo građanina.

Članom 127. navedenog zakona predviđeno je pravo svakog kandidata za odbornika ili poslanika i svakog birača u izbornoj jedinici da podnese prigovor nadležnoj izbornoj komisiji zbog nepravilnosti u postupku izbora i zbog nepravilnosti u radu organa za sprovođenje izbora.

ugrožavalo blagovremeno odvijanje izbornog procesa, pa i priroda, odnosno karakter postupka upućuje na ovakvo tumačenje.

Nije, dakle, od značaja što je rok tekao i u toku subote, 3. 11. 1990. godine i isticao u 1 čas u nedjelju 4. 11. 1990. godine, u dane kada sud ne radi, tim prije što je žalba mogla biti predana opštinskoj izbornoj komisiji, jer su izborne komisije u ove dane organizovale stalna dežurstva.

(Vrhovni sud BiH, R. 357/90 od 8. 11. 1990. godine)

Protiv rješenja izborne komisije o odbijanju prigovora podnosilac prigovora može, u smislu člana 129. st. 1. i 3. navedenog zakona, izjaviti žalbu Vrhovnom sudu Bosne i Hercegovine, ako se radi o izboru poslanika.

Prema tome, odredbama navedenog zakona koje se odnose na zaštitu izbornog prava (članovi 126-129) pravo na podnošenje prigovora i pravo žalbe zbog nepravilnosti u postupku izbora i zbog nepravilnosti u radu organa za sprovođenje izbora prilikom izbora, nije dato pravnim licima, političkim strankama i njihovim organima, nego samo građanima, čije lično pravo eventualno može biti povrijeđeno.

Pravo podnosioca liste kandidata iz člana 129. stav 1. navedenog zakona odnosi se samo na žalbu nadležnom sudu protiv rješenja o odbijanju potvrđivanja liste kandidata, iz člana 128. stav 1. istog zakona.

(Vrhovni sud BiH, R. 423/90 od 12. 12. 1990. godine)

Na XLIII Zajedničkoj sjednici Saveznog suda, vrhovnih sudova republika i autonomnih pokrajina i Vrhovnog vojnog suda održanoj 23. 10. 1990. godine u Subotici usvojeni su slijedeći

NAČELNI STAVOVI

1

136.

DOGRADNJOM, NADZIDIVANJEM ILI ADAPTACIJOM TUDEG ILI SUVLASNIČKOG GRADEVINSKOG OBJEKTA NE ŠTIĆE SE PRAVO SVOJINE, AKO ZAKONOM ILI UGOVOROM NIJE DRUGAČIJE ODREĐENO.

IZUZETNO, DOGRADNJOM I NADZIĐIVANJEM POSEBNOG DELA ZGRADE, SAVESTAN GRADITELJ STIČE PRAVO SVOJINE NA POSEBAN DEO ZGRADE SAMO AKO JE VLASNIK ZGRADE ZNAO ZA GRAĐENJE I NIJE SE TOME PROTIVIO (SHODNO ČLANU 24. STAV 1. ZAKONA O OSNOVNIM SVOJINSKO-PRAVNIM ODNOSIMA).

II

137.

PUNOVAŽAN JE USMENI SPORAZUM O CENI AKO JE U PISMENOM UGOVORU O PRODAJI NEPOKRETNOSTI OZNAČENA DRUGA CENA.

Na savjetovanju građanskih i građansko-privrednih odjeljenja Saveznog suda, vrhovnih sudova republika i autonomnih pokrajina i Vrhovnog vojnog suda održanoj 24. i 25. 10. 1990. godine u Subotici usvojeni su slijedeći

ZAKLJUČCI

I

138.

NAKNADA NUŽNIH I KORISNIH TROŠKOVA SAVESNOM I NESAVESNOM POSEDNIKU I STICAOCU BEZ OSNOVA (ČLAN 38. ST. 3. I 4. I ČLAN 39. ST. 4. I 5. ZOSPO, TE ČLAN 215. ZOO) UTVRĐUJE SE PO CENAMA U VREME PREDAJE STVARI VLASNIKU, A PREMA TIM CENAMA SE UTVRĐUJE I VREDNOST KORISTI KOJU JE OVAJ POVERILAC IMAO OD STVARI.

II

139.

U NAKNADU ŠTETE PROUZROKOVANE NEISPUNJENJEM UGOVORA URAČUNAVA SE ZATEZNA KAMATA NA VRAĆENI IZNOS NOVCA OŠTEĆENOM (ČLANOVI 124. I 132. ST. 1. I 5. ZOO).

III

140.

SUD NE PREKORAČUJE TUŽBENI ZAHTEV (ČLAN 2. STAV 1. ZPP) DOSUDOM BILO KOGA DO TUŽBOM TRAŽENOG IZNOSA PRAVIČNE NOVČANE NAKNADE NEMATERIJALNE ŠTETE UTVRĐENOG UZIMANJEM U RAČUN VEĆEG IZNOSA NAKNADE I VEĆEG STEPENA PODELJENE ODGOVORNOSTI OD IZNOSA ODNOSNO STEPENA SA KOJIM JE TUŽILAC RAČUNAO.

IV

141.

NE RADI SE O ALTERNATIVNOM ISTICANJU VIŠE TUŽBENIH ZAHTEVA U ISTOJ TUŽBI KADA SE OD TUŽENOG TRAŽI DA IZVRŠI OBAVEZU S TIM DA OD DVE ILI VIŠE ALTERNATIVNO ODREĐENIH ČINIDBI IZABERE JEDNU (ALTERNATIVNA OBAVEZA PO IZBORU DUŽNIKA - ČL. 403-408. ZOO), VEĆ O JEDNOM ZAHTEVU.

KADA SE PO MATERIJALNOM PRAVU NE MOŽE TRAŽITI IZVRŠENJE JEDNE ILI VIŠE ALTERNATIVNIH OBAVEZA TAJ DEO ZAHTEVA TREBA ODBITI.

V

142.

PRAVOSNAŽNO REŠENJE O NASLEDIVANJU NE SPREČAVA UČESNIKA OSTAVINSKOG POSTUPKA DA U PARNICI ISTIČE ZAHTEV KOJI NE PROIZILAZI IZ NASLEDNOPRAVNOG ODNOSA, DA SE IZDVOJI DEO, POJEDINE STVARI ILI PRAVA IZ RASPRAVLJENE ZAOSTAVŠTINE.

VI

143.

RADI OSTVARENJA NENOVČANOG ZAHTEVA IZVRŠENJE SE MOŽE DO KRAJA SPROVESTI I PRE PRAVOSNAŽNOSTI REŠENJA O IZVRŠENJU.

UPRAVNO PRAVO

144.

Članovi 57. stav 2. i 114. st. 1. i 3. Zakona o opštem upravnom postupku

ZAHTJEV PUNOMOĆNIKA STRANKE ZA NAKNADU TROŠKOVA UPRAVNOG POSTUPKA SMATRA SE ZAHTJEVOM SAME STRANKE I PO ISTOM TREBA ODLUČITI O PRAVU STRANKE NA NAKNADU TROŠKOVA.

DIO TROŠKOVA UPRAVNOG POSTUPKA KOJI SE ODNOSI NA IZDATKE ZA PRAVNO ZASTUPANJE STRANKE PRIPADA STRANCI SAMO KAD JE TAKVO ZASTUPANJE BILO NEOPHODNO (NUŽNO I OPRAVDANO), A NA TU OKOLNOST NE UTIČE ČINJENICA DA TROŠKOVE TRAŽI POSLOVNO SPOSOBNA STRANKA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni organ uprave je pogrešno odlučivao o zahtjevu punomoćnika tužitelja za određivanje troškova postupka eksproprijacije, jer troškovi postupka u smislu člana 114. Zakona o opštem upravnom postupku pripadaju stranci i uvijek se dosuđuju samo stranci a ne i njegovom zastupniku. U svakom slučaju troškove pravnog zastupanja snosi stranka, a pod određenim zakonskim uslovima stranka ima pravo da joj se ovi troškovi naknade, kao što je slučaj iz stava 3. citiranog člana. Prema tome u konkretnom slučaju zahtjev za naknadu troškova pravnog zastupanja, koji je podnio punomoćnik tužitelja, imao se tretirati kao zahtjev stranaka a ne pravnog zastupnika.

Što se tiče same odluke o osnovanosti podnesenog zahtjeva za naknadu troškova sud ne nalazi da samo zbog toga što su tužitelji poslovno sposobna lica da im ne pripadaju troškovi pravnog zastupanja. Da li su troškovi pravnog zastupanja bili nužni i opravdani cijeni se prema okolnostima svakog pojedinačnog slučaja, pri čemu se mora voditi računa o složenosti pred-

meta i pitanjima koja su u tom predmetu raspravljana, te ocjeni da li su stranke bile u mogućnosti da same sa uspjehom štite svoja prava i interese u tom postupku. U konkretnom slučaju kod donošenja odluke o troškovima pravnog zastupanja trebalo je imati u vidu da je u provedenom postupku eksproprijacije raspravljeno pitanje prava vlasništva i na k.č. broj 400/3 iz z.k. ul. broj 508 k.o. J. koja se u ovom ulošku vodila na ime D.D., a ne tužitelja, kao i na okolnost da je zahvaljujući punomoćniku tužitelja korisnik eksproprijacije bio prinuđen da naknadno dopuni svoj prijedlog za eksproprijaciju i prilaznog puta za groblje označenog kao k.č. broj 398/7, po novom primjerku k.č. broj 77 pristupni put u površini od 860 m².

Stoga je u ponovnom postupku potrebno da se ponovo ocijeni osnovanost zahtjeva tužitelja za naknadu spornih troškova vodeći računa o okolnostima na koje je ukazano ovom presudom, pri čemu će se odlučivati o zahtjevu stranke a ne njihovog pravnog zastupnika.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 870/90 od 20. 9. 1990. godine)

145.

Članovi 125. stav 2. i 234. stav 2. Zakona o opštem upravnom postupku

Član 225. Porodičnog zakona

AKO JE ZAHTJEV STRANKE U UPRAVNOG POSTUPKU ODBIJEN ILI ODBAČEN, ŽALBA STRANKE PROTIV TAKVOG PRVOSTEPENOG RJEŠENJA ODNOSNO ZAKLJUČKA NE MOŽE SE ODBACITI KAO ŽALBA IZJAVLJENA OD NEOVLAŠTENOG LICA.

Iz obrazloženja:

Prema dokazima u spisu postupak za postavljanje novog staratelja D.H. kao licu koje je potpuno lišeno poslovne sposobnosti pokrenut je po zahtjevu tužiteljice kojim je tražila da se ona postavi za staratelja svom bratu D.H. koji ne može samostalno voditi brigu o sebi, a organ starateljstva koji tu dužnost obavlja, svoju obavezu staratelja ne izvršava, tako da se nad navedenim licem, iako mu je potpuno oduzeta poslovna sposobnost, ne vrši starateljstvo ili se

ne vrši na propisan način i u obimu utvrđenim zakonom.

O navedenom tužiteljičinom zahtjevu odlučeno je prvostepenim rješenjem od 7. 6. 1990. godine tako što je isti odbijen, pa je tužiteljica nezadovoljna ovakvom odlukom izjavila žalbu koja je osporenim rješenjem odbačena pozivom na odredbu člana 234. stav 2. Zakona o opštem upravnom postupku, iz razloga što tužiteljica nije imala svojstvo stranke, jer joj prema odredbi člana 225. Porodičnog zakona ne pripada pravo da zahtijeva promjenu staraoca.

Ovakav stav tuženog organa sud nije mogao prihvatiti kao pravilan jer je po tužiteljčinom zahtjevu pokrenut postupak i o istom odlučeno prvostepenim rješenjem od 7. 6. 1990. godine odbijanjem tog zahtjeva iz razloga navedenih u obrazloženju prvostepenog rješenja. Prema tome, tužiteljica je imala pravo da protiv navedenog rješenja uloži žalbu jer je prvostepenim rješenjem odlučeno o njenom zahtjevu, pa tuženi organ nije imao osnova za izvođenje zaključka da tužiteljica u upravnom postupku nije imala pravo da podnese žalbu protiv navedenog prvostepenog rješenja.

I u slučaju da je prvostepeni organ zbog okolnosti iz odredbe člana 225. Porodličnog zakona ("Službeni list SRBiH", br. 21/79 i 44/89) zaključkom odbacio tužiteljčin zahtjev za po-

146.

Član 144. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku

Član 14. Zakona o uzurpacijama

PITANJE DA LI JE ZEMLJIŠTE U OPŠTOJ UPOTREBI IZGUBILO TAJ STATUS, NIJE U POSTUPKU RASPRAVLJANJA UZURPACIJA NA TAKVOM ZEMLJIŠTU PRETHODNO PITANJE U ZAKONSKOM SMISLU, RADI ČEGA ORGAN UPRAVE NIJE DUŽAN DA PREKINE POSTUPAK ILI ZASTANE SA POSTUPKOM RASPRAVLJANJA UZURPACIJA DOK SKUPŠTINA OPŠTINE O TOME NE ODLUČI.

Iz obrazloženja:

Pravilno tužena ukazuje da opštinski organ uprave nadležan za rješavanje uzurpacija u slučajevima raspravljanja uzurpacija na zemljištu u opštoj upotrebi nije dužan prekidati postupak ili zastati sa postupkom dok skupština opštine ne odluči da li je to zemljište izgubilo status nepokretnosti u opštoj upotrebi. Naime, pravo da se promijeni status zemljišta u opštoj upotrebi prema članu 14. stav 2. Zakona o uzurpacijama pripada isključivo skupštini opštine, pri čemu ni jednom odredbom ovog zakona nije propisana obaveza skupštine da odluku o promjeni statusa zemljišta mora donijeti u slučaju kada je određeno zemljište faktički i izgubilo taj status. Prema tome promjena statusa zemljišta u opštoj upotrebi je samo mogućnost što zavisi od opredjeljenja skupštine opštine. Stoga i organ uprave koji raspravlja uzurpacije ocjenjuje u svakom konkretnom slučaju opravdanost i svrsishodnost prekidanja postupka raspravljanja uzurpacije i davanje inicijative skupštini opštine da prethodno odluči o

147.

Član 6. Zakona o upravnim sporovima

Član 5. st. 1. i 2. Zakona o stambenim odnosima

RJEŠENJE KOMISIJE IZVRŠNOG VIJEĆA SKUPŠTINE ODGOVARAJUĆE DRUŠTVENO POLITIČKE ZAJEDNICE KOJIM SE SUDIJI DODJELJUJE NA KORIŠTENJE STAN NIJE AKT DONESEN U VRŠENJU JAVNIH OVLAŠTENJA - UPRAVNI AKT, NEGO AKT O RASPOLAGANJU KOJIM DAVALAC STANA NA KORIŠTENJE U OKVIRU OVLAŠTENJA IZ STAVA 5. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA ODLUČUJE O DAVANJU STANA NA KORIŠTENJE.

kretanje postupka ona bi protiv istog mogla izjaviti žalbu, s obzirom da je prema odredbi člana 125. stav 2. Zakona o opštem upravnom postupku protiv takvog zaključka dopuštena posebna žalba. Stoga tuženi nije imao uporišta u odredbama kojim je regulisan upravni postupak da odbaci tužiteljčinu žalbu iz razloga navedenih u obrazloženju osporenog rješenja, već je o istoj trebalo meritorno odlučiti. Kako tako nije postupio povrijedio je zakon na štetu tužiteljice, pa je sud kod takvog stanja stvari tužbu uvažio i osporeno rješenje poništio, na osnovu odredbe člana 39. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 1593/90 id 4. 10. 1990. godine)

statusu zemljišta u opštoj upotrebi. Proizilazi, dakle, da se rješenje o uzurpaciji kojim je raspravljena nepokretnost u opštoj upotrebi ne može tretirati kao nezakonito samo zato što opštinski organ uprave nije prije donošenja rješenja zatražio od skupštine opštine da eventualno promijeni status te nepokretnosti, bez obzira na činjenicu što je eventualno ta nepokretnost i faktički izgubila status nepokretnosti u opštoj upotrebi.

Iz naprijed izloženog slijedi da tuženi organ nije pravilno ocijenio smisao odredbe člana 14. Zakona o uzurpacijama, te da u konkretnom slučaju nije mogao poništavati prvostepeno rješenje iz razloga na koji se pozvao, ukoliko ovo rješenje nije nezakonito iz drugih razloga, što će se ocijeniti u ponovnom postupku. Stoga je valjalo primjenom člana 39. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, tužbu uvažiti i osporeno rješenje poništiti.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 798/90 od 4. 10. 1990. godine)

Iz obrazloženja:

Tužba nije dopuštena, pa je ovaj sud primjenom odredbe člana 30. stav 1. tačka 2. u vezi sa članom 6. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u dispozitivu rješenja iz sljedećih razloga:

Rješenje o dodjeli stana, kojim davalac stana na korištenje odlučuje, u okviru svog prava davanja stana na korištenje i prava raspolaganja, nije upravni akt u smislu člana 6. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, pa se protiv ovog rješenja ne može voditi upravni spor u smislu člana 6. stav 1. istog zakona. Rješenje o dodjeli stana, naime, nije akt državnog organa ili druge samoupravne organizacije ili zajednice donesen u

148.

Član 12. stav 2. Zakona o eksproprijaciji

RANIJEM VLASNIKU EKSPROPRIISANE POSLOVNE PROSTORIJE U KOJOJ JE OBAVLJAO POSLOVNU DJELATNOST KAO SPOREDNO ZANIMANJE, KORISNIK EKSPROPRIJACIJE NIJE DUŽAN DA PRIJE RUŠENJA OBEZBIJEDI KORIŠTENJE DRUGE POSLOVNE PROSTORIJE.

Iz obrazloženja:

Pravilno je u upravnom postupku izveden zaključak da tužitelju kao vlasniku poslovnog prostora koji je ekspropriisan u sklopu ekspropriisane porodične stambene zgrade ne pripada pravo na obezbjeđenje korišćenja drugog poslovnog prostora u smislu stava 2. člana 12. Zakona o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", broj 12/87). Ovo stoga što je ovim članom propisano da ranijem vlasniku ekspropriisane poslovne prostorije - u kojoj je obavljao poslovnu djelatnost kao jedino zanimanje, korisnik eksproprijacije dužan je da prije rušenja poslovne prostorije obezbijedi korišćenje druge poslovne prostorije. U konkretnom slučaju iz spisa se vidi

149.

Član 28. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu

RANIJI VLASNIK NEIZGRAĐENOG GRADSKOG GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA NE MOŽE OSTVARITI PRVENSTVENO PRAVO KORIŠTENJA TOGA ZEMLJIŠTA RADI GRAĐENJA, KADA TRAŽI IZGRADNJU ZGRADE PRIVREMENOG KARAKTERA, NEGO SAMO KADA TRAŽI IZGRADNJU ZGRADE KAO STALNOG OBJEKTA, UZ ISPUNJENJE OSTALIH ZAKONOM PREDVIDENIH USLOVA.

Iz obrazloženja:

Nakon ocjene provedenih dokaza prvostepeni organ uprave je utvrdio da je N.I. raniji vlasnik neizgrađenog građevinskog zemljišta koje obuhvata više od polovine površine građevinske parcele, pa joj je stoga utvrdio prvenstveno pravo korištenja gradskog građevinskog zemljišta radi izgradnje poslovnog objekta, jer je zaključio da su se ispunili uslovi propisani u odredbi čl. 30. i 31. Zakona o građevinskom zemljištu da joj se utvrdi prvenstveno pravo korištenja.

vršenju javnih ovlaštenja, niti se istim rješava o izvjesnom pravu ili obavezi određenog pojedinca ili organizacije u kakvoj upravnoj stvari (stav 2. član 6. citiranog zakona), nego se radi o aktu raspolaganja kojim davalac stana na korištenje u okviru ovlaštenja iz odredbe člana 5. Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84), odlučuje o davanju stana na korištenje. Zbog toga nisu ispunjeni uslovi predviđeni odredbom člana 6. Zakona o upravnim sporovima da se protiv ovog rješenja vodi upravni spor.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, U. 1077/90 od 6. 7. 1990. godine)

da je tužitelj u radnom odnosu kod Energoinvesta - RO Energomontaža - OOUR Montaža elektroenergetike B., a da obavljanje zanatskih usluga u spornoj poslovnoj prostoriji vrši u vidu sporednog zanimanja, pa kako ovu djelatnost ne obavlja kao jedino zanimanje, to mu i ne pripada pravo na obezbjeđenje druge poslovne prostorije. Pri tome su na drugačije rješenje ove upravne stvari bez uticaja prigovori iz tužbe koji se tiču materijalnog stanja tužiteljeve porodice, jer ove okolnosti nisu propisane u Zakonu o eksproprijaciji kao odlučne u postupku obezbjeđenja drugog poslovnog prostora.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 54/90 od 10. 5. 1990. godine)

Odredbom člana 28. Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", broj 34/86) propisano je da raniji vlasnik ima prvenstveno pravo korištenja zemljišta radi građenja na jednoj građevinskoj parceli čija je trajna namjena izgradnja zgrade na koju po zakonu može imati pravo svojine.

Imajući u vidu navedenu zakonsku odredbu, te činjenicu da N. I. traži prvenstveno pravo korištenja zemljišta radi izgradnje poslovnog objekta koji je privremenog karaktera, kako to proizilazi i iz priložene urbanističke saglasnosti od 24. 11. 1989. godine, pravilno je zaključio

drugostepeni organ uprave da nema uslova za ostvarivanje prvenstvenog prava korištenja predmetnog zemljišta, jer se radi o izgradnji privremenog objekta, koja mogućnost nije predviđena navedenom zakonskom odredbom, već je jedino moguće ostvarenje prven-

150.

Član 14. stav 1. alineja 4. Zakona o izdvajanju i usmjeravanju sredstava za stambene potrebe i o samoupravnim interesnim zajednicama u stambenoj oblasti.

U OBAVEZE ZAJEDNICE STANOVANJA DA UTVRDUJE I SPROVODI PROGRAM ODRŽAVANJA STAMBENIH ZGRADA U DRUŠTVENOJ SVOJINI SPADAJU I POSLOVI NA OTKLANJANJU NEDOSTATAKA DIMOVODNOG KANALA STAMBENE ZGRADE KOJI GA ČINE NEFUNKCIONALNIM, PA SAMO POSTOJANJE TAKVIH NEDOSTATAKA PREDSTAVLJA OSNOV ZA DONOŠENJE INSPEKCIJSKE MJERE PREMA ZAJEDNICI STANOVANJA U CILJU NJIHOVOG OTKLANJANJA, BEZ OBZIRA KAKO SU NASTALI I KO IH JE PROUZROKOVAO.

Iz obrazloženja:

U postupku koji je prethodio donošenju osporenog rješenja utvrđeno je, da je dimovodni kanal zgrade koja se nalazi u Ulici Petra Kočića broj 3. u T. najspravan i da ne funkcioniše na odgovarajući način. Polazeći od utvrđenja ove okolnosti kao i okolnosti da se navedena zgrada nalazi u fondu zajednice stanovanja tužiteljice, organi uprave su inspekcijском mjerom naložili tužiteljici da navedene nedostatke otkloni i da dimovodnu cijev dovede u ispravno stanje. Ova odluka organa uprave zasniiva se na pravilnoj primjeni Zakona o komunalnoj inspekciji ("Službeni list SRBiH", br. 21/77 i 16/82) i člana 13. stav 1. Odluke o održavanju čistoće i komunalnog reda ("Službeni glasnik opštine T.", broj 8/85) kao i odredaba Zakona o izdvajanju i usmjeravanju sredstava za stambene potrebe i o samoupravnim interesnim zajednicama u stambenoj oblasti ("Službeni list SRBiH", br. 13/74, 34/80 i 39/84). Naime, navedenim propisima utvrđena je obaveza zajednice stanovanja i udruživanja stambenih zgrada i stanova u društvenoj svojini da u okviru svojih prava i obaveza vrši sve radove radi održavanja zgrada

151.

Članovi 89. i 90. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

ZA UTVRĐIVANJE SVOJSTVA OSIGURANIKA NA OSNOVU KOJEG SE OSTVARUJU PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA, NIJE USLOV POSTOJANJE UGOVORA O ZAPOSŁJAVANJU I NJEGOVA REGISTRACIJA, NEGO DA LI JE FAKTIČKI POSTOJAO ILI NIJE POSTOJAO RADNI ODNOS IZ KOJEG SE UTVRDUJE TO SVOJSTVO.

Iz obrazloženja:

Ispitujući zakonitost pobijane presude u postupku po zahtjevu tužiteljice, a u odnosu na rješenje tužene o kome je tom presudom odlučeno, ovaj sud nalazi da je sud u pobijanoj presudi pošao, kao i tužena od činjenice kada je registrovan ugovor o radu zanemarujući čin-

stvenog prava korištenja zemljišta radi gradjenja na parceli čija je trajna namjena izgradnja zgrade na kojoj se može imati pravo vlasništva.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 1172/90 od 18. 10. 1990. godine)

koje se nalaze u fondu samoupravne zajednice stanovanja. Zbog toga je za rješenje ove upravne stvari bilo odlučno utvrditi da postoji neispravnost navedene dimovodne cijevi i da radovi oko dovođenja u ispravno stanje predstavljaju održavanje zgrade, pa su se na osnovu toga stekli uslovi za donošenje inspekcijске mjere kojom se tužiteljici nalaže da otkloni navedene nedostatke i da ovu cijev dovede u ispravno stanje. Za rješenje ove upravne stvari, međutim, nije odlučno zbog čega je došlo do neispravnosti dimovodne cijevi, odnosno šta je prouzrokovalo ovu neispravnost, jer se u postupku donošenja inspekcijске mjere utvrđuju samo uslovi za intervenciju i otklanjanje nastalih nedostataka, pa se neosnovano u tužbi insistira na utvrđivanju uzroka neispravnosti dimnjaka.

Tužiteljica zbog toga neosnovano osporava pravilnost i zakonitost rješenja i neopravđano ističe prigovor pogrešne primjene materijalnog prava i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pa je ovaj sud iz izloženih razloga tužbu tužiteljice odbio kao neosnovanu.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 2727/89 od 10. 5. 1990. godine)

jenicu da je prijava na osiguranje registrovana u matičnoj evidenciji tužene kao i smisao odredbe člana 89. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", broj 21/83). Naime, odredbom stava 4. navedenog člana propisano je da lice za koje nije podnesena prijava na osiguranje može zahtijevati od Zajednice da donese rješenje o utvrđivanju svojstva

osiguranika. Pravilnim tumačenjem navedene odredbe kao i ostalih odredaba tog člana proizilazi da samo postojanje ugovora o zapošljavanju, bez obzira na to da li je i kada on sačinjen ili registrovan, nije uslov za priznavanje svojstva osiguranika nego faktičko stanje stvari odnosno da li je postojao ili nije postojao radni odnos iz kojeg se utvrđuje svojstvo osiguranika. Pored navedenog valja ukazati i na to da je staž osiguranja, kako to proizilazi iz spisa ove upravne

152.

Članovi 122. do 142. i 143. do 156. Zakona o prostornom uređenju

SVE ODREDBE ZAKONA O PROSTORNOM UREĐENJU KOJE SE ODNOSE NA IZDAVANJE URBANISTIČKE SAGLASNOSTI I ODOBRENJA ZA GRADENJE OBJEKATA ČIJA SE GRADNJA NAMJERAVA ZAPOČETI, PRIMJENJUJU SE I U POSTUPKU NAKNADNE LEGALIZACIJE BESPRAVNO IZGRADENIH OBJEKATA.

ZA DOBIJANJE URBANISTIČKE SAGLASNOSTI NIJE POTREBAN DOKAZ O VLASNIŠTVU PARCELE, PA URBANISTIČKU SAGLASNOST MOŽE DOBITI I UZURPANT GRADEVINSKOG ZEMLJIŠTA U DRUŠTVENOJ SVOJINI.

Iz obrazloženja:

Odlučujući o zahtjevu investitora za izdavanje urbanističke saglasnosti za legalizaciju prizemnog objekta, te njegovu dogradnju i nadzidivanje, organi uprave su, uz ostalo pravilno primijenili i odredbe člana 122. Zakona o prostornom uređenju, koje se, suprotno shvatanju tužilaca, primjenjuju kada se radi o izdavanju urbanističke saglasnosti za svaku gradnju, a ne samo za namjeravanu (buduću), što znači i na legalizaciju već izgrađenog objekta, dijela objekta ili izvedenih radova. Naime, ni ovom, a ni bilo kojom drugom odredbom navedenog zakona, nije propisano da se kod odlučivanja o izdavanju urbanističke saglasnosti za legalizaciju bespravno izvedenih radova, ne primjenjuju odredbe člana 122. (do 142. tog zakona), te da se ove odredbe primjenjuju samo kada je u pitanju namjeravana gradnja. Iz odredaba člana 210. stav 1. tačka 3. navedenog zakona, kojim je propisano da će urbanističko-građevinski inspektor narediti rušenje građevine ili njenog dijela kada u vršenju inspeksijskog nadzora utvrdi da se radovi izvode bez odobrenja, ukoliko se odobrenje za građenje ne može pribaviti u naknadnom roku od 60 dana, (odobrenje za građenje pribavlja se, između ostalog, i na osnovu urbanističke saglasnosti), mora se zaključiti da sve odredbe koje se primjenjuju za izdavanje urbanističke saglasnosti i odobrenja

153.

Član 144. Zakona o prostornom uređenju

DOKAZI O ISPUNJENJU USLOVA ZA DOBIJANJE ODOBRENJA ZA GRADENJE MORAJU BITI PRILOŽENI DO DANA DONOČENJA RJEŠENJA, PA NAKNADNO PRIBAVLJENI DOKAZI NE MOGU UTICATI NA ZAKONITOST RJEŠENJA NEGO SAMO POSLUŽITI KAO OSNOV ZA PODNOŠENJE NOVOG ZAHTEVA ZA IZDAVANJE ODOBRENJA ZA GRADENJE.

stvari, evidentiran u matičnoj evidenciji tužene o čemu ni tužena, a ni sud nisu vodili računa, a kod činjenice da nije proveden postupak promjene podataka u toj evidenciji na način propisan Zakonom o matičnoj evidenciji ("Službeni list SFRJ", broj 34/79).

(Presuda Vrhovnog suda BiH, Uvl. 109/89 od 13. 9. 1990. godine)

za građenje za objekte, čija se gradnja tek treba započeti, primjenjuju i kada se radi o legalizaciji građevine ili radova izvedenih bez odobrenja za građenje.

Neosnovano se tužiocci pozivaju na odredbe člana 135. stav 2. Zakona o prostornom uređenju ističući da je investitor T. uzurpirao zemljište društvene svojine i da mu se ni za to nije mogla izdati urbanistička saglasnost. U postupku izdavanja urbanističke saglasnosti, naime, ne traži se dokaz o vlasništvu ili pravu korišćenja u svrhu gradnje, jer je to uslov za pribavljanje odobrenja za građenje prema odredbama člana 144. navedenog zakona, (iz podataka spisa predmeta vidi se da je T.M. predmetna parcela ustupljena na trajno korišćenje pravnosnažnim rješenjem SO M. broj: 01-023-173/90 od 17. 7. 1990. godine, što proizilazi iz dopisa Opštine M. Od 10. 9. 1990. godine). Odredba člana 135. stav 2. Zakona o prostornom uređenju, osim toga, dolazi do primjene kada fizičko lice, koje traži da mu se konstituiše pravo građenja na određenoj građevinskoj parceli, ne može imati u vlasništvu zgradu, koja je planirana aktom urbanističke regulative, ili bi izgradnjom takve zgrade preokračio zakonski maksimum itd, pa se tada ne može ni izdati urbanistička saglasnost, a o tome se u konkretnom slučaju ne radi.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 1243/90 od 18. 10. 1990. godine)

Iz obrazloženja:

Odobrenje za građenje, u skladu sa odredbama člana 144. Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", br. 9/87, 12/87, 23/88, 24/89), izdaje se, pored ostalog, i na osnovu dokaza o vlasništvu ili dodjeli na korišćenje radi građenja, pravu korišćenja ili pravu službenosti na građevinskom zemljištu, pa kako tužioci u toku upravnog postupka nisu priložili ovaj dokaz (prema njihovoj izjavi to nisu mogli zbog tada neraspravljenih imovinskih odnosa), organi uprave su postupili pravilno i zakonito kada su odbili njihov zahtjev za izdavanje odobrenja za građenje. Okolnost da su tužioci nakon

okončanja upravnog postupka riješili sporne imovinsko-pravne odnose i stekli pravo korišćenja na zemljištu na kome grade, te uz tužbu priložili o tome i dokaz, ne utiče na pravilnost i zakonitost osporenog rješenja, koja se ocjenjuje prema okolnostima koje su postojale u vrijeme njegovog donošenja, a tada je tužiocima nedostajao ovaj dokaz, pa nije ni bilo zakonskog osnova da se njihov zahtjev za izdavanje odobrenja za građenje usvoji, s tim što tužioci imaju pravo da podnesu prvostepenom organu novi zahtjev i prilože dokaz koji im je nedostajao.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 57/90 od 4. 10. 1990. godine)

154.

Član 10. stav 3. Zakona o radnim odnosima

ORGANIZACIJA JE DUŽNA DA POTREBE ZA ZASNIVANJE RADNOG ODNOSA SA RADNIKOM OBJAVI U JEDNOM OD LISTOVA KOJI SU DOSTUPNI SVIM GRAĐANIMA SFRJ, A DA LI SE ZAISTA RADI O TAKVOM LISTU FAKTIČKO JE PITANJE, KOJE SE U SLUČAJU SPORNOSTI MORA UTVRDITI PROVOĐENJEM DOKAZA I NJIHOVOM OCJENOM.

Iz obrazloženja:

Organi uprave smatraju da tužilac nije izvršio svoju obavezu iz člana 10. stav 3. Zakona o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 4/84, 40/84, 9/86, 12/87 i 5/88), koji je izmijenjen članom 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 25/88) utoliko što je brisana riječ "dnevnik", jer oglas nije objavio u jednom od listova koji su dostupni svim građanima SFRJ, nego ga je objavio u "Službenom listu SRBiH" koji, po mišljenju organa uprave, nije dostupan svim građanima SFRJ, zbog čega su mu, konačno u upravnom postupku, inspekcijom mjerom naredili da taj nedostatak otkloni.

Sud nalazi da organi uprave nisu na pouzdan način utvrdili sve odlučne činjenice, čime su povrijedili pravila postupka, što osporeno rješenje čini nezakonitim.

Odredbama člana 10. stav 3. Zakona o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 4/84 i 25/88) propisana je obaveza da se oglas, odnosno konkurs o potrebama zasnivanja radnog odnosa sa radnikom obavezno objavljuju u jednom od listova koji su dostupni svim građanima SFRJ, s tim da se pored toga, oglas može objaviti i u drugim listovima. Svrha ovakvog načina oglašavanja je realizacija ustavnog načela i načela proklamovanog u Zakonu o udruženom radu da svako može pod jednakim uslovima, slobodno i ravnopravno zasnovati

radni odnos ako ispunjava uslove predviđene samoupravnim opštim aktima. Zbog toga je i propisano obavezno oglašavanje u jednom od listova koji je dostupan svim građanima SFRJ, a ne i listovima koji su eventualno dostupni samo ograničenom broju ili krugu lica.

Polazeći od navedenog, dakle, bilo je potrebno utvrditi da li je "Službeni list SRBiH" list koji je dostupan svim građanima SFRJ, kako to smatra tužilac, ili nije, kako to organi uprave smatraju i zbog čega nalaze da tužilac nije izvršio zakonsku obavezu oglašavanja slobodnih radnih mjesta. Ovu činjenicu organi uprave nisu utvrđivali iako se radi o faktičkom pitanju koje se može utvrditi samo provođenjem dokaza i njihovom ocjenom. Stoga će biti potrebno zatražiti od "Službenog lista SRBiH", odnosno njegove odgovarajuće službe, podatke o tome da li se primjerci službenih listova dostavljaju samo pretplatnicima i ograničenom krugu lica ili se, pak, kao i drugi listovi, distribuiraju u slobodnu prodaju bilo na uobičajena ili na specijalizovana prodajna mjesta, tako da su dostupni svim građanima, a ne samo pretplatnicima ili određenom krugu lica. Od utvrđenja ovih činjenica zavisice i ocjena da li je tužilac, vršeci oglašavanje u "Službenom listu SRBiH", postupio u skladu sa zakonom ili nije, te da li su bili ispunjeni uslovi za donošenje predmetne inspekcijske mjere ili nisu.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 2427/89 od 5. 6. 1990. godine)

155.

Član 140. Zakona o radnim odnosima

NE POSTOJI OBJEKTIVNA NEMOGUĆNOST ZA IZVRŠENJE PLANA PRIJEMA PRIPRAVNIKA U RADNI ODNOS ZA ODREĐENU GODINU, AKO JE ORGANIZACIJA U TOJ GODINI SAMO JEDNOM U ZADNJEM MJESECU RASPISALA OGLAS ZA PRIJEM PRIPRAVNIKA NA KOJI SE NIJE PRIJAVIO DOVOLJAN BROJ KANDIDATA.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su postupili u skladu sa zakonom - odredbama člana 140. Zakona o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 4/84, 40/84, 9/86, 12/87 i 5/88) kada su naložili tužiocu da otkloni nedostatke koji se odnose na neizvršenje plana prijema pripravnika za 1988. godinu. Osporeno rješenje sadrži sve potrebne i potpune razloge, kojima su se organi uprave rukovodili donoseći inspeksijsku mjeru, kako činjenične, tako i pravne, uz pozivanje na odgovarajuće zakonske odredbe kojim su regulisana pitanja prijema pripravnika, pa se sud, umjesto ponavljanja ovih razloga, poziva na obrazloženje i razloge tuženog iz osporenog rješenja.

Pri tome je tuženi opravdano odbio prigovore tužioca, koje on ponavlja i u tužbi, da nije bio u mogućnosti izvršiti plan prijema pripravnika KV staklara u 1988. godini iz razloga koje navodi u žalbi i tužbi, smatrajući da takvi prigovori ne mogu uticati na drugačije rješenje stvari. Naime, iz podataka spisa predmeta vidi se da je tužilac raspisao oglas za radno mjesto KV staklar-pripravnik, tri izvršioca. Ovaj oglas objavljen je dana 19. 12. 1988. godine u dnevnom listu "Glas". Takođe se vidi da je na dan 23. 12. 1988. godine kod SIŽ-a za zapošljavanje - Osnovne zajednice B., kao nezaposleno, bilo

evidentirano samo jedno lice navedene struke. Iz ovih podataka, međutim, ne može se zaključiti da je tužilac zaista, i tokom cijele 1988. godine bio u objektivnoj nemogućnosti da ispunji planom preuzetu obavezu prijema pripravnika u toj godini. Tužilac nije dokazao, što i ne tvrdi, da je u toj godini iskoristio sve raspoložive mogućnosti da bi realizovao plan prijema pripravnika (da je ponovio oglas više puta i to u raznim dnevnim listovima na teritoriji SRBiH, pa i šire, a ne samo u dnevnom listu "Glas" i to pred sam kraj godine - oglas je istekao 31. 12. 1988. godine), a samo pod tim uslovima moglo bi se eventualno, raditi o nemogućnosti izvršenja plana iz objektivnih razloga. U svakom drugom slučaju, pa i u predmetnom, ne može se zaključiti da tužilac nije kriv za neizvršenje plana - prijema pripravnika za 1988. godinu, budući da je njegovim propustima da se i na navedeni ili drugi način aktivno angažuje da realizuje usvojeni plan, taj plan nije u cjelosti realizovan. Stoga i po ocjeni suda, postoje zakonski uslovi za primjenu predmetne inspeksijske mjere kakvu su donijeli organi uprave, pa je sud tužbu, kao neosnovanu, odbio (član 42. stav 2. Zakona o upravnim sporovima).

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 2204/89 od 10. 5. 1990. godine)

156.

Član 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

ZA STICANJE SVOJSTVA ČLANA PORODIČNOG DOMAĆINSTVA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA DJECI JE POTREBNO DA KUMULATIVNO ISPOLJE OBJEKTIVNI ELEMENAT (OBJEKTIVNU OKOLNOST) FAKTIČKOG ŽIVLJENJA I STANOVANJA SA NOSIOCEM STANARSKOG PRAVA I SUBJEKTIVNI ELEMENAT (SUBJEKTIVNU OKOLNOST) - NAMJERU DA U TOM STANU TRAJNO ŽIVE I STANUJU, DO MOMENTA SMRTI NOSIOCA STANARSKOG PRAVA, BEZ OBZIRA NA VREMENSKI PERIOD STANOVANJA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama stava 2. člana 6. Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84 - prečišćeni tekst) članom porodičnog domaćinstva smatraju se i djeca nosioca stanarskog prava ukoliko sa njim trajno žive i stanuju. Zakonom nije određen vremenski period življenja i stanovanja u stanu da bi se mogao izvesti zaključak šta je to trajno življenje i stanovanje. Ovaj pravni standard se stoga, u svakom pojedinačnom slučaju ispituje da li je neposredno objektivno ispoljena činjenica

življenja i stanovanja sa nosiocem stanarskog prava. Pored ovog objektivnog elementa, potrebno je da se kumulativno stekne i drugi, subjektivni elemenat. Subjektivni elemenat predstavlja, ustvari, lični i unutrašnji odnos svijesti korisnika stana - namjeru da se u stanu trajno živi i stanuje ili odsustvo te namjere. Postojanja namjere trajnog življenja i stanovanja ispoljava se, posredno u odgovarajućim činjenicama.

U konkretnoj upravnoj stvari iz ranije navedenih dokaza proizilazi da se tužiteljica odjavila iz R. i da živi u T. sa porodicom, pa prema tome

sporni stan u R. nije mjesto u kome se tužiteljica nastanila sa namjerom da u njemu stalno boravi (stanuje). Naprotiv, tužiteljica je u sporni stan povremeno navraćala radi pomaganja majci, a nakon smrti nosioca stanarskog prava nije nastavila sa korištenjem spornog stana za stanovanje (zadovoljavanje stambenih potreba) već je u isti povremeno dolazila. Kako ova činjenica nije odlučna (odlučno je postojanje trajnog

življenja i stanovanja u vrijeme smrti nosioca stanarskog prava) ona posredno ukazuje na okolnost da tužiteljica za sporni stan nije bila trajno vezana, to jest nije imala namjeru da u njemu trajno živi i stanuje, dok je bio živ nosilac stanarskog prava.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 636/90 od 25. 9. 1990. godine)

157.

Članovi 6, 12, 13, 21. st. 2. i 28. Zakona o stambenim odnosima.

PUNOLJETNI ČLAN PORODIČNOG DOMAĆINSTVA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA POSLIJE NJEGOVE SMRTI STIČE PRAVO DA TRAJANO I NESMETANO KORISTI TAJ STAN KAO NOVI NOSILAC STANARSKOG PRAVA POD ZAKONSKIM USLOVIMA, ALI TO SVOJSTVO ISTOVREMENO GUBI AKO JE STEKAO U SVOJINU PORODIČNU STAMBENU ZGRADU ILI STAN U ISTOM MJESTU, POD USLOVIMA PREDVIĐENIM ODREDBAMA ČLANA 13. STAV 1. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA.

Iz obrazloženja:

Pored toga što je odredbama člana 13. Zakona o stambenim odnosima propisano da nosilac stanarskog prava i maloljetni članovi njegovog porodičnog domaćinstva moraju da iseles iz stana, ako steknu u svojinu stan ili porodičnu stambenu zgradu, pod uslovima propisanim u toj zakonskoj odredbi, ove odredbe se ne mogu zanemariti ni kada se radi o punoljetnom članu porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava koji pretenduje da nastavi sa korištenjem stana nakon što je to pravo prestalo nosiocu stanarskog prava iz razloga predviđenih u članu 21. stav 2, prva rečenica, a za koga je utvrđeno da ima svojstvo člana porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava. Zakon je zabranio da jedno lice može biti istovremeno nosilac stanarskog prava na dva stana, ili da može istovremeno biti nosilac stanarskog prava na jednom stanu, a on ili maloljetni član njegovog porodičnog domaćinstva imati u svojini stan ili zgradu, koja odgovara potrebama njegovog porodičnog domaćinstva. Tačno je da zakon sadrži u tom pogledu propise i obaveze samo u odnosu na nosioca stanarskog prava, ali se te odredbe moraju primijeniti i kada se radi o članu porodičnog domaćinstva, kao potencijalnog nosioca stanarskog prava. Svako drugačije tumačenje značilo bi da član porodičnog domaćinstva, koji izvodi svoje pravo da koristi stan iz prava nosioca stanarskog prava, ima više prava od prava samog nosioca

stanarskog prava, te da član porodičnog domaćinstva može da stekne status nosioca stanarskog prava i pored toga što ima u svojini stan ili porodičnu stambenu zgradu, dakle, da stekne jedno pravo koje bi nosilac stanarskog prava pod istim okolnostima izgubio, a što svakako nije bila svrha ni člana 12. ni 13, a ni člana 21. stav 2. Zakona o stambenim odnosima.

Predmetnu upravnu stvar, prema tome, treba razriješiti tako što će se prvenstveno utvrditi da li tužiteljica ispunjava uslove za sticanje svojstva člana porodičnog domaćinstva umrlog nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu, pa ako ispunjava te uslove, ispitati i utvrditi da li je stekla u svojinu stan ili kuću ili dio kuće kao zasebne građevinske cjeline i da li taj stan ili kuća odgovara potrebama njenog porodičnog domaćinstva. Sve te činjenice i okolnosti organi uprave nisu utvrđivali (tuženi osporenim rješenjem nije u tom pravcu dao bilo kakve upute), pri čemu nije bitno da li se tužiteljica i uknjižila u zemljišnim knjigama kao suvlasnik kuće, te da li je ušla u posjed, jer joj oba ova prava, kao suvlasniku, pripadaju (prema podacima spisa predmeta na kući nije stečeno stanarsko pravo), pa zavisno od toga odlučiti da li tužiteljica ispunjava uslove iz člana 28. Zakona o stambenim odnosima ili su se stekli uslovi za primjenu člana 22. stav 3. u vezi sa članom 13. istog zakona.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 3005/89 od 6. 7. 1990. godine)

158.

Članovi 6, 19, 21. stav 2, 22. stav 1. i 28. Zakona o stambenim odnosima

VIŠEGODIŠNJI NEKORIŠTENJEM STANA BRAČNOM DRUGU KAO SUNOSIOCU STANARSKOG PRAVA PRESTALO JE TO PRAVO I PREŠLO NA DRUGOG BRAČNOG DRUGA, PA POSLIJE SMRTI NOSIOCA STANARSKOG PRAVA BRAČNI DRUG KOJI JE TRAJNO PRESTAO DA KORISTI STAN NEMA PRAVO DA NASTAVI KORIŠTENJE STANA I SMATRA SE BESPRAVNO USELJENIM LICEM.

Iz obrazloženja:

Prema podacima spisa upravnog postupka nije bilo sporno da je nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu bila M.R., kojoj je to pravo prestalo danom smrti 6. 8. 1989. godine, da se dva dana nakon njene smrti u taj stan uselio tužilac i na adresu istog prijavio dana 29. 9. 1989. godine. Takođe je nesporno, kako to iz spisa predmeta proizilazi da je tužilac ranije bio nosilac stanarskog prava na tom stanu, da je u 1965. godini napustio bračnu zajednicu (brak nikada nije razveden), da je tokom svih godina do smrti R. živio u Ž. broj 5, dok je R. predmetni stan koristila prvo s troje djece, a nakon toga sama, kada su se djeca poudala i poženila i iz stana iselila, te najzad da je stanarsko pravo u 1983. godini preneseno sa tužioca na R., koja je isti od 1985. godine i sve do svoje smrti, koristila sama.

S obzirom na naprijed istaknute činjenice i okolnosti, koje su u upravnom postupku na pouzdan i vjerodostojan način utvrđene, kao i činjenicu da tužilac i pored toga što brak sa M.R. nije sudski razveden, od 1965. godine nije sa imenovanom živio u predmetnom stanu kao član porodičnog domaćinstva imenovane, nego je u stan uselio nakon njene smrti, a što ni sam u toku postupka pred upravnim organima nije porekao, osporenim rješenjem nije povrijeđen zakon na štetu tužioca kada mu je po zahtjevu davaoca stana na korištenje na osnovu člana 30. Zakona o stambenim odnosima naloženo da se u datom roku iz predmetnog stana iseli, a u vezi s tim, nije bilo ni mjesta donošenju rješenja u smislu člana 28. istog zakona po zahtjevu tužioca.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 559/90 od 13. 9. 1990. godine)

159.

Član 13. Zakona o stambenim odnosima

PROMJENA TITULARA PRAVA SVOJINE NA STAMBENOJ ZGRADI KOJU JE STEKAO U SVOJINU NOSILAC STANARSKOG PRAVA ILI MALOLJETNI ČLAN NJEGOVOG PORODIČNOG DOMAČINSTVA, NAKON POKRETANJA POSTUPKA U SMISLU ČLANA 13. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA ZA ISELJENJE NOSIOCA STANARSKOG PRAVA SA OSTALIM KORISNICIMA IZ STANA U KOJEM STANUJU, NEMA PRAVNOG ZNAČAJA ZA ODLUKU AKO SU ISPUNJENE OSTALE PRAVNE PRETPOSTAVKE ZA NJIHOVO ISELJENJE.

Iz obrazloženja:

Iz podataka spisa upravnog postupka proizilazi da je po zahtjevu davatala i vlasnika predmetnog stana na korištenje na pouzdan i vjerodostojan način utvrđeno da je tužilac, kao nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu, za potrebe svoga porodičnog domaćinstva izgradio porodičnu stambenu zgradu na P., dakle, utvrđeno je da je stekao u svojinu porodičnu stambenu zgradu. Nadalje, kao nesporno je utvrđeno i to da predmetna zgrada, odnosno stan na spratu, koji tužilac i koristi, odgovara i zadovoljava potrebe njegovog porodičnog domaćinstva (što je ocijenjeno i presudom ovoga suda broj U. 1004/88 od 2. 12. 1988. godine). S obzirom na sve to, detaljnije izloženo u prvostepenom kao i osporenim rješenju, a što proizilazi i iz dokaza u spisu upravnog postupka, osporenim rješenjem je pravilno primijenjen zakon kada je tužiocu konačno u upravnom postupku, a na osnovu odredbe člana 13. Zakona o stambenim odnosima, naloženo da se iz predmetnog stana u datom roku iseli i isti slobodan od lica i stvari preda na raspolaganje davaocu stana na korištenje, odnosno vlasnicima predmetnog stana.

Kod takvog stanja stvari navodi koje tužilac ističe u tužbi ne mogu se uzeti kao odlučni u pravcu da se zahtjevu tužbe udovolji, jer ne ističe ništa što bi utvrđenju tuženog bilo suprotno. Bez uticaja je na pravilnost i zakonitost konačne odluke u predmetnoj upravnoj stvari i prigovor tužbe da je pomenutu porodičnu stambenu zgradu izgradio za sina B. i da je istu darovnim ugovorom poklonio sinu te da samim tim nije vlasnik porodične stambene zgrade, jer takav prigovor tužilac, prije svega, ističe tek sada u tužbi a osim toga, valja naglasiti da je tužilac u momentu pokretanja postupka za njegovo iseljenje iz predmetnog stana u smislu člana 13. Zakona o stambenim odnosima bio vlasnik pomenute porodične stambene zgrade a činjenica da je istu kasnije otudio pomenutim darovnim ugovorom u korist sina B.B. nije od uticaja na rješenje predmetne upravne stvari niti na pravilnost i zakonitost rješenja koje se u ovom upravno-sudskom sporu pobija (darovni ugovor vjerovatno sačinjen naknadno radi izbjegavanja primjene odredaba člana 13. Zakona o stambenim odnosima).

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 858/90 od 24. 8. 1990. godine)

160.

Članovi 22. stav 2. i 30. stav 2. i 7. Zakona o stambenim odnosima

DAVALAC STANA NA KORIŠTENJE NE MOŽE TRAZITI ISELJENJE LICA KOJA SE SMATRAJU ČLANOVIMA PORODIČNOG DOMAĆINSTVA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA NA OSNOVU ČLANA 22. STAV 3. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA PO ISTEKU ROKOVA IZ ČLANA 30. ST. 2. I 7. ISTOG ZAKONA, KOJI SE RAČUNAJU OD MOMENTA SMRTI NOSIOCA STANARSKOG PRAVA ILI OD MOMENTA KAD JE ON IZ DRUGIH RAZLOGA TRAJNO PRESTAO DA KORISTI STAN.

LICE KOJE JE BESPRAVNO NASTAVILO DA KORISTI STAN U DRUŠTVENOJ SVOJINI POSLIJE SMRTI NOSIOCA STANARSKOG PRAVA, ILI KAD JE ON IZ DRUGIH RAZLOGA TRAJNO PRESTAO DA KORISTI STAN, STIČE STANARSKO PRAVO AKO DAVALAC STANA NA KORIŠTENJE NE PODNESE ZAHTEJEV ZA NJEGOVO ISELJENJE STAMBENOM ORGANU U ROKU OD 8 GODINA OD DANA BESPRAVNOG KORIŠTENJA STANA.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 228/90 od 30. 8. 1990. godine)

161.

Članovi 32. stav 3. i 33. stav 4. Zakona o stambenim odnosima

NOSIOCI STANARSKOG PRAVA MOGU TRAZITI OD DAVAOCA STANOVA NA KORIŠTENJE PISMENU SAGLASNOST ZA ZAMJENU STANOVA PODNOŠENJEM UGOVORA O ZAMJENI STANOVA, PA KADA TAKO NISU POSTUPILI, NE MOŽE POČETI DA TEČE ROK IZ ČLANA 33. STAV 4. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA, ČIJIM PROTEKOM NASTUPA ZAKONSKA PRETPOSTAVKA DA SU DAVAOCI STANA DALI SAGLASNOST ZA ZAMJENU STANOVA.

Iz obrazloženja:

Organi uprave nisu utvrđivali da li je saglasnost za zamjenu tražena na način propisan u članu 32. stav 3. citiranog zakona, iako se radi o činjenici koja je odlučna za rješenje ove upravne stvari. Ovo stoga što tek od dana kada je nosilac stanarskog prava tražio od davaoca stana na korištenje saglasnost za zamjenu stana podnošenjem ugovora o zamjeni stanova počinje teći rok od 60 dana u kojem davalac stana na korišćenje može da odbije traženu saglasnost ili obavijesti nosioca stanarskog prava da će mu u roku od šest mjeseci dati na korišćenje stan koji odgovara stanu u koji se putem zamjene želi useliti, pa samo protekom tako računatog roka, nastupaju pravne posljedice iz člana 33. stav 4. Zakona o stambenim odnosima. Podnošenje, pak, samo zahtjeva za

davanje saglasnosti za zamjenu stana, a ne i ugovora o zamjeni stana davaoca na korišćenje, ne smatra se traženjem saglasnosti za zamjenu stana u smislu navedenog zakona, pa davalac nije ni dužan postupiti na način propisan u toj odredbi, niti se zbog propuštanja da to učini, može smatrati da je davalac stana dao saglasnost. U spisima upravnog predmeta ne nalazi se ugovor o zamjeni stana, nego samo dopis kojim je tražena saglasnost za zamjenu, što bi ukazivalo da saglasnost za zamjenu nije tražena na zakonom propisani način. Ako je to tačno, a što treba provjeriti, tada, po ocjeni suda, ne bi bili ispunjeni uslovi iz člana 33. stav 4. Zakona o stambenim odnosima.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 892/90 do 7. 6. 1990. godine)

162.

Član 54. st. 1, 6. i 7. Zakona o stambenim odnosima

DAVALAC STANA NA KORIŠTENJE NE MOŽE TRAZITI ISELJENJE PODSTANARA KAO NEZAKONITO USELJENOG LIČA SVE DOK NOSIOCU STANARSKOG PRAVA TO PRAVO NE PRESTANE NA JEDAN OD NAČINA PREDVIĐENIH ZAKONOM, PA NI POD PRETPOSTAVKOM DA JE UGOVOR O PODSTANARSKOM ODNOSU ZAKLJUČEN SUPROTNO ODREDBAMA ČLANA 54. STAV 1. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA (NIŠTAV KAO SUPROTAN ZAKONU), NITI SU UPRAVNI ORGANI I SUD DUŽNI U TOM POSTUPKU DA ISPITUJU POSTOJANJE RAZLOGA I OSNOVA ZA PRESTANAK STANARSKOG PRAVA NOSIOCA TOGA PRAVA.

Iz obrazloženja:

Organi uprave su pravilno utvrdili da je tužilac na predmetnom stanu davalac stana na ko-

rištenje, a nosilac stanarskog prava K.H. koji stan koristi sa suprugom i dvoje djece od decembra 1986. godine. Stan koristi na osnovu ugovora o korištenju stana broj 05/MB-1-

766/86 od 7. 2. 1986. godine. Takođe je u postupku utvrđeno da se u stanu zadržala H.D., koja je u srodstvu sa nosiocem stanarskog prava i to za vrijeme polaganja ispita na Filozofskom fakultetu u S. Pomenuto lice H.D. se zadesilo u stanu i u vrijeme kada je dolazila komisija iz Stambenog preduzeća S. koja je vršila bodovanje stana. U postupku je, na osnovu izvedenih dokaza utvrđeno i da K.H. kao nosilac stanarskog prava plaća vodu za svoje članove domaćinstva (tri člana) jer mu se mladi sin nalazi kod brata u R. gdje pohađa osnovnu školu. Prema tome, bilo je osnova da prvostepeni organ donoseći svoje rješenje postupi na način pobliže naveden u dispozitivu tog rješenja pošto je nosilac stanarskog prava, u smislu člana 54. stav 1. Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84) mogao dati dio svog stana na korištenje drugom licu kao podstanaru.

163.

Članovi 67. stav 2, 68. stav 3. i 69. Zakona o šumama

U POSTUPKU UTVRĐIVANJA GRANICA ŠUMA U DRUŠTVENOJ SVOJINI ODREDBAMA ČLANA 69. ST. 1. I 2. ZAKONA O ŠUMAMA, NAKON DONOŠENJA RJEŠENJA O UTVRĐIVANJU GRANICA, ISKLJUČENA JE DALJA PRAVNA ZAŠTITA U UPRAVNOM POSTUPKU ILI UPRAVNOM SPORU, PA I POD PRETPOSTAVKOM DA SU ISPUNJENI USLOVI ZA OBNOVU POSTUPKA (ČLAN 249. ZAKONA O OPŠTEM UPRAVNOM POSTUPKU), NE MOŽE SE TRAZITI OBNOVA POSTUPKA UTVRĐIVANJA GRANICA, NEGO TUŽBOM KOD REDOVNOG SUDA UTVRĐIVANJE PRAVA NA ŠUMI.

Iz obrazloženja:

Rješenjem Uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Opštine F. broj 07-474-58/86 od 15. 8. 1986. godine utvrđena je, po odredbi člana 67. stav 2. Zakona o šumama, granica između nekretnina u društvenoj svojini označenih kao k.č. broj 913 šuma upisana u k.o. J. i nekretnina u svojini tužitelja, a označenih kao k.č. broj 914 zv. "Husova njiva", njiva upisana u p. I. broj I. k.o. Š. Granica između navedenih nekretnina utvrđena je na prijedlog ŠIPAD RO "Maglič" OOŪR "Šumarstvo" F. koja gazduje šumom u društvenoj svojini označenoj kao k.č. broj 913. U obrazloženju ovog rješenja navedeno je da se protiv istog ne može ulagati žalba ni voditi upravni spor, nego da lice koje smatra da mu je ovim rješenjem povrijeđeno neko pravo ima pravo u roku od 30 dana od dana isteka roka iz člana 68. stav 3. Zakona o šumama, pokrenuti postupak pred nadležnim sudom.

Po odredbi člana 69. stav 1. Zakona o šumama ("Službeni list SRBiH", broj 11/78), protiv rješenja o utvrđivanju granica šuma u društvenoj svojini ne može se izjaviti žalba niti voditi upravni spor, nego je po stavu 2. istog člana

Na osnovu naprijed utvrđenog činjeničnog stanja pravilno je postupio i drugostepeni organ, kada je, temeljem odredbe člana 240. Zakona o opštem upravnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 47/86) žalbu tužioca izjavljenu protiv prvostepenog rješenja odbio, jer je pouzdano utvrđeno da se ne radi o situaciji iz člana 30. Zakona o stambenim odnosima. Prilikom donošenja ove presude sud se nije upuštao u ispitivanje postojanja razloga i osnova za gubitak stanarskog prava nosioca tog prava, jer to nije predmet ovog spora u kojem se samo odlučuje o tome da li su se stekli uslovi za primjenu člana 30. navedenog zakona u odnosu na H.D. kao podstanara.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 532/90 od 21. 9. 1990. godine)

predviđeno da lica koja smatraju da im je ovim rješenjem povrijeđeno pravo, imaju pravo na sudsku zaštitu.

Kako se na temelju naprijed citirane odredbe Zakona o šumama protiv rješenja o utvrđivanju granica šuma u društvenoj svojini, ne može koristiti žalba kao redovno pravno sredstvo prema Glavi XIV Zakona o opštem upravnom postupku, to se ne može protiv ovog rješenja koristiti ni obnova postupka kao vanredno pravno sredstvo po Glavi XV istog zakona, niti voditi upravni spor po članu 9. Zakona o upravnim sporovima. Stoga je zakonito postupio prvostepeni upravni organ kada je zaključkom od 19. 10. 1989. godine, odbacio prijedlog tužitelja za obnovu upravnog postupka okončanog naprijed navedenim rješenjem o utvrđivanju granica šuma u društvenoj svojini, s tim što je tuženi organ u skladu sa članom 240. stav 3. Zakona o opštem upravnom postupku izložio bliže razloge zbog kojih je prijedlog tužitelja za obnovu postupka nedopušten.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 245/90 od 17. 5. 1990. godine)

Članovi 36. i 49. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

POVEĆANJE PRIZNATE PORODIČNE INVALIDNINE PO ZAKONU SE VRŠI USKLAĐIVANJEM S PORASTOM PROSJEČNOG MJESEČNOG LIČNOG DOHOTKA U SFRJ, A ZAKONOM NIJE PREDVIDENA MOGUĆNOST POVEĆAVANJA URAČUNAVANJEM INFLACIJE U IZNOS PORODIČNE INVALIDNINE I PLAĆANJEM KAMATA NA DOSPJELE A NEISPLAĆENE IZNOSE PORODIČNE INVALIDNINE, PA SE PO TOM OSNOVU PORODIČNA INVALIDNINA NE MOŽE POVEĆAVATI.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem od 20. 12. 1989. godine, protiv koga je osporenim rješenjem odbijena tužiločeva žalba, V.N. priznato je pravo na porodičnu invalidninu u iznosima propisanim odredbom člana 36. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca i naredbama o utvrđivanju porodične invalidnine počev od 1. 10. 1980. godine po kojima su se povećavali iznosi porodične invalidnine za pojedine periode, kako je to određeno dispozitivom prvostepenog rješenja.

Nijednom zakonskom odredbom niti podzakonskim aktom nije data mogućnost uračunavanja inflacije u iznos porodične invalidnine kao ni priznavanje kamata na dospjele a

neisplaćene iznose porodične invalidnine, pa tužiločevi navodi u tužbi da mu je zbog inflacije i kašnjenja u isplati porodične invalidnine trebalo isplatiti veće iznose porodične invalidnine nisu se mogli prihvatiti kao osnovani.

Iznos porodične invalidnine usklađivan je sa porastom prosječnog mjesečnog ličnog dohotka u SFRJ, kako je to propisano odredbom člana 49. navedenog zakona i s tim u vezi prvostepenim rješenjem V.N. određivani su veći iznosi porodične invalidnine za pojedine periode označene dispozitivom prvostepenog rješenja od 20. 12. 1989. godine.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 527/90 od 10. 5. 1990. godine)

XLII ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG SUDA, REPUBLIČKIH I POKRAJINSKIH VRHOVNIH SUDOVA I VRHOVNOG VOJNOG SUDA - 14. NOVEMBRA 1989. GODINE

Načelni stav broj 11/89

1. KAD NADLEŽNI ORGAN UPRAVE SAZNA DA MIRNODOPSKI VOJNI INVALID KORISTI PRAVO NA NOVČANU NAKNADU ZA TELESNO OŠTEĆENJE ILI INVALIDSKU PENZIJU PO PROPISIMA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU POKRENUĆE, PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI, POSTUPAK ZA UTVRĐIVANJE DA LI SE RADI O ISTOM OŠTEĆENJU ORGANIZMA PO OSNOVU KOGA MIRNODOPSKI VOJNI INVALID OSTVARUJE PRAVA NA LIČNU INVALIDNINU, DODATAK ZA POMOĆ I NEGU OD STRANE DRUGOG LICA I ORTOPEDSKI DODATAK PO ZAKONU O OSNOVNIM PRAVIMA VOJNIH INVALIDA I PORODICA PALIH BORACA (ČLAN 78. STAV 1. ZAKONA).

2. DA LI SE RADI O ISTOM OŠTEĆENJU ORGANIZMA NA OSNOVU KOGA SU PRIZNATA PRAVA PO PROPISIMA O VOJNIM INVALIDIMA I PO PROPISIMA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU, UTVRĐUJE SE PUTEM LEKARSKIH KOMISIJA NADLEŽNIH ZA PREGLED LICA OBUHVACENIH ZAKONOM O OSNOVNIM PRAVIMA VOJNIH INVALIDA I PORODICA PALIH BORACA.

3. AKO MIRNODOPSKI VOJNI INVALID, U SLUČAJU POSTOJANJA ISTOG OŠTEĆENJA ORGANIZMA, POZIVOM NA ČLAN 78. STAV 1. ZAKONA, IZABERE DA KORISTI PRAVA KOJA MU PRIPADAJU PO PROPISIMA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA, NADLEŽNI ORGAN UPRAVE DONEĆE REŠENJE KOJIM MU PRESTAJE KORIŠĆENJE PRAVA NA LIČNU INVALIDNINU, DODATAK ZA POMOĆ I NEGU OD STRANE DRUGOG LICA I ORTOPEDSKI DODATAK PO OSNOVU ZAKONA O OSNOVNIM PRAVIMA VOJNIH INVALIDA I PORODICA PALIH BORACA.

UKOLIKO, PAK, MIRNODOPSKI VOJNI INVALID, POZIVOM NA ČLAN 78. STAV 1. ZAKONA O OSNOVNIM PRAVIMA VOJNIH INVALIDA I PORODICA PALIH BORACA, IZABERE DA KORISTI PRAVA PO TOM ZAKONU, NADLEŽNI ORGAN UPRAVE ĆE O IZBORU MIRNODOPSKOG VOJNOG INVALIDA OBAVESTITI NADLEŽNI SIZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA.

4. AKO SE MIRNODOPSKI VOJNI INVALID, U SLUČAJU POSTOJANJA ISTOG OŠTEĆENJA ORGANIZMA, NE IZJASNI U OSTAVLJENOM ROKU KOJE ĆE PRAVO DA KORISTI U SMISLU ČLANA 78. STAV 1. POMENUTOG ZAKONA, NADLEŽNI ORGAN UPRAVE ĆE ODLUČITI DA MU PRESTAJE KORIŠĆENJE PRAVA NA LIČNU INVALIDNINU, DODATAK ZA POMOĆ I NEGU OD STRANE DRUGOG LICA I ORTOPEDSKI DODATAK, S TIM DA KORIŠĆENJE PRAVA PRESTAJE SA DANOM POČETKA KORIŠĆENJA KASNIJE PRIZNATOG PRAVA.

Obrazloženje:

U stavu 1. člana 78. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", broj 31/86 - prečišćeni tekst) propisano je da mirnodopski vojni invalid, koji za isto oštećenje organizma stekne pravo na novčanu naknadu za telesno oštećenje ili invalidsku penziju po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju, može po sopstvenom izboru, koristiti pravo na ličnu invalidninu, dodatak za negu i pomoć od strane drugog lica i ortopedski dodatak po ovom zakonu, ili pravo na novčanu naknadu za telesno oštećenje odnosno invalidsku penziju po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju.

U praktičnoj primeni ove zakonske odredbe postavljaju se sledeća pitanja:

- da li organ uprave može po službenoj dužnosti pokrenuti postupak u kome bi utvrdio da li je mirnodopski vojni invalid stekao prava po propisima o vojnim invalidima (lična invalidnina, dodatak za negu i pomoć od strane drugog lica, ortopedski dodatak) i prava po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju (invalidska penzija, novčana naknada za telesno oštećenje) za isto oštećenje organizma;

- na koji način se utvrđuje da li je isto oštećenje organizma poslužilo kao činjenična podloga za ostvarivanje prava po propisima o vojnim invalidima i po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju;

- kako će postupiti organ uprave u situaciji da mirnodopski vojni invalid ne želi da se opredeli, to jest neće da izabere pravo koje će koristiti, a kako će postupiti u situaciji kada mirnodopski vojni invalid izvrši izbor prava koje želi da koristi;

- od kog dana prestaje korišćenje jednog od prava koja mirnodopski vojni invalid koristi po oba zakonska osnova.

Odredba stava 1. člana 78. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca je imperativnog karaktera i javni interes nalaze da se ista u praktičnoj primeni dosledno sprovodi. Kontrolu doslednog sprovođenja, odnosno praktičnu primenu ovog Zakona u celini - pa prema tome i pomenute odredbe, vrši organ uprave koji odlučuje o pravima vojnih invalida. Iz toga proizilazi i obaveza nadležnog organa da pokrene postupak po službenoj dužnosti (član 124. Zakona o opštem upravnom postupku) radi utvrđivanja da li se radi o istom oštećenju organizma po osnovu koga mirnodopski vojni invalid ostvaruje (koristi) i prava po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju u Samoupravnoj interesnoj zajednici penzijskog i invalidskog osiguranja.

Pošto postupak za priznavanje prava mirnodopskog vojnog invalida vodi i o pravima

odlučuje organ uprave i pri tome činjenice koje su medicinskog karaktera utvrđuje putem lekarskih komisija obrazovanih Zakonom o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca, to je logično da se i istovetnost oštećenja organizma po osnovu koga mirnodopski vojni invalid koristi i prava po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju, utvrđuje putem tih lekarskih komisija. Pa se razume da će ove komisije za utvrđivanje ocene i mišljenja, pored celokupne medicinske dokumentacije, koristiti i nalaze, ocene i mišljenja invalidskih komisija na osnovu kojih je vojni invalid ostvario pravo na invalidsku penziju ili novčanu naknadu za telesno oštećenje po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Ukoliko se mirnodopski vojni invalid opredeli i od dva stečena prava izabere ono koje želi da koristi, nadležni organ uprave će postupiti po tački 3. načelnog stava.

Deo načelnog stava pod tačkom 4. polazi od opredeljenja da iz obavezujućeg karaktera odredbe stava 1. člana 78. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca, proizilazi obaveza poštovanja propisanog odnosa, ne samo za organ uprave koji vodi postupak, već i za mirnodopskog vojnog invalida kao stranku u postupku. To znači da je mirnodopski vojni invalid, u situaciji postojanja istog oštećenja organizma dužan da izabere prava koja želi da koristi (po propisima o vojnim invalidima ili po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju). Nepoštovanje ove zakonske odredbe od strane mirnodopskog vojnog invalida kao stranke ne može biti prepreka za njenu primenu. Otuda i opredeljenje da će nadležni organ uprave odlučiti da mirnodopskom vojnom invalidu prestanu prava priznata po propisima o vojnim invalidima ako on, u slučaju postojanja istog oštećenja organizma, ne izvrši svoju obavezu koja iz pomenute zakonske odredbe proizilazi, to jest ne izabere pravo koje želi da koristi.

U slučaju da nadležni organ uprave donese rešenje o prestanku korišćenja prava stečenih po Zakonu o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca, bilo da je to rešenje doneto na osnovu opredeljenja mirnodopskog vojnog invalida ili zbog toga što se on u ostavljenom roku nije izjasnio o tome koja prava želi da koristi, jedino pravilno je stanovište po kome korišćenje prava prestaje sa danom početka korišćenja kasnije priznatog prava. Ovo iz razloga što, s obzirom na odredbu člana 78. stav 1. pomenutog Zakona, nije ni bilo osnova da mirnodopski vojni invalid za isto oštećenje organizma, pored korišćenja prava po ovom zakonu, istovremeno koristi i prava po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju.

166.

Načelni stav broj 12/89

OSIGURANICIMA INVALIDIMA S PRIZNATIM PRAVOM NA RAD SA SKRAĆENIM RADNIM VREMENOM I TELESNIM OŠTEĆENJEM S NAJMANJE 70% NE RAČUNA SE U STAŽ OSIGURANJA SA UVEĆANIM TRAJANJEM VREME PROVEDENO U RADNOM ODNOSU, ODNOSNO VREME PROVEDENO NA RADU U KOJEM SU BILI OBAVEZNO OSIGURANI.

Obrazloženje:

Odredbom člana 73. stav 1. Zakona o osnovnim pravima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja (u daljnjem tekstu: ZOPIMIO) ("Službeni list SFRJ", br. 23/82, 77/82, 75/85, 8/87 i 12/88) regulisano je, da se osiguranicima s utvrđenim tjelesnim oštećenjem od najmanje 70% računa kao staž osiguranja s uvećanim trajanjem vrijeme provedeno u radnom odnosu, odnosno vrijeme na radu na temelju kojega su bili obavezno osigurani, radeći puno radno vrijeme. Kako osi-

guranici invalidi rada s priznatim pravom na rad sa skraćenim radnim vremenom ne rade stvarno puno radno vrijeme, to se tim osiguranicima staž osiguranja ne može računati s uvećanim trajanjem premda imaju utvrđeno tjelesno oštećenje od najmanje 70%. Naime, odredba člana 73. ZOPIMIO "proveli radeći puno radno vrijeme" ima se tumačiti tako, da je osiguranik stvarno radio puno radno vrijeme, odnosno da se pod riječju "radio" ne mogu podrazumijevati slučajevi izjednačenog punog radnog vremena iz člana 64. ZOPIMIO.

SAVETOVANJE UPRAVNIH ODELJENJA SAVEZNOG SUDA, REPUBLIČKIH I POKRAJINSKIH VRHOVNIH SUDOVA I VRHOVNOG VOJNOG SUDA - 14. NOVEMBRA 1989. GODINE

167.

Zaključak broj 13/89

I - PRAVO NA POKRETANJE UPRAVNOG SPORA PO STAVU 5. ČLANA 2. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA JAVNI PRAVOBRANILAC IMA PROTIV UPRAVNIH AKATA U KOJIM JE, NEPOSREDNO ILI POSREDNO, ANGAŽOVAN IMOVINSKI INTERES DRUŠTVENO-PRAVNIH SUBJEKATA ČIJI JE ON ZAKONSKI ZASTUPNIK, KAO I U DRUGIM SLUČAJEVIMA KADA JE NA TO OVLAŠĆEN POSEBNIM ZAKONOM.

II - POD IZRAZOM "USTANOVA" UPOTREBLJENIM U STAVU 5. ČLANA 2. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA TREBA RAZUMETI SVE PRAVNE SUBJEKTE KOJE JAVNI PRAVOBRANILAC PREMA ODGOVARAJUĆIM ODREDBAMA SAVEZNOG, REPUBLIČKIH I POKRAJINSKIH ZAKONA O JAVNOM PRAVOBRANILAŠTVU ZASTUPA OBAVEZNO, PO SAMOM ZAKONU.

III - POD POJMOVIM "ZASTUPANJA PO ZAKONU" U SMISLU STAVA 5. ČLANA 2. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA TREBA RAZUMETI SAMO SLUČAJEVE U KOJIMA JAVNI PRAVOBRANILAC IMA OVLAŠĆENJA ZAKONSKOG ZASTUPNIKA.

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO PRAVO

- dostavljanje žalbe na odgovor 11
- javni red i mir 7
- kontrola rada vozača 16
- kvalifikovani oblik krivičnog djela 8
- naseljeno mjesto 7
- nasilničko ponašanje 7
- neznatna društvena opasnost 8
- neosuđivnost kao osnov za ublažavanje kazne 13
- neblagovremeno izmirenje obaveze 14
- odgovornost za ispravnost knjiženja 15
- oduzimanje predmeta - rok zastarjelosti 3
- prekoračenje granica nužne odbrane 10
- prijedlog za prenošenje mjesne nadležnosti
- ko ga ne može podnijeti 9
- razbojnička krađa 5
- saizvršioc 1
- sticaj krivičnih djela razbojništva 1 i 6
- ublažavanje kazne 2
- zatvoreni prostor 4
- zloupotreba položaja ili ovlaštenja 8

GRADANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Anuitet

- i kamate na kamatu 61

Autorsko djelo

- i privatno pismo 20

Autorsko pravo

- povreda objavljivanjem privatnog pisma 20

Banka

- kamate na anuitete 61

Bitna povreda odredaba parničnog postupka

- odlučivanje o prijedlogu za povrćaj u predašnje stanje 117
- presuda zbog izostanka u slučaju dostavljanja poziva i tužbe strancu 119
- kada se mijenja odluka o kamatama iz mjerničnog platnog naloga bez prigovora 130

Cijena

- povećanje nakon zaključenja ugovora 54
- zdravstvene usluge - dospjeće 62

Devize

- štedni ulozi sa fiksnom kamatnom stopom 31
- vraćanje strane valute primijene bez pravnog osnova 41
- štedni ulog kao predmet zaloga - dinarska protuvrijednost 60

Dječiji dodatak

- ne isplaćuje se izdržavanom djetetu 99

Docnja

- dužnika kod regresnog potraživanja osuguravača 45
- prodavca motornog vozila zbog nepridržavanja redosljeda isporuke 53
- dužnika tražbine stečenog bez osnova kod mjenice 89

Dokazivanje

- činjenice da je dužnik predao mjenicu datu kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja 46

Dosjelost

- na šumama do 6. 4. 1941. godine 23

Dostavljanje

- značaj podataka iz internog protokola 118
- stranom licu u SR Njemačkoj 119
- putem oglasne table - kada nisu ispunjeni uslovi 120

Dostavnica

- pretpostavka tačnosti upisa o danu dostavljanja 118

Eksproprijacija

- naknada za neizgrađeno građevinsko zemljište 21
- naknada za građevinske objekte 22
- pravni interes vlasnika za tužbu na utvrđenje da nije bilo stanarskog prava 122

Eskont

- mjenice - prigovori 87

Fiksni pravni posao 37

Fiksni pravni posao

- ispunjenje ugovora predajom mjenice 38

Firma

- zaštita firme 18, 19

Forma

- oprosta duga zatezних kamata 34
- ugovora o prometu nepokretnosti - punovažan usmeni sporazum o cijeni 137

Gradsko građevinsko zemljište

- korektiv naknade 21
- prodaja buduće zgrade izgrađene na dodijeljenom zemljištu 52

Gradenje

- sticanje prava vlasništva dogradnjom i nadzidivanjem 136

Javna prodaja

- očigledna greška u pismenoj ponudi 29

Izborni postupak

- pravo na prigovor i žalbu 135

Izvršni postupak

- ostvarenje nenovčanog zahtjeva 143

Kamata

- na anuitete bankarskih kredita 61
- na iznos unaprijed plaćene cijene 76

Legat

- konstituisanje prava služnosti stanovanja 102

Materijalni nedostatak

- odgovornost izvođača radova 55

Memorandum

- naručioca - značaj ponude 32

Mjenica

- naknada štete prouzrokovane avalisti 67
- izdata kao sredstva obezbjeđenja plaćanja 86
- prigovori u regresnoj parnici 87
- mjenične kamate 88
- dospjeće tražbine stečenog bez osnova 89
- prestanak obaveze regresnih dužnika 90
- regresni mjenični dužnici nisu jedinstveni suparničari 129

Mjesna nadležnost

- i stečajni postupak 111
- ugovorena, odnosi se i na spor o zateznim kamatama 112
- faktura nije prorogacioni sporazum 113

Nadležnost

- redovnog suda povodom zahtjeva za vraćanje oružja 108
- redovnog suda za spor članica SOUR-a nakon istupanja stranke 109
- nije nadležan sud da odlučuje o ispravci grešaka u katastarskim mapama 110

Naknada štete

- primjena Opštih uzansi za promet robom u slučaju neispunjenja ugovora o građenju 57
- zbog neispunjenja ugovora o zakupu poslovne prostorije 64
- SDK zbog obračuna zatezних kamata 66
- prouzrokovane izdavanjem mjenice za obezbjeđenje plaćanja 67
- uzročna veza - isključenje odgovornosti zbog pasivnosti oštećenog 68
- koju prouzrokuje divljač na putu 69
- vlasnika frizerskog salona prema mušteriji 70
- uračunavanje vrijednosti spašenih dijelova 71
- kod oštećenja porodične stambene zgrade 72
- podijeljena odgovornost 73
- zbog neosnovanog pritvora 74
- rušenjem privremenog objekta 75
- zatezne kamate na naknadu štete pricinjene zajednici penzijsko-invalidskog osiguranja 83
- prouzrokovane zajednicama penzijsko-invalidskog osiguranja 84
- uračunavanje zatezne kamate 139
- naknada nematerijalne štete i prekoračenje tužbenog zahtjeva 140

Nasljednička tužba 105

Nasljeđivanje

- uračunavanje u nasljedni dio ako je prividan ugovor o poklonu 100
- opsjeg pravnosnažnosti rješenja o nasljeđivanju 107
- granice pravnosnažnog rješenja o nasljeđivanju 142

Obavezno osiguranje od odgovornosti

- zatezne kamate na naknadu štete pricinjene zajednici penzijsko-invalidskog osiguranja 83
- naknada štete prouzrokovane zajednicama penzijsko-invalidskog osiguranja 84

Odgovornost za štetu

- SDK zbog obračuna zatezних kamata 66
- prouzrokovano od divljači na putu 69
- vlasnika frizerskog salona prema mušteriji 70
- usljed rušenja privremenog objekta 75

Oprost duga

- zatezних kamata 34

Oružje

- gubitak prava na naknadu za oduzeto 24

Osiguranje imovine

- naknada isplaćena po vansudskom poravnanju u većem iznosu od štete 85

Parnični troškovi

- do kada opredijeljen zahtjev za naknadu 121

Platni nalog

- povlačenje prigovora i procesne kamate 81

- prigovor u slučaju ponovnog dostavljanja greškom suda 128
- postaje pravosnažan prema mjeničnom dužniku koji nije izjavio prigovor 129
- propuštanjem prigovora pravosnažan i u dijelu o kamatama 130
- odbacivanje tužbe zbog nedostatka pravnog interesa za izdavanje 131, 132

Podijeljena odgovornost

- kada ne postoji prekoračenje tužbenog zahtjeva za naknadu nematerijalne štete 140

Ponuda

- na memorandumu naručioca 32

Porodična zajednica

- sticanje svojine zajedničkom izgradnjom 26

Posjednik

- visina naknade nužnih i korisnih troškova i koristi 138

Povjerilačka docnja

- dokazivanje da je dužnik predao mjenicu povjeriocu 46

Povraćaj u predašnje stanje

- nije razlog ako je dostava neuredna 116
- odlučivanje o prijedlogu 117

Pravo preče kupnje

- aktivna legitimacija za poništenje ugovora 28

Pravo raspolaganja

- ne gubi se prenošenjem ranijem stambenom preduzeću 25

Pravo služnosti stanovanja (habitatio)

- konstituisanje testamentom i legatom 102

Prekomjerno oštećenje 39

Presuda

- izreka kada se donosi nakon zaključenja prinudnog poravnanja 126

Presuda na osnovu priznanja

- odluka o zateznim kamatama 125

Presuda zbog izostanka

- i propusti u dostavljanju strancu 119

Preuzimanje duga

- i primjena ranijeg zakona 51

Prigovor na platni nalog

- u slučaju ponovnog dostavljanja tuženom greškom suda 128

Prinudno poravnanje

- i izreka presude o kasnije utvrđenom potraživanju 126

Pritvor

- neosnovan - pravična novčana naknada 74

Procesna kamata

- teče od označavanja u tužbi pravnog sljednika nepostojećeg tuženog 80
- neosnovan zahtjev nakon povlačenja prigovora na platni nalog 81

Promet nepokretnosti

- prodaja prikupljanjem pismenih ponuda 29

Prorogacija

- sporazum se odnosi i na spor o zateznim kamatama 112

- faktura ne predstavlja prorogacioni sporazum 113

Protest

- mjenice izdate kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja 86

Punomoćnik

- advokat, bez pismene punomoći 114

- naknadno odobrenje radnje zastupanja 115

Punomoćstvo po zaposlenju 35

Raskid ugovora

- ne iz razloga za poništenje 36

Red uračunavanja

- kada nema više glavnih obaveza 43
- naplaćenog po mjenici obezbjeđenja plaćanja 44

Regres

- osiguravača - tok zastare 50
- ličnog dohotka tokom porođajnog odsustva 82

Res iudicata

- odricanje od tužbenog zahtjeva i vansudsko poravnanje 124

Revalorizacija

- glavnog potraživanja kod obračuna zateznih kamata 77, 78

Revizija

- protiv drugostepenog rješenja 127

- u vanparničnom postupku 133

Rješenje o izvršenju

- provođenje prije pravosnažnosti radi ostvarenja nenovčanog zahtjeva 143

Rješenje o nasljeđivanju

- opsjeg pravosnažnosti 107
- opsjeg djelovanja pravosnažnog rješenja 142

Ročište

- ako je propušteno zbog neuredne dostave nije razlog za povraćaj u predašnje stanje 116

Rok

- kao bitan element ugovora 37
- za naknadno odobrenje radnje neovlaštenog punomoćnika 115

- za žalbu u satima ne produžava se 134

Služba društvenog knjigovodstva

- odgovornost za štetu zbog obračuna zateznih kamata 66

Stambeni odnosi

- sticanje stanarskog prava na stanu u svojini 91
- unuk član porodičnog domaćinstva 92
- sticanje stanarskog prava bespravno useljenog lica 93
- fiktivan ugovor o zamjeni stanova 94, 95, 96
- otkaz zbog nekorišćenja stana 97

Stan

- ne gubi se pravo raspolaganja povjeravanjem na gazdovanje ranijem stambenom preduzeću 25
- sticanje stanarskog prava na stanu u svojini 91
- unuk član porodičnog domaćinstva 92
- stanarsko pravo bespravno useljenog lica 93
- fiktivan ugovor o zamjeni stanova 94, 95, 96
- otkaz zbog nekorišćenja stana 97
- tavan - zaštita prava korišćenja 98

Stanarsko pravo

- sticanje na stanu u svojini 91
- unuk član porodičnog domaćinstva 92
- bespravno useljenog lica 93
- fiktivan ugovor o zamjeni stanova 94, 95, 96
- otkaz zbog nekorišćenja stana 97

Sticanje bez osnova

- obaveza vraćanja dobrovoljno plaćenog 40
- vraćanje strane valute 41
- zatezna kamata kod vraćanja nezakonito stečenog 42
- dospjeće tražbine u slučaju prejudicirane mjenice 89

Strana valuta, vidi devize

Strane javne isprave 123

Sudsko poravnanje

- koje je potpisao punomoćnik - advokat bez pismene punomoći 114

Suparničarstvo

- regresni mjenični dužnici nisu jedinstveni suparničari 129

Svojina

- sticanje svojine zajedničkom izgradnjom 26

Štedni ulog

- devizni - fiksna kamatna stopa 31
- devizni kao predmet zaloga - dinarska protuvrijednost 60

Šuma

- održaj do 6. 5. 1941. godine 23

Tavan

- aktivna legitimacija za zaštitu prava korišćenja 98

Testament

- pred svjedocima 101
- konstituisanje prava služnosti stanovanja 102

Tužba

- tek od ispravke teku procesne kamate 80
- za ispravku katastarskih mapa - nedopuštena 110
- na utvrđenje - pravni interes 122
- pravnosnažno presudena stvar 124
- ako nema pravnog interesa za izdavanje platnog naloga 131
- odbacivanje zbog nedostatka pravnog interesa 132
- jedinstveni ili alternativni tužbeni zahtjev 141

Ugovor

- suprotan opštem aktu 30
- ništav zbog nesposobnosti za rasuđivanje ugovarača 33
- poništenje zbog izostanka eksproprijacije 36
- prividni - uračunavanje u nasljedni dio 100

Ugovorna kamata 58

Ugovor o doživotnom izdržavanju

- uzurpirane nekretnine kao predmet ugovora 103

- ispunjenje obaveze sljednika davaoca izdržavanja 104

- i pravnosnažno rješenje o nasljeđivanju 107

Ugovor o građenju

- odgovornost izvođača radova za nedostatke 55
- privremena situacija i kvalitet radova 56
- obim primjene Opštih uzansi o prometu robom 57

Ugovor o korišćenju stana

- otkaz zbog nekorišćenja - rad u drugom mjestu 97

Ugovor o kreditu

- kamate na anuitete 61

Ugovor o poklonu

- opoziv 65

Ugovor o prevozu u drumskom saobraćaju

- obaveza plaćanja prevoznine 59

Ugovor o prodaji

- koji zaključi rukovodilac poslovnice 35
- buduće stambeno-poslovne zgrade 52
- povećanje cijene nakon zaključenja ugovora 54

- kamate na iznos unaprijed plaćene cijene 76

Ugovor o udruživanju stambenih sredstava

- kada je suprotan opštem aktu jedne od stranaka 30

Ugovor o zajmu

- ugovorna kamata kada nije ugovor u privredi 58

Ugovor o zakupu

- vozila rent-a-car - zaključenje 32
- raskid, odustanak - rok opominje dužnika 63

Ugovor o zakupu poslovne prostorije

- zakupac odgovara za štetu ako ne vrati prostorije u stanje u kome ih je primio 64

Ugovor o zamjeni stana

- fiktivan - nedopuštena ili nepostojeća kauza 94
- fiktivan - ništavost 95
- ako su vlasnici stana znali za fiktivnost 96

Unutrašnja arbitraža

- kada prestaje nadležnost 109

Uračunavanje

- kamata i troškova 43

Ustupanje nasljedstva

- je ugovor koji se može pobijati zbog mana volje u rokovima iz člana 117. ZZO 106

Uzurpacija

- kao predmet ugovora o doživotnom izdržavanju 103

Zajedničko vlasništvo

- vlasnička tužba 27

Zakonsko izdržavanje

- i dječiji dodatak 99

Zaštita firme

Zastara potraživanja

- prekid ili odricanje ako osiguravač dopisom prizna dug 47
- naknade štete zbog gubitka poljoprivrednog prinosa 48
- naknade buduće štete 49
- regresnog između osiguravača 50

Zatezna kamata

- oprost duga - forma 34
- kod vraćanja nezakonito stečenog 42
- teče od opomene kod regresnog potraživanja osiguravača 45
- na revalorizovani iznos potraživanja 77
- revalorizacione stope 78
- dospjeće osamostaljenog potraživanja - značaj plaćanja mjenicom 79
- procesna - teče tek od ispravke tužbe 80
- procesna - kao samostalno potraživanje 81
- na naknadu novčane štete koju duguje ZOIL 83
- mjeničnog dužnika 88
- prorogacioni sporazum se odnosi i na spor o kamatama 112
- u slučaju priznanja tužbenog zahtjeva prije izmjene propisa 125
- uračunavanje kod naknade štete zbog povrede ugovora 139

Zdravstvena zaštita

- dospjeće cijene zdravstvene usluge 62

Žalba

- rok u satima ne može se produžiti 134
- na rješenje u izbornom postupku 135

UPRAVNO PRAVO

Eksproprijacija

- pravo ranijeg vlasnika na obezbjeđenje druge poslovne prostorije, 148

Građevinsko zemljište

- prvenstveno pravo korištenja zemljišta radi građenja ne može se steći izgradnjom privremenog objekta, 149

Inspekcijske mjere

- prema zajednici stanovanja zbog nefunkcionisanja dimovodnog kanala stambene zgrade, 150

Penzijско-invalidsko osiguranje

- faktičko postojanje radnog odnosa kao uslov za utvrđivanje svojstva osiguranika, 151

Prostorno uređenje

- bespravno izgrađeni objekti i naknadna legalizacija, 152
- izdavanje urbanističke saglasnosti uzurpantu, 152
- do kada se moraju podnijeti dokazi o ispunjenju uslova za dobijanje odobrenja za građenje, 153

Radni odnosi

- da li su potrebe za zasnivanje radnog odnosa sa radnikom objavljene u jednom od listova koji su dostupni svim građanima SFRJ faktičko pitanje, 154
- objektivna mogućnost za izvršenje plana prijema pripravnika u radni odnos, 155

Stambeni odnosi

- uslovi za sticanje svojstva člana porodičnog domaćinstva djece nosioca stanarskog prava, 156
- pravo punoljetnog člana porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava da nastavi korištenje stana poslije njegove smrti i gubitak tog prava zbog sticanja u svojinu stambene zgrade ili stana, 157
- prestanak prava korištenja stana bračnom drugu zbog višegodišnjeg nekorisćenja stana, 158
- otuđenje svojine na stambenoj zgradi nosioca stanarskog prava ili maloljetnog člana njegovog porodičnog domaćinstva nakon pokrenutog postupka za njihovo iseljenje iz stana u društvenoj svojini irelevantno, 159
- nemogućnost iseljenja članova porodičnog domaćinstva po proteku osam godina od smrti nosioca

- stanarskog prava ili od momenta kad je on iz drugih razloga prestao da koristi stan, 160
- sticanje stanarskog prava lica koje je bespravno nastavilo da koristi stan poslije smrti nosioca stanarskog prava ili nakon što je on iz drugih razloga prestao da koristi stan, 160
- zahtjev za davanje pismene saglasnosti za zamjenu stanova može se podnijeti samo uz ugovor o zamjeni stanova, 161
- iseljenje podstanara kao nezakonito useljenog lica, 162

Upravni postupak

- pravo stranke na naknadu troškova upravnog postupka, 144

- žalba izjavljena od neovlaštenog lica, 145
- predhodno pitanje i prekid postupka, 146

Upravni sporovi

- dodjela stana na korištenje sudiji nije upravni akt, 147

Šume

- utvrđivanje granica šuma u društvenoj svojini i dalja pravna zaštita, 163

Vojni invalidi

- povećanje porodične invalidnine, inflacija i kamate, 164

REGISTAR PROPISA

KRIVIČNO I PRESTUPNO PRAVO

Savezni propisi:

- Krivični zakon SFRJ ("Službeni list SFRJ", br. 44/76, 34/88, 74/88, 57/89, 3/90, 38/90 i 45/90)
- Zakon o krivičnom postupku ("Službeni list SFRJ", br. 4/77, 14/85, 74/87, 57/89 i 3/90)
- Zakon o privrednim prestupima ("Službeni list SFRJ", br. 4/77, 14/85 i 10/88)
- Zakon o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava ("Službeni list SFRJ", br. 60/75 i 34/86)
- Zakon o finansijskom poslovanju ("Službeni list SFRJ", br. 10/89 i 61/90)
- Zakon o knjigovodstvu ("Službeni list SFRJ", br. 25/81 i 53/85)
- Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", br. 50/88, 80/89 i 29/90)
- Zakon o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe ("Službeni list SFRJ", br. 55/78 i 58/85)

Republički propisi:

- Krivični zakon SRBiH ("Službeni list SRBiH", br. 16/77, 32/84, 19/86, 41/88, 33/89 i 2/90)

GRADANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Savezni propisi:

- Zakon o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", br. 4/77 do 27/90)
- Zakon o izvršnom postupku ("Službeni list SFRJ", br. 20/78 do 27/90)
- Zakon o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada ("Službeni list SFRJ", br. 72/86 do 69/88), sada Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Službeni list SFRJ", broj 84/89)
- Zakon o krivičnom postupku ("Službeni list SFRJ", br. 4/77 do 3/90)
- Zakon o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 6/80 i 36/90)

Zakon o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78 do 57/89)

Zakon o autorskom pravu ("Službeni list SFRJ", br. 19/78, 24/86 i 21/90)

Zakon o preduzećima ("Službeni list SFRJ", br. 77/88, 40/89 i 46/90)

Zakon o računovodstvu ("Službeni list SFRJ", br. 12/89 do 42/90)

Zakon o deviznom poslovanju ("Službeni list SFRJ", br. 66/85 do 82/90)

Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", broj 24/76), sada istoimeni ("Službeni list SFRJ", br. 17/90 i 82/90)

Zakon o udruženom radu ("Službeni list SFRJ", broj 11/88 - prečišćeni tekst i 40/89)

Zakon o službi društvenog knjigovodstva ("Službeni list SFRJ", br. 70/83 do 84/90)

Zakon o mjenici ("Službeni list FNRJ", broj 104/46, te "Službeni list SFRJ", br. 16/65, 54/70 i 57/89)

Zakon o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list SFRJ", broj 2/74)

Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ", br. 63/80, 4/81 i 53/85) - raniji, sada istoimeni ("Službeni list SFRJ", br. 50/88, 80/89 i 29/90)

Zakon o nevažnosti pravnih propisa donijetih do 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije ("Službeni list FNRJ", broj 84/46)

Zakon o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u području prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta u ovoj oblasti ("Službeni list SFRJ", br. 43/76 do 43/86) - raniji

Zakon o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava ("Službeni list SFRJ", br. 60/75 do 24/86) - raniji

Zakon zastarjelosti potraživanja ("Službeni list FNRJ", br. 40/53 i 57/54) - raniji

Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 11/66 - prečišćeni tekst) - raniji

Osnovni zakon o privrednom poslovanju (gazdovanju) stambenim zgradama u društvenoj svojini ("Službeni list SFRJ", broj 35/65) - raniji

Pravilnik o saobraćajnim znakovima na putevima ("Službeni list SFRJ", br. 48/81, 89/81 i 17/85)

Pravilnik o obrascu mjenice i načinu popunjavanja i predaje mjenice ("Službeni list SFRJ", br. 40/83, 56/83, 68/83 i 41/84)

Pravilnik o obrascu kojim povjerilac obavještava SDK o dužniku koji nije predao instrument obezbjeđenja plaćanja ("Službeni list SFRJ", broj 40/83)

Opšte uzanse za promet robom ("Službeni list FNRJ", broj 15/54)

Posebne uzanse o građenju ("Službeni list SFRJ", broj 18/77)

Samoupravni sporazum o načinu i postupku korišćenja zdravstvene zaštite van područja SIZ-a zdravstvenog osiguranja i zdravstva kojoj osiguranik pripada ("Službeni list SFRJ", br. 43/84 i 78/89)

Republički propisi:

Zakon o redovnim sudovima ("Službeni list SRBiH", br. 19/86, 25/88 i 33/89)

Zakon o vanparničnom postupku ("Službeni list SRBiH", broj 10/89)

Zakon o izboru odbornika i poslanika u skupštine društveno-političkih zajednica ("Službeni list SRBiH", br. 21/90 i 28/90)

Zakon o državnoj upravi ("Službeni list SRBiH", broj 8/90, prečišćeni tekst i 22/90)

Zakon o uslovima za objavljivanje ličnih spisa, portreta, fotografija, filmova i fonograma ("Službeni list SRBiH", br. 33/80 i 12/87)

Zakon o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", br. 38/78, 4/89 i 29/90)

Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", br. 34/86, 1/90 i 29/90)

Zakon o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", br. 12/87 i 38/89)

Zakon o putevima ("Službeni list SRBiH", br. 6/78, 21/83 i 25/88) - raniji, sada istoimeni ("Službeni list SRBiH", broj 10/90)

Zakon o lovstvu ("Službeni list SRBiH", br. 7/77, 12/87 i 30/90)

Zakon o šumama ("Službeni list SRBiH", br. ~~38/71 i 40/75~~) - raniji, sada istoimeni ("Službeni list SRBiH", br. 11/78 i 12/87)

Zakon o premjeru i katastru zemljišta ("Službeni list SRBiH", br. 14/78, 12/87 i 26/90)

Zakon o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije ("Službeni list SRBiH", broj 42/90 - prečišćeni tekst)

Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SRBiH", broj 3/90 - prečišćeni tekst)

Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 14/84 i 12/87)

Zakon o izdvajanju i usmjeravanju sredstava za stambene potrebe i o samoupravnim interesnim zajednicama u stambenoj oblasti ("Službeni list SRBiH", br. 13/74, 34/80 i 39/84)

Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostorija ("Službeni list SRBiH", br. 33/77, 12/87 i 30/90)

Zakon o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list SRBiH", br. 18/86, 17/89 i 38/90)

Zakon o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 4/84 do 26/89) - raniji, sada istoimeni ("Službeni list SRBiH", broj 20/90)

Zakon o osiguranju imovine i lica ("Službeni list SRBiH", broj 21/77)

Zakon o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH", broj 7/80)

Porodični zakon ("Službeni list SRBiH", br. 21/79 i 44/89)

Zakon o udruživanju i usmjeravanju sredstava rezervi za otkup garantovanog mjeničnog duga SOUR "Agrokomerc" ("Službeni list SRBiH", broj 7/89)

Pravilnik o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 28/79)

UPRAVNO PRAVO

Savezni propisi:

Zakon o opštem upravnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 47/86 - prečišćeni tekst)

Zakon o upravnim sporovima ("Službeni list SFRJ", broj 4/77)

Zakon o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", broj 31/86 - prečišćeni tekst, 44/89, 87/89, 20/90 i 42/90)

Republički propisi:

Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", broj 34/86)

Zakon o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", broj 12/87 - prečišćeni tekst)

Zakon o izdvajanju i usmjeravanju sredstava za stambene potrebe i o samoupravnim interesnim zajednicama u stambenoj oblasti ("Službeni list SRBiH", br. 13/74, 34/80 i 39/84)

Porodični zakon ("Službeni list SRBiH", br. 21/79 i 42/89)

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", broj 21/83)

Zakon o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", broj 9/87 - prečišćeni tekst, 23/88 i 24/89)

tevi-
ćeni

i list

ava
ere-
asti
'84)
rija
90)
list

list
ne-

eni

H",

br.

ta-
og
ist

za
ini

Zakon o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 4/84, 40/84, 9/86, 12/87, 5/88 i 25/88)

Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84 - prečišćeni tekst i 12/87)

Zakon o šumama ("Službeni list SRBiH", broj 11/78)

Zakon o uzurpacijama ("Službeni list SRBiH", broj 6/78 - prečišćeni tekst)

cu
ni

st

ri
oj
li

ri

t

"Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH" izlazi četiri puta godišnje. Godišnja pretplata 180 dinara. Izdavač: Novinsko-izdavačka organizacija Službeni list SRBiH Sarajevo, Ulica Magribija 3. Tehnički urednik: Mihailo Babić. Izrada sloga: Izdavač. Štampa: ŠRO "Graficar" Doboj. Za Štampariju: Simeun Bukejlović.